

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY

PREZYDENT MIASTA PIŁY

MIASTO PIŁA

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY**

Uchwała NrRady Miasta Piły z dnia w sprawie
studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY

INTEGRALNE CZĘŚCI STUDIUM OBEJMUJĄ:

1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta Piły – zał. nr 1 do uchwały – część tekstowa i graficzna.
2. TEKST STUDIUM – Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Piły – zał. nr 2 do uchwały.
3. UZASADNIENIE – zał. nr 3 do uchwały.
4. RYSUNEK STUDIUM – zał. nr 4 do uchwały.

Studium opracowano
w Miejskiej Pracowni Urbanistycznej
Urzędu Miasta Piły
Zespół autorski w składzie:
mgr inż. arch. Tomira Łęska-Oleszak
członek Zachodniej Okręgowej Izby
Urbanistów – nr Z-112

zagadnienia przestrzenne:
mgr inż. arch. Tomira Łęska-Oleszak
mgr Wojciech Kramarz

ochrona środowiska:
mgr Marzenna Szeremietiew
dr Andrzej Kucharczyk

komunikacja:
mgr inż. Piotr Stróżyński

infrastruktura techniczna:
mgr Jolanta Ziolo-Marzec

konsultacja: mgr inż. arch. Iwona Wojtecka

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY

CZĘŚĆ TEKSTOWA I GRAFICZNA

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY
NR
RADY MIASTA PIŁY
Z DNIA

Uchwała Nr Rady Miasta Piły z dnia w sprawie
studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły

Spis treści

0. WSTĘP.....	2
1. Podstawa prawna opracowania.....	2
I. PODSTAWOWE DANE O MIEŚCIE.....	2
II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WYNIKAJĄCE Z INNYCH DOKUMENTÓW.....	3
1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO.....	3
2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO.....	5
3. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA PIŁY NA LATA 2005-2015.....	6
4. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030	7
5. WIELKOPOLSKI WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2008 – 2011.....	8
III. STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH MIASTA PIŁY.....	9
1. Stan zagospodarowania.....	9
1.1. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów.....	9
1.2. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.....	12
1.3. Stan systemów komunikacji.....	13
1.4. Stan systemów infrastruktury technicznej.....	18
1.5. Gospodarka odpadami.....	37
2. Stan środowiska.....	38
2.1. Stan środowiska.....	38
2.2. Wymogi ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego.....	48
3. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury.....	54
3.1. Podstawy prawne ochrony zabytków.....	54
3.2. Narodowy program kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004 – 2013.....	55
3.3. Zasoby dziedzictwa kulturowego i ochrona prawna zabytków miasta Piły.....	56
3.4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków.....	65
3.5. Ocena krajobrazu kulturowego miasta Piły.....	66
4. Uwarunkowania rozwoju miasta.....	69
4.1. Warunki i jakość życia mieszkańców.....	69
4.2. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej zasobów.....	71
4.3. Stan prawny gruntów.....	73
4.4. Potrzeby i możliwości rozwoju miasta.....	73
5. Ponadlokalne cele publiczne.....	74
IV. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z OCENY STANU ZAGOSPODAROWANIA I UWARUNKOWAŃ, ODNOSZĄCE SIĘ DO USTALENIA KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY.....	75

0. WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania

Podstawę prawną opracowania studium stanowią:

- art. 3 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 12 czerwca 2012 r. poz. 647);
- uchwała Nr XL/468/09 Rady Miasta Piły z dnia 27 października 2009 r. w sprawie oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły;
- uchwała Nr XIV/198/11 Rady Miasta Piły z dnia 29 listopada 2011 r. o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły;
- §8 Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 poz. 1233).

I. PODSTAWOWE DANE O MIEŚCIE

Gmina Piła położona jest w północnej części województwa wielkopolskiego; jest miastem wydzielonym (gmina miejska) i siedzibą powiatu pilskiego. Miasto graniczy z gminami: Trzcianka (powiat czarnkowsko-trzcianecki) i Krajenka (powiat złotowski) oraz gminami powiatu pilskiego: Szydłowo, Kaczory i Ujście, w tym posiada również granicę z miastem Ujściem. W obszarze podmiejskim miasto posiada powiązania funkcjonalne z obszarem gminy Szydłowo.

Miasto na przestrzeni wieków, ze względu na położenie w obszarze stykowym podziałów administracyjnych i państwowych, funkcjonowało jako miasto wydzielone, pozbawione zaplecza w obszarze oddziaływania. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, miasto Piła zaliczone zostało do miast o znaczeniu regionalnym, a w tezach zawartych w polityce krajowej i ocenie struktury osadniczej, miasto Piła zostało zakwalifikowane do ośrodków subregionalnych (podgrupa dawnych miast wojewódzkich), w których występuje szczególna kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

Powyższe wskazuje, że miasto posiada potencjał dla pełnienia funkcji ponadlokalnej w obszarze oddziaływania, w tym w obszarze podmiejskim oraz regionie północnej Wielkopolski, a także dla wschodnich terenów województwa zachodniopomorskiego.

W obszarze lokalnym Piły wyodrębnia się historyczne części miasta: Gładyszewo, Górne, Jadwiżyn, Koszyce, Motylewo, Podlasie, Staszyce, Śródmieście i Zamość, w tym osiedla stanowiące jednostki pomocnicze Rady Miasta Piły.

Dane dotyczące obszaru administracyjnego miasta Piły:

Liczba ludności	74 818 (stan 2011 r.)
Powierzchnia miasta	10 268 ha
grunty zabudowane i zurbanizowane	2 219 ha (21,60%)
w tym:	
– zabudowane	1 144 ha
– niezabudowane	197 ha
– rekreacyjne	140 ha
– komunikacyjne	738 ha
użytki rolne	1 715 ha (16,70%)
lasy i zadrzewienia	5 343 ha (52,04%)
wody	379 ha (3,69%)
użytki ekologiczne	2 ha (0,02%)
nieużytki	108 ha (1,05%)
tereny różne	502 ha (4,90%)

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WYNIKAJĄCE Z INNYCH DOKUMENTÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się ustalenia innych dokumentów odnoszących się do zagospodarowania obszaru administracyjnego gminy.

Art. 9 ust. 2:

„Wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.”

1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

/dokument przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego 19 grudnia 2005 r. - obecnie aktualizowany/.

Województwo wielkopolskie leży na jednym z najważniejszych szlaków wymiany gospodarczej między Europą Wschodnią a Zachodnią. Z renty lokalizacyjnej, jaka wynika z położenia na trasie Berlin-Warszawa, korzysta przede wszystkim środkowa część województwa. Duża południowa rozciągłość terytorium sprawia, iż jego krańce północny i południowy są słabo powiązane z centrum regionu. Wynika to przede wszystkim ze złego stanu infrastruktury na tym kierunku, szczególnie komunikacyjnej.

W Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego wyodrębnione zostały: misja województwa, cele generalne, strategiczne i operacyjne oraz cele horyzontalne.

Misja województwa:

- skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców;
- uzyskanie efektu synergii poprzez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych.

Cel generalny:

- poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Cele strategiczne:

- dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku;
- zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa; wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia;
- wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego.

Problemy głównych obszarów strategicznych:

PRZESTRZEŃ - ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Wyzwaniem dla przyszłego porządku przestrzennego jest:

- poprawa jakości i utrzymanie zawartości systemu ekologicznego,
- wykorzystanie szlaków transportowych jako czynnika rozwoju przy ograniczaniu negatywnego wpływu na otoczenie,

- utrzymanie hierarchicznej i wielofunkcyjnej struktury sieci osadniczej.

Sieć osadnicza Wielkopolski tworzy system hierarchiczny. Głównym centrum jest aglomeracja poznańska. Kolejny stopień tworzą ośrodki subregionalne, do których należą byłe miasta wojewódzkie oraz Gniezno i Ostrów Wielkopolski.

Wielkopolska nie jest regionem o dużym potencjale przyrodniczym. Poważnym zagrożeniem jest defragmentacja przestrzeni przyrodniczej. Rozczłonkowanie jej powierzchni utrudnia migrację gatunków roślin i zwierząt oraz zubożenie materiału genetycznego. Potrzebne jest takie gospodarowanie przestrzenią, by w większym stopniu ocalić przed urbanizacją zwarte kompleksy przyrodnicze. Należy również dążyć do poprawy systemu ekologicznego.

INFRASTRUKTURA

Czynnikiem ograniczającym korzyści wynikające z włączenia Wielkopolski w europejską przestrzeń jest zły stan powiązań komunikacyjnych wewnątrz regionu, w tym szczególne znaczenie mają powiązania północ-południe, ze względu na rozciągłość obszaru na tym kierunku. Kluczowym elementem w tym zakresie, swoistą „linią życia”, jest między innymi droga krajowa nr 11.

Bardzo ważne znaczenie mają także inne drogi krajowe, w tym drogi nr 5, 8, 10, 12, 15 i 25. Istotnym elementem powiązań województwa z otoczeniem jest transport lotniczy. Rozbudowy wymaga lotnisko Poznań-Ławica. Ważne dla rozwoju są także lotniska subregionalne, które mogą w przyszłości znaleźć swe miejsce poprzez rozwój usług specjalistycznych.

Cele strategiczne realizowane będą poprzez zapisane w strategii cele operacyjne. Najważniejszy cel strategiczny – dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku – osiągany będzie m.in. przez realizację następujących celów operacyjnych:

- poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi, polegające na: utrzymaniu obecnego stanu środowiska na poziomie gwarantującym następującym pokoleniom korzystanie z niego w stopniu równym, w jakim korzysta pokolenie obecne, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i z wymaganą poprawą stanu w tym zakresie. Realizacja tego celu powinna odbywać się przy minimalizowaniu negatywnego wpływu działalności gospodarczej na środowisko.
- wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem,
- wzrost znaczenia dziedzictwa kulturowego,
- przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych,
- wielofunkcyjny rozwój ośrodków subregionalnych i lokalnych.

Wszystkie działania prowadzić mają do spełnienia celów horyzontalnych w szczególności: ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju oraz integracji województwa z europejską i globalną przestrzenią społeczno-gospodarczą.

Cel horyzontalny – Ład przestrzenny służy:

- osiągnięciu poziomu wyposażenia w infrastrukturę zgodnego ze standardami XXI wieku, konkurencyjnego i porównywalnego z wyposażeniem innych regionów oraz tworzącego spójny, zintegrowany system,
- osiągnięciu zgodności form wykorzystania poszczególnych obszarów zgodnie z ich naturalnymi predyspozycjami lub przy minimalizacji konfliktów z nimi,
- osiągnięciu spójności przestrzennej poprzez eliminowanie enklaw bądź przy ograniczeniu peryferyjnego charakteru poszczególnych części województwa,
- zachowaniu spójności systemu ekologicznego przy utrzymaniu bądź poprawie jego stanu,
- ograniczeniu konfliktów między poszczególnymi formami wykorzystania różnych obsza-

- rów,
- właściwemu kształtowaniu sieci osadniczej przy utrwalaniu jej wielostopniowej struktury,
- wielofunkcyjności oraz ograniczeniu antropopresji na pozostałe obszary,
- eliminowaniu konfliktów przestrzennych z elementami zagospodarowania przestrzennego sąsiednich województw.

2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

/uchwała Nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 roku w sprawie uchwalenia zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego/.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zawiera spójne ze strategią rozwoju województwa cele rozwoju. Ustalenia planu poprzez ustalone zasady, wskazane obszary chronione oraz propozycje zadań ponadlokalnych, stanowią dane wymagające uwzględnienia w opracowaniach gminnych, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Za główne zasady zagospodarowania przestrzennego woj. wielkopolskiego uznaje się:

- tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego,
- zachowania dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz,
- tworzenie wielofunkcyjnych struktur przestrzennych (przełamywanie monofunkcyjności),
- dążenie do dalszej intensyfikacji rozwoju najbardziej aktywnych gospodarczo obszarów z równoczesnym przełamywaniem impasu gospodarczego obszarów wymagających aktywizacji.

Jako bariery ograniczające swobodne zagospodarowanie przestrzeni, w planie województwa wymienia się:

- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- tereny zagrożone występowaniem wód powodziowych, które należy pozostawić w dotychczasowym użytkowaniu,
- zbiorniki wód podziemnych,
- strefy ochrony wód podziemnych dla wszystkich ujęć komunalnych,
- doliny rzek, które powinny być chronione przed intensywnym zagospodarowaniem, jako korytarze ekologiczne o szczególnym znaczeniu dla środowiska,
- gleby o wysokich klasach bonitacyjnych I-III,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obiekty cenne kulturowo,
- strefy ochrony konserwatorskiej.

W trzech celach zagospodarowania przestrzennego województwa wyróżnia się:

- efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania,
- tworzenie warunków do poprawy jakości życia i rozwoju zrównoważonego,
- zwiększenie konkurencyjności województwa.

W hierarchii jednostek osadniczych województwa wyróżniono miasta duże, z wiodącym ośrodkiem – Poznaniem i ośrodki ponadregionalne – Kalisz z Ostrowem Wlkp. oraz miasta średnie, były ośrodki wojewódzkie – Konin, Leszno i Piła oraz Gniezno, ze względu na ich znaczenie

w regionie. Miasta te tworzą sieć regionalnych ośrodków równoważenia rozwoju i wyróżniają się wysoką liczbą mieszkańców oraz potencjałem gospodarczym. Poznań oraz ośrodki miejskie tworzą w województwie 5 podregionów związanych z obsługą mieszkańców. Miasta: Konin, Piła i Leszno tworzą pojedyncze rejony. Miasta, o znaczeniu regionalnym: Leszno, Piła i Gniezno nie wytworzyły poza swoimi granicami obszarów intensywnej urbanizacji, które w skali regionu byłyby istotne. W przypadku tych miast główne procesy rozwoju zagospodarowania przestrzennego koncentrują się w miastach, wykorzystując istniejące przestrzenie inwestycyjne. Istotnego znaczenia dla Leszna, Gniezna i Piły nabiera koordynacja polityk przestrzennych miast i otaczających terenów wiejskich, w celu uniknięcia niekontrolowanej suburbanizacji. Siła tego procesu nie będzie w perspektywie czasowej, Planu zagospodarowania województwa wielkopolskiego, odgrywać istotnej roli, jednak w skali lokalnej narastające problemy i konflikty przestrzenne mogą powodować wyraźny spadek poziomu i jakości życia mieszkańców i terenów podmiejskich.

W planie województwa określa się również, że Piła, oddzielona od województwa zachodniopomorskiego tylko gminą Szydłowo, nadal oddziałuje na rejon, który wchodził w skład byłego województwa pilskiego, a obecnie znajduje się poza granicami Wielkopolski.

W ocenie rozwoju województwa stwierdzono, że zróżnicowanie zmian demograficznych w latach 2008 – 2020 będzie znaczne: od 9% przyrostu w powiecie poznańskim do spadku liczby mieszkańców w powiatach ziemskich: pleszewskim, pilskim i kolskim oraz w 4 powiatach grodzkich: Lesznie, Poznaniu, Koninie i Kaliszu.

Do gmin charakteryzujących się najwyższym przyrostem powierzchni użytkowej mieszkań zaliczono miasta o znaczeniu ponadregionalnym oraz miasta o znaczeniu regionalnym: Leszno, Konin, Piła, Gniezno.

Ponadregionalne i regionalne cele rozwoju odnoszące się, w polityce przestrzennej województwa, do miasta Piły dotyczą krajowych i międzyregionalnych korytarzy transportowych.

3. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA PIŁY NA LATA 2005-2015

/uchwała Nr XXV/291/04 Rady Miasta Piły z dnia 28 września 2004 r.; zmiany: zał. 1 (dział 9) i zał. 2 (dział 8) do uchwały Nr XXVII/315/04 rady Miasta Piły z dnia 30 listopada 2004 r./

Misja gminy została określona w strategii następująco: Z poszanowaniem dla środowiska naturalnego, w poczuciu odpowiedzialności za rozwój społeczny i gospodarczy Piły, działając dla dobra jej mieszkańców, dążymy do wykorzystania szans stojących przed miastem, które ze względu na swoje znaczenie w północnej części Wielkopolski oraz posiadane zasoby pretenduje do miana regionalnego centrum życia społecznego i gospodarczego.

Kierunki rozwoju.

W kierunkach rozwoju miasta wskazano, że wyznaczając kierunki rozwoju samorząd zobowiązuje się także do podejmowania działań, za pomocą których będą **eliminowane zjawiska sprzeczne z obranymi kierunkami oraz ogólną ideą zrównoważonego rozwoju.**

W odniesieniu do środowiska ustalono m.in. „*Utrzymanie unikatowych zasobów przyrodniczych oraz możliwości przewietrzania miasta poprzez zachowanie zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów wyłączonych z zabudowy*”.

Odnosząc się do obranej wizji miasta, misji samorządu oraz przyjętych kierunków rozwoju, został zdefiniowany cel strategiczny.

Cel strategiczny rozwoju miasta został sformułowany następująco:

- zapewnienie mieszkańcom warunków życia na możliwie najwyższym poziomie.
- umocnienie pozycji miasta jako subregionalnego centrum gospodarczego, edukacyjnego i kulturalnego przez wykorzystanie dostępnych instrumentów prawnych, organizacyjnych i finansowych.
- wykorzystanie dostępnych terenów miasta przeznaczonych pod rozwój poprzez właściwe ich zagospodarowanie i przeprowadzenie rewitalizacji obszarów powojсковych i przemysłowych oraz centrum, a także wsparcie utworzenia terminalu lotniczego.

4. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

/uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r, przyjęta przez Sejm RP w czerwcu 2012 r./

Pojęcie zagospodarowania przestrzennego kraju zostało zdefiniowane następująco:

W ramach KPZK 2030 zagospodarowanie przestrzenne kraju należy rozumieć jako sposób rozmieszczenia w przestrzeni Polski podstawowych elementów struktury przestrzennej oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje. Do podstawowych elementów struktury przestrzennej kraju, będących przedmiotem analiz i oddziaływania polityki publicznej, zalicza się elementy systemu gospodarczego i społecznego, infrastrukturę techniczną sieci osadniczej, krajobraz (przyrodniczy i kulturowy) oraz powiązania funkcjonalne.

W ocenie struktury osadniczej, miasto Piła zostało zakwalifikowane do ośrodków subregionalnych (podgrupa dawnych miast wojewódzkich), w których występuje szczególna kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

Istotnym elementem, wyróżnionym w koncepcji, jest Europejska Polityka Transportowa oraz rozwój sieci TEN-T – Transeuropejskiej Sieci Transportowej, co również zostało wskazane w planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego i wiąże się z korytarem transportowym drogi S-10, służącym powiększeniu dostępności terytorialnej oraz podwyższeniu konkurencyjności miast.

Jako najważniejszą i podstawową zasadę polityki przestrzennej kraju określa się: „zasadę zrównoważonego rozwoju – **co oznacza taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności oraz obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.**”

Z tej zasady wyprowadzono wprost – następujące zasady planowania publicznego:

- **zasada racjonalności ekonomicznej,**
- **zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę** – oznaczająca intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na nowe tereny (ograniczenie zabudowy rozproszonej),
- **zasada przezorności ekologicznej,**
- zasada kompensacji ekologicznej.

W celach polityki przestrzennej do roku 2030 wymieniono: podwyższenie konkurencyjności miast, poprawę wewnętrznej spójności terytorialnej kraju, kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski, przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W zakresie kształtowania struktur przestrzennych jako najistotniejszy problem uznano obniżenie rangi planowania przestrzennego, brak hierarchiczności planów, brak planów ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz obniżenie roli analiz fizjograficznych, jako jednej z przyczyn nadmiernej eksploatacji przestrzeni przyrodniczej.

Dla usunięcia występujących problemów wskazano wymagane podjęcie następujących działań:

- integracja działań w zakresie funkcjonowania spójności ekologicznej kraju – jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych,
- przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej,
- wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów,
- zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby,
- zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.

W planach zagospodarowania przestrzennego województw wymaga się określenia przestrzeni funkcjonalnej korytarzy ekologicznych niezależnie od przebiegu granic administracyjnych.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:

„Wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.”

5. WIELKOPOLSKI WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2008 – 2011.

/uchwała Nr XVIII/243/07 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2007 roku/

Program określa podstawowy cel uwzględnienia problemów ochrony zabytków w realizacji zadań strategicznych, głównie poprzez:

- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Miasto Piła nie posiada obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym, a na obszarze województwa wielkopolskiego nie został wpisany żaden obiekt na „Listę dziedzictwa światowego”.

W przygotowaniu jest wpis „Pradoliny Noteci”, ze względu na wartości przyrodniczo-kulturowe, co musi być poprzedzone wpisem do rejestru zabytków lub utworzenia parku kulturowego, a następnie ustanowienie na tym terenie „Pomnika historii”. Istotnym elementem projektu powinno stać się muzeum poświęcone przyrodzie i dziedzictwu kulturowemu Pradoliny. Powyższe stanowi zadanie ponadregionalne. Ustanowienie wysokiej rangi kulturotwórczej dla obszaru Pradoliny Noteci może mieć istotny wpływ na rozwój turystyki w regionie Piły.

III. STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH MIASTA PIŁY

1. Stan zagospodarowania.

1.1. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów.

Powierzchnia ewidencyjna miasta **10.268 ha**
Zagospodarowanie gruntów miasta

Tabela 1.1.

Lp.	Grunty:	Powierzchnia ha	% pow. miasta	Usytuowanie / uwagi
1	Grunty zabudowane , w tym: - tereny mieszkaniowe - tereny przemysłowe - inne tereny zabudowane - tereny rekreacyjne i wypoczynkowe Razem:	463 204 477 140 1284	12,5	
2	Tereny niezabudowane w obszarze zurbanizowanym	197	1,9	Potencjalne tereny zabudowy.
3	Tereny komunikacyjne , w tym: - drogi - tereny kolejowe - inne Razem:	502 226 10 738	7,2	Drogi: 32% - tereny Skarbu P. 61 % - Zasób Gminy 1% - woj. wlkp.
4	Użytki kopalne	0		Nie występują.
	Razem tereny zurbanizowane:	2219	21,6	Obszar zainwestowania miejskiego.
5	Użytki rolne , w tym: - grunty orne - sady - łąki trwałe - pastwiska trwałe - grunty rolne zabudowane - grunty pod stawami - grunty pod rowami Razem:	1058 4 490 102 26 4 31 1715	16,7	Tereny obejmują ewidencyjne użytki rolne, w tym integralne części terenów zabudowanych; powierzchnia tylko w części może być kwalifikowana jako rolnicza przestrzeń produkcyjna.
6	Grunty leśne , zadrzewione i zakrzewione, w tym: - lasy - grunty zadrzewione i zakrzewione Razem:	5287 56 5343	52	Lasy o pow. 5230 ha gruntów stanowią grunty w zarządzie PGL Lasów Państwowych.

7	Grunty pod wodami , w tym: - powierzchniowe płynące - powierzchniowe stojące Razem:	257 122 379	3,7	Wody płynące obejmują 2476 ha – S.P. i 10 ha – Zasób Gminy; wody stojące: 101 ha – S.P; 6 ha – Zasób Gminy; 15 ha - osób fizycznych i spółek.
8	Użytki ekologiczne	2		
9	Nieuzytki	108		45% nieużytków – Zasób Gminy.
10	Tereny różne	502	6,0	Tereny różne obejmują w przeważającej części tereny Agencji Mienia Wojskowego i Powiatu; nie obejmują gruntów gminnych.
	Razem grunty niezurbanizowane:	8053	78,4	W części tereny wyłączone z zabudowy, zgodnie z prawem; w części potencjalne tereny rozwojowe miasta.
Razem powierzchnia miasta		10268	100	

Przedstawiona ewidencja gruntów wykazuje jednoznacznie, że przeważający obszar 78,4% powierzchni miasta stanowią tereny niezurbanizowane, w tym grunty lasów, zadrzewienia i zakrzewienia zajmują 52%, a grunty orne 10,3% powierzchni miasta.

Tereny zabudowane, w tym tereny wypoczynkowo-rekreacyjne obejmują 12,5% powierzchni miasta. W strukturze przestrzennej miasta tereny zabudowane rozmieszczone są gniazdowo, a elementy rozgraniczające to: układ hydrograficzny wraz z łąkami, lasy, zadrzewienia i zieleń urządzona oraz tereny i obiekty infrastruktury kolejowej.

W przestrzeni terenów zabudowanych wyróżnia się cztery wieloprzestrzenne zespoły nazwane, dla potrzeb niniejszej oceny stanu, następująco:

- „Północ” - obszar osiedla Koszyce w rejonie Al. Niepodległości i ul. Zielona Dolina oraz „Kuźnicy Pilskiej” w rejonie ulic Miłej i Królewskiej;
- „Wschód” - obszar lewobrzeżnej części miasta, obejmującej osiedla Zamość, Jadwiżyn i Podlasie;
- „Zachód” - obszar prawobrzeżnej części miasta, obejmującej „Stare Koszyce”, obszar śródmiejski, osiedle Górne, lotnisko i Gładyszewo;
- „Południe” - obejmujące osiedla Staszyce i Motylewo.

Stan zagospodarowania wyznaczonych obszarów struktury przestrzennej.

- „Północ” - teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej i terenów rolnych przeznaczonych do zabudowy;
- „Wschód” - teren wielofunkcyjny, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej, usługowo-produkcyjnej oraz teren zamknięty Wojska Polskiego przy Al. Powstańców Wlkp. Z wyłączeniem rejonu ul. Wawelskiej, są to tereny zabudowane intensywnie. Rejon ul. Walki Młodych oraz b. dworca celnego, ze szlakowymi liniami kolejowymi stanowi obszar problemowy, przydatny do zabudowy z ograniczeniami wynikającymi z obsługi komunikacyjnej terenu;

- „**Zachód**” - teren wielofunkcyjny, z wyodrębnieniem zespołu zabudowy mieszkaniowo-usługowej „Starych Koszyc” i obszaru śródmiejskiego, osiedla Górne, z terenem funkcjonalnym zabudowy produkcyjno-usługowej w rejonie ul. Warsztatowej, lotniska i strefy usługowo-produkcyjnej w rejonie ul. Długosza oraz osiedla Gładyszewo, z ekstensywną zabudową mieszkaniową i usługową oraz gruntami rolnymi niezabudowanymi. Poza obszarami zabudowanymi, zachodnio-południowa część obszaru stanowi tereny przyrodnicze o ograniczonej możliwości zabudowy;
- „**Południe**” - zespół dwóch jednostek mieszkaniowych osiedla Staszycy i Motylewa oraz terenów wielofunkcyjnych w rejonie ul. Przemysłowej (Motyczyn).

Przeważające przeznaczenie gruntów zabudowanych oznaczono na rysunku – "Miasto Piła – Syntetyczna inwentaryzacja obszarów zainwestowania miejskiego".

Ocena dyspozycyjności terenów miasta

W wyniku oceny zainwestowania miejskiego oraz ekofizjograficznej oceny przydatności terenów dla różnych sposobów zagospodarowania dokonana została ocena dyspozycyjności terenów, ze wskazaniem terenów miasta – wyłączonych z zabudowy, terenów o specjalnych uwarunkowaniach (tereny zamknięte, tereny o zdefiniowanym przeznaczeniu, obszary szczególnego zagrożenia powodzią i złoża surowców mineralnych) oraz terenów zabudowanych i predysponowanych do zabudowy, z podziałem na tereny bez ograniczeń i tereny podlegające ograniczeniom, w tym wynikającym z: istniejącego zainwestowania oraz wymagań technicznych, warunków gruntowowodnych, konfiguracji terenu oraz lokalnych systemów hydrograficznych. Zasięg przestrzeni zabudowanej miasta i uwarunkowań przyrodniczych pozwala na ocenę dyspozycyjności terenów dla dalszego rozwoju miasta Piły.

Powyższe przedstawione zostało na rysunku "Miasto Piła – Ocena dyspozycyjności terenu".

Na rysunku wyróżniono graficznie tereny dyspozycyjne dla dalszego rozwoju. Orientacyjna powierzchnia tych terenów wynosi 1.068,56 ha, co stanowi 10,4% powierzchni miasta.

Uzbrojenie terenów zurbanizowanych miasta

Obszar zurbanizowany miasta Piły posiada ponadlokalne elementy infrastruktury technicznej w zakresie:

- zaopatrzenia w gaz – gazociągiem wysokiego ciśnienia ze stacją pomiarowo-redukcyjną I stopnia (Staszycy);
- zasilania energetycznego – sieciami wysokiego napięcia 110 kV poprzez trzy Główne Punkty Zasilania (GPZ): "Centrum" (Al. Wojska Polskiego), "Południe" (ul. Walki Młodych), "Północ" (ul. Kossaka);
- zaopatrzenia w wodę pitną – magistralą wodociągową z ujęcia w Dobrzycy (gm. Szydłowo).

Infrastruktura lokalna obejmuje uzbrojenie w sieci:

- wodociągowe, zapewniające zaopatrzenie w wodę odbiorców na całym obszarze zainwestowania miejskiego;
- kanalizacji sanitarnej, obejmującej swym zasięgiem przeważającą część obszarów zurbanizowanych miasta;
- kanalizacji deszczowej, obejmującej obszar śródmiejski, Górne, Zamość, Jadwiżyn i Staszycy oraz w części Gładyszewo, Podlasie i Koszycy (rejon "Zielonej Doliny" i Kuźnicy Piłskiej);
- gazociągowe – na obszarze śródmiejskim i osiedlach: Górne, Staszycy, Zamość, Jadwiżyn, Podlasie, Motylewo oraz część Gładyszewa i część Koszyc;
- elektryczne, zapewniające zasilanie dla wszystkich obiektów na obszarze zainwestowania miejskiego;
- ciepłownicze, obejmujące obszar śródmiejski i osiedla: Górne, Zamość, Jadwiżyn oraz

- część Koszyc – zasilające głównie budynki mieszkaniowe wielorodzinne;
- telekomunikacji, w tym sieci szerokopasmowych.

Standardy wyposażenia miasta Piły w infrastrukturę techniczną oznaczono na rysunku "Miasto Piła – Standardy uzbrojenia terenu".

W dalszej części oceny stanu zagospodarowania przestrzennego miasta, stan funkcjonalno-techniczny systemów infrastruktury technicznej miasta Piły zawarty jest w pkt. 1.4 "Stan systemów infrastruktury technicznej".

1.2. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.

Pojęcie ładu przestrzennego określa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jako:

„ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.”

Ponadto ustawa Prawo ochrony środowiska definiuje zrównoważony rozwój jednostek osadniczych jako:

„rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.”

Ww. założenia – zawarte w definicjach prawa, odnoszące się do rozwoju miasta, wyróżniają dwa podstawowe cele:

- zrównoważonego rozwoju opartego na prawidłowych relacjach pomiędzy obszarami zabudowanymi i przyrodniczymi, ze szczególnym uwzględnieniem celów ochrony środowiska,
- ładu przestrzennego w relacjach pomiędzy urbanistyczną strukturą funkcjonalno-przestrzenną a formami zabudowy, z uwzględnieniem ochrony dziedzictwa kulturowego i kształtowania krajobrazu kulturowego.

Podstawowymi elementami krajobrazu na obszarze miasta są:

- krajobraz leśny;
- krajobraz łąkowy – polny doliny rzeki Gwdy;
- krajobraz miejski.

Struktura przestrzenna miasta podporządkowana jest od wieków uwarunkowaniom przyrodniczym, a podstawową cechą rozwoju jest podział północnych obszarów na część lewobrzeżną i prawobrzeżną, rozdzielonych doliną rzeki Gwdy oraz na część południową ograniczoną terenami infrastruktury kolejowej, stanowiącymi element progowy w rozwoju miasta.

Ten podstawowy schemat podziału przestrzeni zurbanizowanej spowodował gniazdowy rozwój struktur przestrzennych zabudowanych, które mogą być odbierane jako obraz miasta o małej spójności urbanistycznej. W zakresie funkcjonalnym struktura przestrzenna oparta jest na układzie komunikacyjnym i nie zawiera wad funkcjonalnych, a układ drogowy zapewnia poprawną obsługę terenów zurbanizowanych.

Zachowanie ładu przestrzennego na obszarach zabudowanych oceniane może być poprzez:

- funkcjonalny układ komunikacji wewnętrznej i obsługi zespołów zabudowy;
- powiązanie z systemem podstawowego układu komunikacyjnego miasta oraz dostępność do usług ogólnomiejskich;
- formy architektoniczne realizowanych obiektów, uwzględniających zasadę dobrego sąsiedztwa poprzez obiekty nawiązujące do pozostałej zabudowy i niekolidujące w skali urbanistycznej. Powyższe wymogi zawierają oczywiście subiektywne oceny estetyczne obiektów i kompozycji urbanistycznej.

Stan ładu przestrzennego oceniany jest często poprzez akceptację stylu architektonicznego, a miasto nieposiadające zabudowy od okresu średniowiecza do XIX w. – jako miasto o niskim poziomie ładu przestrzennego. W Piłi wiele zespołów struktury przestrzennej zasługuje jednak na pozytywną ocenę form zabudowy oraz ich roli w krajobrazie kulturowym miasta.

Brak świadomości społecznej nie jest również sprzymierzeńcem w przekształcaniu obiektów historycznych, głównie w zabudowie jednorodzinnej, co powoduje niszczenie istotnych elementów ładu przestrzennego. Powojenna zabudowa wielorodzinna, w centrum miasta, zniekształcana jest również przez, nieadekwatną do formy, kolorystykę elewacji. Powyższe nie jest oczywiście elementem stałym i może być skorygowane.

Wymogi ochrony ładu przestrzennego dotyczą wielu komponentów składających się na pojęcie krajobrazu kulturowego, a wymogi ochrony środowiska podlegają znacznym rygorom prawnym wynikającym z przepisów ustawowych. W dalszej części oceny stanu zagospodarowania przestrzennego miasta – wymogi ochrony zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego zawarte zostały w pkt. 2 – "Stan środowiska" i pkt. 3 - "Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury".

1.3. Stan systemów komunikacji

1.3.1. Region komunikacyjny miasta Piły

Piła jako centrum subregionu Północnej Wielkopolski jest ważnym regionalnym węzłem dla dróg krajowych i wojewódzkich oraz dróg powiatowych. Posiada korzystne położenie w sieci drogowej kraju i bezpośrednie powiązanie z większymi ośrodkami miejskimi położonymi w odległości od 70 do 140 km.

W mieście przeplata się ruch pojazdów z siedmiu głównych kierunków: Poznania, Bydgoszczy, Człuchowa i Gdańska, Słupska i Koszalina, Szczecina, Gorzowa Wlkp., Międzychodu i Zielonej Góry. Korzystne położenie Piły, w obszarze ponadregionalnej sieci drogowej, zapewnia miastu dużą ofertę transportu publicznego, w obsłudze połączeń autobusowych w skali krajowej i zagranicznej oraz lokalnej i regionalnej. Piła to także znaczący węzeł kolejowy, w którym zbiegają się kursy pociągów z sześciu kierunków: Bydgoszczy, Poznania, Gorzowa Wlkp., Szczecina, Kołobrzegu oraz Chojnic.

1.3.2. Układ komunikacyjny miasta

Układ komunikacyjny miasta Piły funkcjonuje przede wszystkim w oparciu o komunikację drogową, a istniejąca sieć uliczna umożliwia mieszkańcom osiągnięcie różnorodnych celów.

Główne ulice miasta tworzą podstawowy układ komunikacyjny, który zapewnia sprawną komunikację pomiędzy rejonami miasta oraz powiązanie ruchu miejskiego z zewnętrznym układem drogowym. Umożliwia to przebieg następujących ulic: Al. Niepodległości, Al. Powstańców Wlkp., ul. Bydgoskiej, al. Poznańskiej, ul. Mjr. Siemiradzkiego i Al. Wojska Polskiego, a także ulic: Kossaka, Wawelskiej, Walki Młodych, Wyspiańskiego i Kamiennej.

Dodatkowo – ważny element układu podstawowego stanowi przebieg obwodnicy śródmiejskiej, ciągiem ulic: Mickiewicza, Podgórznej, Okrzei, Zygmunta Starego, Okólnej, Kusocińskiego, Głuchowskiej, 500 Lecia Piły i Koszalińskiej.

Obsługujący układ komunikacyjny miasta współtworzą ulice lokalne i dojazdowe pełniące bezpośrednią obsługę przyległego terenu. Dodatkowo sieć uliczną uzupełniają w mieście niepubliczne drogi wewnętrzne, jako drogi w osiedlach mieszkaniowych, drogi dojazdowe do gruntów rolnych oraz leśnych, a także drogi dojazdowe do obiektów handlowo-usługowych.

Układ drogowy miasta tworzą:

• drogi krajowe:

K10 i K11 – jako układ wschodniej obwodnicy zewnętrznej w granicach miasta. Do czasu dostosowania przebiegu drogi krajowej nr 11 do parametrów drogi ekspresowej zachowuje się przebieg poprzez al. Poznańską – Al. Piastów – ul. Wodną – Al. Niepodległości;

• drogi wojewódzkie:

- dr. nr 179 – w przebiegu Al. Wojska Polskiego i Alei Jana Pawła II,
- dr. nr 180 – w przebiegu ul. Mjr. Siemiradzkiego,
- dr. nr 188 – w przebiegu Alei Jana Pawła II i Al. Powstańców Wlkp.;

• drogi powiatowe:

Uchwałą Nr 1885/2005 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 2 maja 2005 r. nadano numery i określono przebieg dróg powiatowych, który można podzielić umownie na:

drogi powiatowe – o ruchu docelowo-źródłowym:

- dr. nr 1173P – Piła-Zawada (ul. Kamienna),
- dr. nr 1159P – Piła-Kotuń (ul. Wyspiańskiego i Droga Kotuńska),
- dr. nr 1161P – Piła-Kalina-Byszki (ul. Browarna i ul. Walki Młodych),
- dr. nr 1229P – Piła-Kaczory (ul. Wawelska),
- dr. nr 1177P – Piła-Zelgniewo-Śmiłowo (ul. Kossaka i droga do Zelgniewo);

drogi powiatowe – o miejskim przebiegu ulic:

- dr. nr 1159P – ul. Wyspiańskiego,
- dr. nr 1161P – ul. Browarna i ul. Walki Młodych,
- dr. nr 1165P – ul. Wiosny Ludów,
- dr. nr 1173P – ul. Kamienna,
- dr. nr 1177P – ul. Kossaka,
- dr. nr 1210P – ul. Kwiatowa,
- dr. nr 1211P – ul. Zygmunta Starego,
- dr. nr 1213P – ul. 11 Listopada,
- dr. nr 1214P – ul. Wałęcka,
- dr. nr 1215P – ul. Ludowa,
- dr. nr 1216P – ul. Roosevelta,
- dr. nr 1217P – ul. Buczka,
- dr. nr 1218P – ul. Okrzei,
- dr. nr 1219P – ul. Ceglana,
- dr. nr 1220P – ul. 1-Maja,
- dr. nr 1221P – ul. Mickiewicza,
- dr. nr 1222P – ul. Towarowa,
- dr. nr 1223P – ul. Lotnicza,
- dr. nr 1224P – ul. Matwiejewa,
- dr. nr 1225P – ul. Łączna,
- dr. nr 1226P – ul. Śniadeckich,
- dr. nr 1227P – ul. Tucholska,
- dr. nr 1228P – ul. Okólna,
- dr. nr 1229P – ul. Wawelska
- dr. nr 1230P – ul. Lelewela,
- dr. nr 1231P – ul. Podchorążych,
- dr. nr 1232P – ul. Rydygiera;

- **drogi gminne** w ilości 317 ulic są wyszczególnione w Uchwale Nr XXI/232/08 Rady Miasta Piły z dnia 25 marca 2008 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych oraz ustalenia ich przebiegu;

- **drogi i ścieżki rowerowe**

W Pile do dyspozycji rowerzystów dostępny jest system dróg i ścieżek rowerowych z funkcją obsługi miasta oraz o charakterze wyjazdu poza miasto, w postaci samodzielnych tras turystycznych. Miejskie ścieżki rowerowe stanowią niezależne przebiegi lub połączone są z chodnikiem. Najważniejsze powiązania w kierunku wewnętrznego pierścienia rowerowego realizują przebiegi w pasie drogowym ulic: Paderewskiego i Chopina (obsługa terenu ogrodów działkowych), Wojska Polskiego, Wyspiańskiego, Ceglanej, Okrzei, Alei Piastów i ulic: Towarowej, Kwiatowej, 14 Lutego, dr F. Witaszka, M. Konopnickiej, Walki Młodych, Roosevelta, Ludowej, Bydgoskiej, Kossaka, Śniadeckich i Dąbrowskiego oraz alej: Powstańców Wlkp. i Niepodległości.

Przez miasto przebiega kilka tranzytowych turystycznych dróg rowerowych:

- **Europejska Trasa Rowerowa Euro Route R1**, prowadząca znad Kanału La Manche we Francji, przez Belgię, Holandię i Niemcy do Sankt Petersburga w Rosji, a przez Piłę – następującymi ulicami: Wyspiańskiego, Mickiewicza, Podgórną, Okrzei, Zygmunta Starego i Walki Młodych (Kotuń – Piła-Kalina – Kaczory);
- **Transwielkopolska Trasa Rowerowa** – odcinek północy długości ok. 200 km, łączący wiele ciekawostek krajoznawczych i architektonicznych oraz przyrodniczych, znajdujących się pomiędzy Poznaniem a Okonkiem; trasa oznakowana została wzdłuż ulic: Wyspiańskiego – Mickiewicza – Podgórną – Okrzei – Zygmunta Starego – Kusocińskiego i Kossaka (Kotuń-Piła-Płotki-Skórka);
- **rowerowe trasy turystyczne** – umożliwiające przejazd łączony na odcinkach:
- Skrzatusz-Piła-Zelgniewo, a w Pile ulicami: Kamienna-Al. Wojska Polskiego-Koszalińska-500 Lecia Piły i ul. Kossaka, oraz:
pierścień turystycznych tras rowerowych – tworzący żółty szlak rowerowy wokół Piły o długości 38 km, z punktem początkowym przy ul. Wałęckiej i przebiegiem ulicami Kamienną i Wypoczynkową do Kotunia, a następnie do Motylewa, w przebiegu ulic: Przemysłowej, Walki Młodych oraz ul. Na Leszkowie – do punktu końcowego przy ul. Wawelskiej.

W oparciu o występujące w mieście systemy komunikacyjne, za pomocą dostępnych środków transportu i przy wykorzystaniu komunikacji łączonej, możliwy jest dostęp do szlaków turystyczno – rekreacyjnych. Przez miasto przebiegają lub mają swój początek następujące trasy turystyczne:

- piesze szlaki turystyczne – prowadzące w kierunku: Skrzatusza, Krajenki i Złotowa, Kotunia i Trzcianki, Kaliny, Byszek i Kaczor,
- rowerowe trasy turystyczne – umożliwiające dojazd do ośrodków wypoczynku nad Zalewem Koszyckim oraz jeziorami: Płotki i Jeleniowe, Piaszczyste i Leśne, a także do obszarów leśnych otaczających Piłę,
- trasy do jazdy konnej – wyznaczone i oznakowane w duktach leśnych Nadleśnictwa Zdrojowa Góra i okolicy,
- odcinki rzecznych i jeziornych tras kajakowych – możliwe do wykorzystania wzdłuż rzeki Gwdy do Noteci w Ujściu, z włączeniem do wielkopolskiej pętli wodnej Noteć-Warta.

Tereny dróg zajmują powierzchnię 502 ha, co stanowi 4,9 % powierzchni miasta.

Natężenie ruchu

Natężenie na drogach układu komunikacyjnego miasta w 2010 r. wykazało następujące wartości określone w pojazdach samochodowych na dobę - na odcinkach wlotowych do Piły oraz na obwodnicy wschodniej:

na drodze krajowej nr 10:

- 12 017 poj. na wlocie wschodnim,
- 9 555 poj. na obwodnicy,
- 7 866 poj. na wlocie północnym;

na drodze krajowej nr 11

- 15 802 poj. na wlocie południowym,
- 10 405 poj. na obwodnicy,
- 6 667 poj. na wlocie północnym;

na drogach wojewódzkich:

- nr 179 - 6 377 pojazdów/dobę,
- nr 188 - 5 188 pojazdów/dobę,
- nr 180 - 3 871 pojazdów/dobę.

Wartości natężenia ruchu na odcinkach głównych ulic Piły pomierzone w 2010 r., określone w pojazdach samochodowych na dobę, wynoszą odpowiednio:

- 16 566 poj. w Alei Piastów,
- 16 051 poj. w Al. Wojska Polskiego,
- 14 152 poj. w Al. Powstańców Wielkopolskich,
- 9 399 poj. w Al. Niepodległości,
- 8 433 poj. w al. Poznańskiej,
- 6 583 poj. w ul. Mjr. Siemiradzkiego.

1.3.3. Środki transportu

W układzie komunikacyjnym Piły wyodrębnia się funkcjonujące środki transportu autobusowego komunikacji miejskiej i pozamiejskiej oraz komunikacji kolejowej.

Miejska komunikacja autobusowa

Transport zbiorowy obsługuje w Pile 16 linii autobusowych, z których linia nr 50 realizuje pozamiejskie połączenia do Ujścia i Mirosławia.

Sezonowo – od wiosny do zimy, codzienne powiązania miejskie uzupełniają kursy tramwaju wodnego wzdłuż rzeki Gwdy, z pięcioma przystaniami od mostu Władysława Łokietka do pętli autobusowej przy ul. Walki Młodych nad rzeką Gwdą.

Komunikacja autobusowa pozamiejska

Z dworca autobusowego w Pile realizowane są połączenia do Londynu i głównych miast Anglii oraz Belgii i Holandii, a także do Paryża i miast na trasie przejazdu.

W połączeniach krajowych miasto Piła ma stałe połączenie z Warszawą i Szczecinem oraz Kołobrzegiem i Zakopanem, z Legnicą i Jelenią Górą, Łodzią i Kielcami, Słupskiem i Kłodzkiem oraz Ciechanowem i Białymstokiem.

Połączenia sezonowe realizowane są do Pobierowa, Rowów, Ustki i Mielnia.

Na krótszych odcinkach regularną obsługę uzupełniają kursy autobusowe przewoźników prywatnych.

Komunikacja kolejowa

Piła stanowi znaczący regionalny węzeł kolejowy.

Najważniejsze powiązania kolejowe zapewniają mieszkańcom Piły linie w relacji:

- Piła-Bydgoszcz-Toruń-Kutno (Warszawa) – linia państwowa nr 18,
- Piła-Chodzież-Rogoźno-Poznań – linia lokalna nr 354, planowana do zmiany kategorii jako linia kolejowa o znaczeniu państwowym (plan województwa),
- Piła-Jastrowie-Szczecinek (Kołobrzeg/Słupsk) – linia lokalna nr 405, planowana do zmiany kategorii jako linia kolejowa o znaczeniu państwowym (plan województwa),
- Tczew-chojnice-Piła-Krzyż-Gorzów Wlkp.-Kostrzyń-granica państwa – linia państwowa nr 203 (modernizacja kolei regionalnej jest ujęta w planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego),
- Piła-Wałcz-Kalisz Pomorski-Ulikowo (Szczecin) – linia państwowa nr 403 (modernizacja linii regionalnej została zakończona w 2012 r.),
- Piła-Mirosław Ujski – linia towarowa nr 374.

Komunikacja wodna – śródlądowa

Port rzeczny w Ujściu umożliwia wykorzystanie Noteci do transportu nienormatywnych ładunków w kierunku Czarnkowa i Krzyża, a także do krajów Europy Zachodniej (połączenie poprzez Wartę, Odrę i Sprewę). Z uwagi na bliskie położenie portu od Piły transporty takie są aktywizowane.

Transport lotniczy

Na obszarze miasta funkcjonuje lądowisko na terenie byłego lotniska wojskowego, przekazanego na cele lotniska cywilnego samorządowi terytorialnemu – powiat pilski. Lotnisko Piła ujęte jest w Wykazie lotnisk wojskowych trwale niewykorzystywanych przez jednostki organizacyjne podległe ministrowi obrony narodowej lub przez niego nadzorowanych, do realizacji ich zadań, wymagających ich lotniczego charakteru. (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 stycznia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu lotnisk, które mogą być wykorzystywane na potrzeby lotnictwa cywilnego – Dz. U. z 2012 r. poz. 42). Obecne lądowisko pełni sporadycznie funkcję transportową oraz sportową, realizowaną przez Aeroklub Ziemi Pilskiej. Teren lotniska objęty jest "Lokalnym programem rewitalizacji obszarów powojennych, z wyróżnieniem terenów lotniska, terenów produkcyjno-usługowych i lasów (aktualizacja – uchwała Nr XXXIX/462/09 Rady Miasta Piły z dnia 29 września 2009 r.). Zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego – lotnisko Port Lotniczy Poznań-Ławica zabezpiecza potrzeby transportu pasażerskiego oraz towarowego krajowego i międzynarodowego do 2020 r., w związku z tym lotniska subregionalne, w tym lotnisko w Pile, pełnić mogą funkcje uzupełniające. W planie wskazano konieczność rozszerzenia tych funkcji dla obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego, jako potencjalnych lotnisk zapasowych.

Do terenu b. lotniska wojskowego mają zastosowanie przepisy art. 4e, 4f i 4g ustawy z dnia 30 maja 1996 r. o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz Agencji Mienia Wojskowego (j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 712) oraz ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego (Dz. U. Nr 42 poz. 340, ze zmianami).

1.3.4. Ocena drogowego układu komunikacyjnego miasta.

Układ komunikacyjny miasta, w zakresie powiązań ponadlokalnych, oparty jest na szlakach historycznych, łączących Piłę z regionem. Pierwszymi istotnymi zmianami tych powiązań, po 1945 roku, była obwodnica miejska (obecna droga krajowa nr 10) i wyłączenie wjazdu do miasta ulicą Wałęcką. Powyższe związane było z lokalizacją lotniska. Zmieniony został również szlak prowadzący ulicą Wyspiańskiego do Trzcianki, przekraczający dwa tory szlakowe i bocznice na lotnisko. Modernizacja układu wewnętrznego miasta przebiega w procesie ciągłym i od lat 60-tych XX w. wynika ze studiów komunikacyjnych, ustaleń planów miejscowych dotyczących

obszaru administracyjnego, jak również obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego układu ulicznego miasta Piły (uchwała Nr XIX/179/99 Rady Miejskiej w Pile z 30 listopada 1999 r. - Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 3 poz. 24). Podstawowe kierunki rozwoju układu komunikacyjnego miasta zawarte zostały w uchwale Nr XXV/231/96 Rady Miejskiej w Pile z dnia 23 kwietnia 1996 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły, wyznaczającym: układ zewnętrzny miasta – zapewniający dostępność zewnętrzną, a także eliminujący ruch tranzytowy z układu wewnętrznego na rzecz ruchu docelowego oraz układ wewnętrzny – zapewniający sprawne przyjęcie i rozplót ruchu docelowego na kierunki zainteresowań. Istotne elementy tych układów zostały już zrealizowane poprzez: przebieg tranzytu drogą nr 11 od al. Poznańskiej do drogi nr 10 oraz obwodnicy śródmiejskiej i układu wspomagającego – drogi zbiorczej (Al. Wyzwolenia) od Al. Niepodległości do ul. Bydgoskiej.

Obsługa komunikacyjna miasta jest sprawna i stała modernizacja układów dróg ponadlokalnych oraz gminnych prowadzi do uzyskania optymalnego modelu docelowego układu komunikacyjnego miasta Piły. Istotnym elementem układu pozostaje ostateczne ustalenie korytarza dla przebiegu i dostosowania dróg krajowych nr 11 i nr 10 do parametrów dróg ekspresowych.

Układ komunikacyjnych powiązań miasta Piły oznaczono na rysunkach: "Miasto Piła – Układ drogowy powiązań ponadlokalnych"; "Miasto Piła – Podstawowy układ komunikacyjny miasta".

1.4. Stan systemów infrastruktury technicznej.

1.4.1. Zaopatrzenie w wodę.

Zbiorowym zaopatrzeniem miasta w wodę zajmuje się przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne – Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. Przedsiębiorstwo zapewnia ciągłą i niezawodną dostawę wody do picia, przeznaczonej na potrzeby bytowe, usługowe i produkcyjne. Dostawa wody odbywa się od ujęć wody surowej poprzez przesył magistralą wodociągową wody surowej do stacji uzdatniania wody i magistralą z wodą uzdatnioną do zbiorników wody uzdatnionej oraz przewodami wodociągowymi rozdzielczymi przez przyłącza do odbiorców wody. Na terenie miasta funkcjonują komunalne studnie głębinowe przeznaczone do pracy w trybie awaryjnym oraz zakładowe i indywidualne ujęcia wód podziemnych.

Ujęcia wody.

Ujęcia wód podziemnych czwartorzędowych, zlokalizowane są w lesie, w rejonie wsi Stara Łubianka – Dobrzyca w gminie Szydłowo. W pierwszym etapie podłączono 9 studni, określanych barierą zachodnią, czerpiących wodę ze złoża o zatwierdzonych zasobach w kat. „B” $Q = 660 \text{ m}^3/\text{h}$, bezpośrednia strefa ochronna ujęcia wody – w trakcie ustanawiania. Inwestycję oddano do użytku w maju 2005 roku. W latach 2009 – 2010 przeprowadzono gruntowne prace remontowe, polegające na sukcesywnej regeneracji poszczególnych studni głębinowych istniejącej bariery zachodniej. Remont spowodował zwiększenie wydajności, dotychczas eksploatowanych studni, o ponad 20%. Następnym etapem inwestycji ujęcia wody na tzw. barierze wschodniej będzie budowa kolejnych studni w rejonie Dobrzycy i Starej Łubianki. W 2011 roku rozpoczęto budowę nowego ujęcia wód podziemnych, wykonanego w obrębie osadów czwartorzędowych – plejstoceńskich, na terenie obecnej stacji uzdatniania wody przy ul. Wałeckiej. Zakończenie inwestycji przewiduje się na 2014 rok. Dwa otwory studzienne nr 1 i nr 2, mają zwiększyć ilość czerpanej wody do $Q = 160 \text{ m}^3/\text{h}$ (wzrost ~ 20%).

Studnie głębinowe czwartorzędowe zaopatrują w wodę osiedle Gładyszewo i od 2007 roku osiedle mieszkaniowe w Zawadzie. Są to trzy studnie, w tym jedna rezerwowa, które stanowią sieć lokalną.

Studnie awaryjne.

Na terenie miasta zlokalizowane są następujące studnie głębinowe, wyłączone z eksploatacji,

przeznaczone do pracy w trybie awaryjnym i włączone bezpośrednio do sieci miejskiej:

- studnie nr 10, 10 bis, 10 z, zlokalizowane przy Al. Jana Pawła II, o uzyskiwanej wydajności $Q = 30 \text{ m}^3/\text{h}$; bezpośrednią strefą ochronną ujęcia wody jest granica działki nadana decyzją Wojewody Wielkopolskiego OS-Pi-II-2-6814/7/02 z dnia 30.01.2002 r.;
- studnia nr 16 przy ul. Chopina, o uzyskiwanej wydajności $Q = 40 \text{ m}^3/\text{h}$; bezpośrednią strefę ochronną ujęcia wody stanowi granica działki nadana decyzją Wojewody Wielkopolskiego OS-Pi-II-2-6814/13/02 z dnia 30.01.2002 r.

Indywidualne ujęcia wody zlokalizowane są na nielicznych działkach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz w zakładach produkcyjnych i usługowych.

Według uzyskanych danych, zakładowe ujęcia wód obsługują następujące zakłady:

- Philips Lighting Poland S.A., ul. Kossaka,
- Szpital Specjalistyczny, ul. Rydygiera,
- Klinika Ars Medical, Al. Wojska Polskiego,
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji: Ośrodek Wypoczynkowy „Płotki”,
- zakład P.P.U. „Sezup – Clima” Sp. z o.o., ul. Długosza,
- Centrum Konferencji i Rekreacji GEOVITA Sp. z o.o., Piła – Płotki,
- Karpol Spółka z o.o., Al. Wojska Polskiego.

Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o., ul. Walki Młodych, zaopatrywane są z:

- miejskiej sieci wodociągowej – dla celów produkcyjnych i sanitarnych,
- ujęcia wód powierzchniowych z rzeki Gwdy – dla celów technologicznych (produkcja skrobi ziemniaczanej i produktów jej przetworzenia).

Stacje uzdatniania wody (SUW).

Uzdatnianie wody do picia dla mieszkańców miasta zapewniają dwie stacje uzdatniania, zlokalizowane przy ul. Wałęckiej i na osiedlu Gładyszewo.

Stacja uzdatniania wody w Pile przy ul. Wałęckiej jest obiektem oddanym do użytku w maju 2005 roku, o docelowej wydajności złoża $Q = 1260 \text{ m}^3/\text{h}$. Obecnie uzyskiwana wydajność to max $600 \text{ m}^3/\text{h}$. Z ujęcia wody, woda surowa pompowana jest pompami głębinowymi do stacji uzdatniania wody, gdzie jest napowietrzana i odgazowana, a na filtrach pośpiesznych otwartych poddawana redukcji związków żelaza i manganu. Ze zbiornika podfiltrowego pompy II° tłoczą uzdatnioną wodę do sieci miejskiej i zbiorników wyrównawczych w miejscowości Dolaszewo. Obiekt posiada centralną dyspozytornię, do której przesyłane są dane poboru wody z każdej studni, pomiary przepływu i ciśnienia na rurociągu tłocznym miasta Piły.

SUW zlokalizowana na osiedlu Gładyszewo, za ogrodami działkowymi przy torze kolejowym Piła – Szczecinek, o wydajności stacji $Q = 100 \text{ m}^3/\text{h}$.

SUW przy ul. Podchorążych, o wydajności ok. $Q = 45 \text{ m}^3/\text{h}$, została wyłączona z eksploatacji we wrześniu 2009 r. i obecnie eksploatowana jest przez Centrum Rekreacji Wodnej AQUA – PIL Sp. z o.o. w Pile, do utrzymania terenów zieleni.

Zbiorniki wody czystej w miejscowości Dolaszewo, gmina Szydłowo.

Zadaniem zbiorników wyrównawczych jest pokrycie nierównomierności rozbioru wody w mieście, w ciągu doby.

Uzdatniona woda ze stacji przy ul. Wałęckiej, w godzinach najmniejszego rozbioru, tłoczona jest magistralą DN 800 mm wzdłuż Al. Wojska Polskiego do czterech buforowych zbiorników, o pojemności $4 \times 5000 \text{ m}^3$, zlokalizowanych w Dolaszewie.

Od maja 2008 roku, ze zbiorników, zasilana jest również wieś Dolaszewo.

Sieć wodociągowa:

System sieci wodociągowej obejmuje:

- magistrale wody surowej, wybudowaną w latach 2004 – 2005 w Dobrzycy, z żeliwa sferoidalnego. Jej przebieg rozpoczyna się od ujęcia wody poprzez tereny leśne, drogę krajową nr 10 i wzdłuż ul. Wiśniowej do budynku SUW przy ul. Wałeckiej.
- magistrale wody uzdatnionej, wybudowaną w roku 1984, z żeliwa szarego, w ul. Wałeckiej (DN 500 mm o długości 891 m) i w Al. Niepodległości (DN 400 mm o długości 421 m), wybudowaną w 2005 r., z żeliwa sferoidalnego. Magistrała główna przebiega od budynku SUW przy ul. Wałeckiej ulicami: Podleśną, Chopina i terenami mieszkaniowymi przy ul. Matwiejewa, do Al. Wojska Polskiego i do zbiorników wody czystej zlokalizowanych w Dolaszewie. Odcinek magistrali o DN 600 mm i DN 500 mm zlokalizowany jest w ulicach Nowowiejskiego i Paderewskiego w Parku Miejskim i w ul. Fałata.

Na magistrali głównej DN 600 mm zbudowane są komory regulacyjne, z wyprowadzeniem sieci na trzy kierunki: osiedle Koszyce, ul. Nowowiejskiego, Al. Wojska Polskiego.

Magistrała wodociągowa DN 400 mm, przebiegająca od Al. Jana Pawła II, ul. Towarową, terenem kolejowym, ul. Mjr. Siemiradzkiego do ul. Półwiejskiej, zasila sieć wodociągową osiedli Staszycy i Motylewo.

Długości sieci:

- magistrała wody surowej doprowadzanej do SUW przy ul. Wałeckiej o średnicach rurociągów: DN 700, 600, 400, 300, 200 mm – 7,20 km;
- magistrała wody uzdatnionej o średnicach: DN 800, 600, 500, 400, 300mm – 11,42 km;
- sieć rozdzielcza o średnicach rurociągów: od DN 80mm do DN 200mm – 193,00 km oraz przyłącza wodociągowe – 91,82 km (7012 szt.).

Tabela 1.2.

Długość sieci wodociągowej w Pile z podziałem na średnice (stan 2012 r.)				
	Magistrała wody surowej	Magistrała wody uzdatnionej	Sieć rozdzielcza bez przyłączy	Przyłącza wodociągowe
170 000				
100 000				
90 000				
50 000				
20 000				
10 000				
Długość [m]	7 200	11 420	174 380	91 820 (7 012 sztuk)
DN [mm]	700, 600, 400, 300, 200	800, 600, 500, 400, 300	poniżej 200	

Hydrofornie:

MWiK eksploatuje następujące hydrofornie:

- w miejscowości Dolaszewo – zlokalizowaną przy zbiornikach wody czystej, o średniej wydajności dobowej Q śr. $d = 472\text{m}^3/\text{d}$;
- w rejonie ul. Kusocińskiego, o średniej wydajności dobowej Q śr. $d = 170\text{m}^3/\text{d}$.

Obsługa ponadlokalna.

Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. w Pile zaopatruje w wodę do picia miejscowości Dobrzyca i Krępsko w gminie Szydłowo, z dwóch studni głębinowych, w tym jednej rezerwowej.

Studnie oraz stacja uzdatniania wody zlokalizowane są na terenie wsi Dobrzyca. Dobowa wydajność SUW wynosi $Q = 365\text{ m}^3/\text{d}$, ($Q_{\text{max/h}} = 30\text{ m}^3/\text{h}$).

W 2010 roku wykonano dwa zbiorniki na wodę uzdatnioną na ujęciu wody Mała Dobrzyca, o łącznej pojemności $V=100\text{ m}^3$, służących zabezpieczeniu odbioru na planowanych osiedlach mieszkaniowych w miejscowościach Dobrzyca i Krępsko.

Sieci wodociągowe:

Wieś Dobrzyca:

- sieć rozdzielcza – 6,30 km
- przyłącza wodociągowe – 0,90 km (50 szt.)

Wieś Krępsko:

- rurociąg tłoczny DN 160 mm – 3,90 km
- sieć rozdzielcza – 2,10 km
- razem : **6,00 km**
- przyłącza wodociągowe – 0,60 km (33 szt.)

Odbiorcy.

Ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę do picia korzysta 99% mieszkańców Piły oraz mieszkańcy osiedli mieszkaniowych w Dolaszewie i Zawadzie, w gminie Szydłowo.

Produkcja wody dla Piły, w roku hydrologicznym 2009 – 2010, wynosiła:

- $Q = 4\,348\,385\text{ m}^3/\text{rok}$,
- dobową produkcję wody Q śr. = $11\,913,3\text{ m}^3/\text{d}$,
- produkcję wody na godzinę Q śr. = $496,4\text{ m}^3/\text{h}$.

W 2011 roku produkcja wody wynosiła – $Q = 4\,209\,700\text{ m}^3/\text{rok}$.

Możliwości poboru wody z bariery zachodniej, szczególnie w okresach letnich (dane z lat 2005-2010), wahają się w granicach Q śr. = $516\text{ m}^3/\text{h} \div 574\text{ m}^3/\text{h}$ i są mniejsze od zatwierdzonych zasobów $Q = 660\text{ m}^3/\text{h}$, w związku z tym w okresach szczytowego zapotrzebowania występują niedobory wody.

Ocena uzbrojenia terenu.

Udokumentowane zasoby wód podziemnych trzeciorzędowych, czwartorzędowych oraz powierzchniowych są wystarczające dla pełnego pokrycia zapotrzebowania miasta.

Piła korzysta obecnie z wód podziemnych czwartorzędowego piętra wodonośnego. Rozpoczęcie prac projektowych drugiego etapu ujęcia komunalnego wody dla Piły, tzw. bariery wschodniej, w rejonie Stara Łubianka – Dobrzyca, jest przewidziane na 2014 rok. Drugi etap ma na celu zapewnienie ciągłości dostawy wody dla miasta i ościennych miejscowości. W celu szybkiego uzupełnienia niedoborów wody dla potrzeb zaopatrzenia miasta rozpoczęto na terenie SUW przy ul. Wałeckiej budowę dwóch studni, które będą mogły pracować równocześnie.

Zbiorniki wody czystej w Dolaszewie są w pełni wykorzystane.

Sieć wodociągowa pochodzi z różnych lat jej budowy i tym samym rury wodociągowe są w róż-

nym stanie technicznym, co powoduje konieczność ich wymiany. Wymiana odcinków sieci wodociągowej, w niektórych rejonach miasta, spowodowana jest również koniecznością zwiększenia przekroju wodociągów w celu właściwego doprowadzenia wody do odbiorców.

1.4.2. Odprowadzenie ścieków komunalnych.

Miasto posiada rozdzielczy system sieci kanalizacji ścieków komunalnych i ścieków opadowych lub roztopowych. Zbiorowym odprowadzaniem ścieków w mieście, zajmują się spółki: Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. oraz Spółka Wodno – Ściekowa „GWDA” Spółka z o.o. System zbiorowy obejmuje: sieć kanalizacyjną: kolektory grawitacyjne, pompownie ścieków komunalnych i przewody tłoczne do oczyszczalni ścieków, eksploatowanych przez Spółkę Wodno – Ściekową „GWDA” (Spółka „GWDA”).

Ponadto na obszarze miasta funkcjonują również przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe.

Kanalizacja ścieków komunalnych.

Budowę i eksploatacją sieci kanalizacyjnych zajmują się MWiK i Spółka „GWDA”. Grawitacyjno–pompowy system zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych zapewnia odbiór ścieków dla 98,6% liczby mieszkańców Piły i ośrodków czasowych nad jeziorem Płotki oraz dla następujących miejscowości na terenie gminy Szydłowo: Szydłowo, Jaraczewo, Dolaszewo, Kotuń i Stara Łubianka.

Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. w Pile, eksploatuje system kanalizacji miejskiej, który składa się z 16 zlewni pośrednich, tworzących 5 zlewni głównych. Kolektorami grawitacyjnymi ścieki zbierane są do 16 pośrednich, bezobstugowych przepompowni, skąd kierowane są rurociągami tłocznymi przez 5 przepompowni głównych do mechaniczno–biologicznej oczyszczalni ścieków, którą obsługuje Spółka Wodno – Ściekowa „GWDA” Spółka z o.o. w Pile.

Tabela 1.3.

Zestawienie sieci kanalizacji komunalnej eksploatowanej przez MWiK - Sp. z o.o.		
L.p.	Kanalizacja sanitarna	Długość [km] / ilość [szt.]
1.	2.	3.
1.	kanały grawitacyjne	141,5 km
2.	przyłącza kanalizacyjne	78,6 km
3.	długość grawitacyjnej sieci kanalizacji	220,1 km
4.	studnie na sieci kanalizacyjnej	3 910 szt.
5.	przepompownie ścieków	20 szt.
6.	przewody tłoczne	11,3 km

Kanały o średnicy DN 200 mm stanowią 43 % łącznej długości obsługiwanych kanałów i razem z kanałami o DN 250 mm obejmują 70 % istniejących kanałów, które odbierają ścieki z terenu miasta.

Przepompownie ścieków komunalnych.

Główne przepompownie ścieków, eksploatowane przez spółkę MWiK, obsługują następujące osiedla:

- Zamość, Jadwiżyn, Koszyce – przepompownia P – 1 przy ul. Śmiłowskiej;
- Śródmieście, Górne, Gładyszewo i gminę Szydłowo – przepompownia P – 2 przy ul. Marii Konopnickiej;

- Staszycy i Szpital Specjalistyczny – przepompownia P – 3 przy ul. Polnej;
- Podlasie – przepompownia P – 4 przy ul. E. Plater;
- część ul. Lutyckiej – przepompownia P – 6 przy ul. Lutyckiej.

Zlewnie podstawowe (MWiK).

Zlewnia I – obejmuje swym zasięgiem prawobrzeżną część miasta, obsługiwaną przez przepompownię P – 2.

Kanał główny, od ul. Warsztatowej do przepompowni, posiada średnicę od 0,4 m do 1,0 m, co zaspokaja potrzeby obsługiwanego rejonu. Ważnym kanałem zlewni jest kolektor w Al. Wojska Polskiego i w ul. Boh. Stalingradu, o średnicach 0,3 m do 0,4 m, zbierający ścieki z osiedli: Gładyszewo i Górne z rejonem ul. Matwiejewa oraz z rejonu b. lotniska. Przepompownia P – 2, przy ul. Marii Konopnickiej, wybudowana na początku lat 80-tych XX wieku obok starej nieczynnej przepompowni, jest przystosowana do odbioru ścieków z prawobrzeżnej części miasta i ma możliwość montażu pomp o większej wydajności. Zwiększenie odbioru ścieków uwarunkowane jest modernizacją istniejących sieci kanalizacji na obszarze zlewni.

Rurociąg tłoczny DN 800 mm odprowadza ścieki bezpośrednio do oczyszczalni ścieków.

Zlewnia II – obejmuje lewobrzeżną część miasta, ograniczoną torami kolejowymi Piła – Chojnice.

Główne kolektory, z kierunku ul. Okólnej o średnicy 0,6 m do 0,8 m i z osiedla Jadwizyn o średnicy 1,0 m, usytuowane wzdłuż ulic Śniadeckich i Walki Młodych, doprowadzają ścieki do przepompowni P – 1 przy ul. Śmiłowskiej. Przepompownia dostosowana jest do potrzeb planowanej zabudowy tego rejonu miasta, w tym odbioru ze zlewni na osiedlu Koszyce. Z przepompowni ścieki tłoczone są bezpośrednio do miejskiej oczyszczalni ścieków, rurociągiem tłocznym DN 400 mm.

Zlewnia III – obejmuje południową część miasta: Staszycy, Motylewo i Szpital przy ul. Rydygiera. Kolektor główny, o średnicach od 0,6 m do 1,2 m, przebiega od Szpitala Specjalistycznego przez tereny leśne oraz ulicami: Ujską, Obornicką i Motylewską do przepompowni przy ul. Polnej P – 3. Przepompownia została uruchomiona w 1976 r., a parametry dostosowane są do potrzeb perspektywicznych tej zlewni.

Zlewnia IV – obejmuje tereny pomiędzy ulicami Kossaka a Wawelską. Kanałami grawitacyjnymi DN 0,2 m – 0,5 m zbierane są ścieki z rejonu ulic: Bydgoskiej, Lelewela i części Lutyckiej do przepompowni ścieków P – 4 przy ul. E. Plater.

Zlewnia V – gromadzi ścieki z rejonu ul. Lutyckiej do przepompowni P-6, usytuowanej przy ul. Lutyckiej.

Ścieki z przepompowni P – 4 i P – 6 przesyłane są do oczyszczalni ścieków wspólnym rurociągiem tłocznym o średnicy – DN 250 mm – 300 mm.

Tabela 1.4.

Wykaz eksploatowanych przez MWiK - Sp. z o.o. w Pile pompowni ścieków komunalnych (stan na 2012 r.)				
L. p.	Lokalizacja pompowni		Rodzaj pompowni	Wydajność [m ³ /doba, m ³ /godzina]
	nr	ulica		
1.	2.	3.	4.	5.
1.	P-1	ul. Śmiłowska	główna	5293,47 m ³ / d
2.	P-2	ul. Konopnickiej	główna	8408,01 m ³ / d
3.	P-3	ul. Polna	główna	1134,90 m ³ / d
4.	P-4	ul. Emilii Plater	główna	686,01 m ³ / d
5.	P-5	Al. Wyzwolenia	pośrednia	601,61 m ³ / d
6.	P-6	ul. Lutycka	główna	43,80 m ³ / d

7.	P-7	Al. Niepodległości	pośrednia	91,82 m ³ / d
8.	P-8.1	ul. Armii Ludowej - PS	pośrednia	8,78 m ³ / d
9.	P-12	ul. Okrężna	pośrednia	2 pompy – 18,7 m ³ / h
10.	PS-1	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
11.	PS-2	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
12.	PS-3	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
13.	PS-4	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
14.	PS-5	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
15.	PS-6	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
16.	PS-7	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
17.	PS-8	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
18.	PS-9	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
19.	PS-10	aleja Poznańska	pośrednia	14,00 m ³ / h
20.	T-1	ul. Szybowników	pośrednia (tłocznia)	brak opomiarowania – pompy 2 szt. o wydajności 25,0 m ³ / h
21.	P-9	ul. Skośna	pośrednia	
22.	P-10	ul. Bnińskich	pośrednia (bud.)	

Tabela 1.5.

Wykaz rurociągów tłocznych kanalizacji komunalnej.				
L. p.	Lokalizacja pompowni	Średnica [mm]	Długość [m]	Razem [m]
1.	2.	3.	4.	5.
1.	ul. Śmiłowska	400	1446	1946,5
		500	500,5	
2.	ul. Konopnickiej	800	3581	3581
3.	ul. Polna	400	1320,5	1320,5
4.	ul. Emilii Plater	280	866	1695
		315	829	
5.	ul. Lutycka	150	24	24
6.	Al. Niepodległości	110	597	597
7.	Al. Wyzwolenia	400	418	418
8.	ul. Armii Ludowej	90	117,5	117,5
9.	aleja Poznańska PS1- PS8	44,2	35,7	35,7
10.	aleja Poznańska PS10	55,8	446,5	446,5
11.	aleja Poznańska PS9	79,8	134,8	134,8
12.	droga krajowa (GDDKiA) Nr 10			50

13.	ul. Okrężna		400	400
14.	ul. Bydgoska		130	130
15.	ul. Kołobrzeska	110	415	415
			Razem:	11311,5

Spółka Wodno – Ściekowa „GWDA” Sp. z o.o. eksploatuje w mieście sieć grawitacyjną i tłoczną oraz przepompownie ścieków, wraz z obsługą wsi z gminy Szydłowo, w powiązaniu z systemem miejskim oraz na obszarze Motylewa i Kaliny, poprzez przepompownie pośrednie przy ulicach: Kalina, Orla, Ptasia, Łabędzia, Żwirowa i Przemysłowa (PKS), z odbiorem rurociągiem tłocznym do oczyszczalni ścieków. Obszar Motylewa stanowi potencjalnie szóstą zlewnię podstawową na obszarze miasta.

Tabela 1.6.

Zestawienie sieci kanalizacji komunalnej w Pile, eksploatowanej przez Spółkę „GWDA” - Sp. z o.o.							
L.p.	kanalizacja sanitarna	średnice rurociągu [mm] / długość [m]					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	kanały grawitacyjne	Dn 200	Dn 250	Dn 300	Dn 400	Dn –	Dn –
		7198 m	368 m	2005 m	477 m	–	–
2.	całkowita długość grawitacyjnej sieci :	10 048,0 m					
3.	przewody tłoczne	Dn 63	Dn 90	Dn 110	Dn 125	Dn 160	Dn 200
		256,5 m	1228,5 m	879 m	760 m	11284 m	1158 m
4.	całkowita długość przewodów tłocznych:	15 566,0 m					
5.	przepompownie ścieków:	19 szt.					

Tabela 1.7.

Wykaz pompowni ścieków w Pile eksploatowanych przez Spółkę „GWDA”- Sp. z o.o.			
Lp.	lokalizacja pompowni		rodzaj pompowni
	Część miasta	ulica	
1.	2.	3.	4.
	Osiedle Gładyszewo		
1.		ul. Kamienna	główna
2.		ul. Rubinowa/ góra	pośrednia LPT2
3.		ul. Rubinowa/ dół	pośrednia LPT1
4.		ul. Kamienna	pośrednia LPT3
5.		ul. Kamienna	pośrednia LPT4
6.		ul. Agatowa	pośrednia LPT5
	Osiedle Górne		
7.		ul. Wypoczynkowa	pośrednia

8.		ul. Krzywa (Agora)	pośrednia
9.		ul. Długosza	pośrednia
	Osiedle Staszyce		
10.	PKS	ul. Przemysłowa	pośrednia
11.		ul. Żwirowa	pośrednia
	Motylewo		
12.		ul. Ptasia	główna
13.		ul. Orła	pośrednia
14.		ul. Łabędzia	pośrednia
15.		ul. Jastrzebia	pośrednia
	Inne		
16.	Płotki		pośrednia
17.	Kalina		pośrednia
	Podlasie		
18.		ul. Magazynowa	pośrednia
	Leszków		
19.	Oczyszczalnia ścieków	ul. Na Leszkowie	główna – tylko ścieki z Zakładu Przemysłu Ziemiaczanego

Oczyszczalnia ścieków.

Miasto utylizuje ścieki w mechaniczno–biologicznej oczyszczalni ścieków, obsługiwanej przez Spółkę Wodno – Ściekową „GWDA” Sp. z o.o. przy ul. Na Leszkowie. Oczyszczalnię oddano do eksploatacji w 1994 roku. Ścieki doprowadzane są do oczyszczalni głównie zbiorczym systemem kanalizacji. Spółka „GWDA” odbiera również ścieki dowożone taborem asenizacyjnym z rejonu Piły, w promieniu do 100 km.

Przepustowość dobową oczyszczalni wynosi:

- średnia 28 000 m³/d,
- maksymalna 31 000 m³/d,
- docelowa 28 000 m³/d,

przy planowanym stopniu redukcji zanieczyszczeń ok. 95%.

Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych z miasta do oczyszczalni, zbiorczym systemem kanalizacyjnym – wynosi 6 436,5 tys. m³/rok, a ilość ścieków dostarczanych do oczyszczalni taborem asenizacyjnym – 48,5 tys. m³/rok.

Na terenie miasta funkcjonuje również ~15 przydomowych oczyszczalni ścieków (brak danych o lokalizacji).

Ilość ścieków oczyszczanych systemami indywidualnymi wynosi 2,52 tys. m³/rok. Bezpośrednim odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Gwda. Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych do odbiornika wynosi 6 631 700 m³/rok.

W związku z dużym popytem na usługę kompostowania odpadów i współpracę z zakładem oczyszczania ALTVATER Piła Sp. z o.o. w Pile, w zakresie segregowanych odpadów biodegradowalnych, na terenie oczyszczalni ścieków, rozpoczęto w 2010 roku, przebudowę i rozbudowę istniejącego placu kompostowego osadów ściekowych oraz odpadów biodegradowalnych. Inwestycja ta pozwoli odzyskać kolejne 20 000 ton odpadów rocznie.

Oczyszczalnia ścieków oczyszcza rocznie – 6 631,7 tys. m³ ścieków komunalnych. Z osadów ściekowych i odpadów biodegradowalnych odzyskuje się około 31 000 Mg/rok odpadów. Odzysk stanowi 1 897 Mg/rok suchej masy osadu wytwarzanego przez oczyszczalnię, wykorzystywanej w ilości 534,0 Mg/rok na cele rolnicze, a pozostałe 1 363,0 Mg/rok – na kompost.

Obsługa ponadlokalna.

Na podstawie Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, na terenie województwa, w ramach wyznaczania obszaru i granic aglomeracji piłskiej, podłączone do oczyszczalni ścieków Spółki „GWDA” są miejscowości z gminy Szydłowo: Szydłowo, Jaraczewo, Dolaszewo, z wyłączeniem zakładu PREFABET, Kotuń, Stara Łubianka oraz osiedle zabudowy jednorodzinnej w Zawadzie, w rejonie Gładyszewa.

Sieci w gminie Szydłowo:

- długość sieci kanalizacji grawitacyjnej, należącej lub eksploatowanej przez Spółkę „GWDA”: 20 768,9 m,
- długość sieci kanalizacji tłocznej, należącej lub eksploatowanej przez Spółkę „GWDA”: 19 684,4 m,
- ilość pompowni ścieków:
 - główne: 4 szt.,
 - pośrednie: 14 szt.

Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych z gminy Szydłowo, zbiorczym systemem kanalizacyjnym, do oczyszczalni wynosi 140 tys. m³/rok, a ilość ścieków dostarczanych do oczyszczalni taborem asenizacyjnym – 6,7 tys. m³/rok. Ilość ścieków oczyszczanych systemami indywidualnymi w przydomowych oczyszczalniach ścieków to 1,2 tys. m³/rok.

Ocena uzbrojenia terenu.

Miasto Piła posiada możliwość odbioru i pełnej utylizacji ścieków komunalnych, w oczyszczalni ścieków, z terenów istniejącego zainwestowania oraz przeznaczonych do zabudowy.

1.4.3. Odprowadzenie ścieków opadowych lub roztopowych.

Rozdzielczy system sieci kanalizacji ścieków obejmuje ścieki komunalne oraz ścieki opadowe lub roztopowe. Zbiorowym odprowadzaniem wód opadowych i roztopowych w mieście zajmują się Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Spółka z o.o. Przedsiębiorstwo odprowadza ścieki poprzez sieć kanalizacji deszczowej, w tym kolektorami grawitacyjnymi oraz pompowniami ścieków deszczowych i przewodami tłocznymi do 28 wylotów kanalizacji deszczowej do rzeki Gwdy, wyposażonych w podczyszczalnie ścieków deszczowych. Na obszarze miasta funkcjonują również wyloty wymagające modernizacji i wyposażenia w urządzenia oczyszczające.

Indywidualne systemy infiltracji wód opadowych i roztopowych obejmują w części tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz tereny zakładów usługowo-produkcyjnych, jak również obiekty w zabudowie rozproszonej.

Głównym odbiornikiem wód opadowych lub roztopowych z terenu miasta jest rzeka Gwda. Większość istniejących wylotów do rzeki wyposażona jest w urządzenia podczyszczające. Dla części osiedla Górnego odbiornikiem jest staw przy pl. Inwalidów oraz staw w parku przy ul. Ceglanej i ul. Bogusławskiego, a dla osiedla Podlasie – staw przy ul. Lutyckiej. Przed wylotami do stawów ścieki oczyszczane są w osadnikach i separatorach.

Tabela 1.8.

Zestawienie sieci kanalizacji ścieków opadowych lub roztopowych eksploatowanej przez MWiK - Sp. z o.o.		
l.p.	Sieci kanalizacja ścieków opadowych i roztopowych	Długość [km] / ilość [szt.]
1.	2.	3.
1.	kanały grawitacyjne	130 km (136,0)
2.	przyłącza do sieci kanalizacji deszczowej	75 km
łącna długość sieci grawitacyjnej:		205 km
3.	studnie na sieci	3 293 szt.
4.	przewody tłoczne	0,3 km
5.	przepompownie ścieków (bezobsługowe)	3 szt.
6.	podczyszczanie ścieków wód opadowych i roztopowych (w tym 2 szt. pośrednie)	28 szt.

Na podczyszczalni ścieków deszczowych składają się osadniki, które redukują zawiesinę ogólną (piaski, związki organiczne np. liście) i separatory redukujące substancje ropopochodne, zabezpieczając rzekę przed zanieczyszczeniami.

Tabela 1.9.

Wykaz podczyszczalni ścieków opadowych lub roztopowych (stan 2012 r.)							
l.p	nr	lokalizacja	urządzenia podczyszczające				
			separator			piaskownik	
			średnica kanału wlotowego [mm]	ilość [sztuk]	średnica / głębokość [mm]	ilość [sztuk]	średnica / głębokość [mm]
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	1L	ul. Śniadeckich (kotłownia rejonowa)	800	1	2000 / 1690	komora wirowa 1szt.	2000/2090
2.	2L	ul. Śniadeckich/ ul. Dąbrowskiego	600	1	2000 / 1920	osadnik 1 szt.	2000/ 1720
3.	3L	ul. Dąbrowskiego k. terenu szkoły	315	1	2000 /	piaskownik poziomy 2 szt.	brak danych
4.	4P	Koszyce, ul. Nad Łąkami	600	2	3000 /	piaskownik poziomy 2 szt.	brak danych

5.	5P	Al. Niepodległości / nad rzeką	500	1	1500 /	komora wirowa 1 szt.	1500/ 1400
6.	6P „BIS”	Al. Niepodległości / ul. 500-Lecia Piły	600	1	2000 /	osadnik 1 szt.	2000 / 2310
7.	6P	Al. Niepodległości/ ul. Nowowiejskiego	600	1	2000 /	osadnik 1 szt.	2500 / 1980
8.	7L	ul. Dąbrowskiego/ ul. 500-Lecia Piły	500	1	3000 /	piaskownik poziomy 2 szt.	brak danych
9.	8P	ul. Wodna / ul. Piekarska	800	2	3000 /	osadnik 4 szt.: 3000x2 szt. 2000x2 szt.	3000x2/ 2300 2000x2/ 2310
10	9P	Hotel Gromada/ most Bolesława Chrobrego	800	2	3000 /	osadnik 4 szt.: 3000x2 szt. 2000x2 szt.	3000x2/ 2410 2000x2/ 2520
11	10P „BIS”	ul. M. Konopnickiej	800	2	3000 /	piaskownik 2 szt. odolejacz 2 szt.	brak danych
	10P	ul. 11-go Listopada/ most Bolesława Krzywoustego	400	1	2000 /	osadnik 1 szt.	2000/ 2550
12	11L	ul. Browarna / budynek NOT	800	2	2500	osadnik 4 szt.: 2500x2 szt. 1500x2 szt.	2500x2/ 2020 1500x2/ 1940
		ul. Browarna / budynek NOT	315	1	1500	osadnik 1 szt.	1500 / 1400
13	12L	ul. Okólna – most Zygmunta Starego (przy ul. Walki Młodych)	600	1	2000	komora wirowa 1 szt.	2000 / 1650
14	13L	ulice: Walki Młodych / ul. Śmiłowska (koło przepompowni)	600	1	2000	osadnik 1 szt.	2000 / 2150
15	14L	ul. Walki Młodych/ ul. Węgłowa	500	1	2000	komora wirowa 1 szt.	1500 / 1570
16.	15P	ul. Polna / al. Poznańska	630	1	2000	osadnik 1 szt.	2000/ 1650
17.	16P	ul. Chodzieska / al. Poznańska	800	1	2000	osadnik 1 szt.	2500 / 2070
18.	17L	droga krajowa nr 11/ ul. Walki Młodych	800	2	2500	osadnik 2 szt.	2500 / 2000

19.	18L	Al. Jana Pawła II / rondo Solidarności	1000	1	3000	osadnik 6 szt. osadnik 1 szt.	2000x6/ 4100 2000x1/ 3480
20.	19P	Plac Staszica / Szkoła Policji	500	1	2000	piaskownik 3 szt. odolejacz 2 szt.	2000x3/ 3120 2000x2/ 3130
21.	20	ul. Robotnicza	800	1	3000	piaskownik poziomy 3 szt. 3000x2 2000x1	3000x2/ 2000 2000x1 /
22.	21	ul. Bogusławskiego	300	1	2500	osadnik 1 szt. piaskownik 2 szt.	Pojemność 1,5 m ³
23	22	Park Miejski	315	1	1500	piaskownik 1 szt.	2,65x1,85 wys. 1,1m
24	23	Plac Inwalidów	315	1	1500	osadnik OS 1 szt.	objętość czynna 5 m ³
25	24	osiedle Gładyszewo – ul. Kamienna	brak danych	1	brak danych	osadnik 1 szt. skrzynki rozsączające	brak danych
26	25	SUW – ul. Wałęcka	brak danych	1	brak danych	brak danych	brak danych
Razem:				34		57	

W trzech przypadkach, z uwagi na obniżenie terenu, wody opadowe pompowane są na wyższy poziom, by dalej spływać grawitacyjnie. W ul. Armii Ludowej jest ułożone 118,0 m rurociągu tłoczego o DN 110 mm dla wód opadowych.

Tabela 1.10.

Wykaz pompowni ścieków opadowych i roztopowych eksploatowanych przez MWiK - Sp. z o.o. w Pile (stan na 2012 r.)			
L. p.	Lokalizacja pompowni		Wydajność [m³] dobowa
	nr	ulica	
1.	2.	3.	4.
1.	P-8.2	ul. Armii Ludowej	brak opomiarowania – pompy 2 szt. o wydajności 50,4 m ³ / h
2.	P-11	droga krajowa nr 11	brak opomiarowania – pompy 2 szt. o wydajności 21,0 m ³ / h
3.	P-13	ul. Bydgoska	brak opomiarowania – pompy 2 szt. o wydajności 21,0 m ³ / h

Czwartą funkcjonującą przepompownią wód drenażowych, ze studzienką osadnikową, jest pompownia stanowiąca własność Gminy Piła, usytuowana w budynku parterowym przy ul. Stalowej. Przepompownia zbudowana została przed 1945 rokiem w celu odwodnienia terenu dla lokaliza-

cji domów jednorodzinnych. Do pompowni drenowane są wody z ul. Czarnieckiego i ul. Pięknnej. Wody tłoczone są przewodem DN 80 mm pod torami PKP, do kolektora deszczowego na skrzyżowaniu ulic Okrzei i Towarowej.

Procentowo, najwięcej jest kanałów deszczowych o średnicach: DN 300 mm – 36%, DN 400 mm – 11% i DN 500 mm – 10%.

Spółka MWiK eksploatuje sieci kanalizacji ścieków deszczowych, urządzenia podczyszczające oraz wyloty. Wpusty deszczowe, sieci wewnętrzne i instalacje zakładowe nie są eksploatowane przez Spółkę.

Lokalne systemy odprowadzania wód opadowych lub roztopowych.

Większe tereny, na których zastosowano indywidualne systemy retencji i rozsączania wód obejmują: osiedle Gładyszewo, rejon Szpitala Specjalistycznego, teren usługowy w rejonie al. Powstańców Wlkp. i ul. Kossaka (Atrium Kasztanowa) oraz ulice: Zamiejska, Pogodna i Piaskowa (Koszyce) oraz Jaskółcza i Krucza (Motylewo). Na terenie Strefy Ekonomicznej (Podstrefa Piła – Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna) zastosowany będzie również lokalny system odprowadzania, części wód opadowych, do rzeki Gwdy.

Ocena uzbrojenia terenu.

Na obszarze miasta funkcjonują systemy zbiorowego odbioru ścieków opadowych i systemy oczyszczania tych ścieków. System zbiorczy nie obejmuje całego obszaru miasta, a ponadto zachodnia część miasta pozostaje poza zlewnią umożliwiającą odbiór oczyszczonych ścieków do rzeki Gwdy. Powyższe wymaga ustalenia zlewni lokalnych i wprowadzania ścieków do gruntu, głównie dla zapewnienia odbioru ścieków z powierzchni zanieczyszczonych, w tym komunikacyjnych oraz zabudowy przemysłu, baz i składów.

1.4.4. Zaopatrzenie w gaz.

Historia gazu w mieście sięga 140 lat wstecz. Pierwsza gazownia w Pile powstała w 1871 r. przy ob. ul. Teatralnej, a w związku z rozwojem miasta w 1912 r. wybudowano nowy obiekt przy al. Poznańskiej. Na tym terenie funkcjonuje obecnie Rejon Dystrybucji Gazu Piła – Zakładu Gazowniczego w Poznaniu. Po wybudowaniu i oddaniu do użytku magistrali gazowej Krobia – Poznań – Szczecin, przebiegającej przez Piłę, 1 kwietnia 1975 roku pilska gazownia zakończyła swoją pracę. Od tej pory miasto zasilane jest gazem ziemnym.

System zaopatrzenia w gaz, na terenie miasta, składa się z następujących elementów: stacji redukcyjno – pomiarowych I i II stopnia, sieci gazowych wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia oraz reduktorów gazu.

Gazociągi wysokiego ciśnienia:

Przez Piłę przebiegają sieci przesyłowe wysokiego ciśnienia:

- gazociąg o Dn 400 relacji Rogoźno – Piła (rok budowy 1973),
- gazociąg o Dn 350 relacji Piła – Wałcz (rok budowy 1974),
oraz lokalne:
- gazociąg o Dn 100 do stacji red.-pom. I° przy ul. Ujskiej (rok budowy 1973),
- gazociąg o Dn 100 do stacji red.-pom. I° Piła-Piaszczyste (rok budowy 1985),
- gazociąg o Dn 100 do stacji red.-pom. I° Piła – Prefbet- Powodowo, Zakład Nr 3 – Piła-Piaszczyste, zlokalizowany w gm. Trzcianka (rok budowy 1999).

Stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia (SRP I°).

Sieć dystrybucyjna miasta zasilana jest z gazociągu magistralnego poprzez dwie stacje redukcyjno – pomiarowe I°:

- SRP I° – w Pile przy ul. Ujskiej, zasilana odboczką z gazociągu magistralnego DN 400, o przepustowości $Q = 20\ 000\ m^3/h$ z reduktorami ciśnienia z 5 MPa na 0,35 MPa, jest

podstawowym punktem dostarczania gazu dla odbiorców komunalnych i przemysłowych w Pile i w gminie Szydłowo; gaz na stacji jest nawaniany,

- SRP I° – w miejscowości Dolaszewo, gmina Szydłowo, przy drodze wojewódzkiej nr 179, zasilana odboczką z gazociągu magistralnego DN 350, o przepustowości $Q = 8\,000\text{ m}^3/\text{h}$. Stacja funkcjonuje w układzie awaryjnym, uzupełniającym dla systemu zaopatrywania w gaz ziemny, zapewniając ciągłość dostawy gazu do odbiorców w Pile i w gminie Szydłowo oraz druga stacja SRP I° – Piła -Piaszczyste przy drodze nr 180.

W stacjach redukcyjno – pomiarowych I°, po redukcji ciśnienia gazu z wysokiego ciśnienia 5 MPa na średnie 0,35 MPa, gaz rozprowadzany jest gazociągami średniego ciśnienia do odbiorców posiadających reduktory gazu do niskiego ciśnienia lub gazociągami średniego ciśnienia do SRP II°.

Stacje redukcyjno-pomiarowe II° (SRP II°).

Na terenie miasta działają SRP II° i punkty redukcyjno-pomiarowe, które redukują ciśnienie gazu z średniego 0,35 MPa na niskie 0,04 MPa i siecią rozdzielczą rozprowadzają gaz do bezpośrednich odbiorców na potrzeby komunalno – bytowe i przemysłowe, w tym 9 stacji sieciowych, 13 stacji pomiarowych na przyłączach oraz punkty redukcyjno-pomiarowe (~600 szt.).

Stacje redukcyjno - pomiarowe II°

Tabela 1.11.

l.p.	symbol stacji	lokalizacja	przepustowość $Q\text{ [Nm}^3/\text{h]}$	rok budowy
1.	2.	3.	4.	5.
1.	R 1	aleja Poznańska	3 000	1976
2.	R 2	Al. Wojska Polskiego	3 000	1989
3.	R 3	ul. Matejki	1 500	1977
4.	R 4	ul. Bydgoska	3 000	1991
5.	R 5	ul. Łączna	1 500	1983
6.	R 6	ul. Przemysłowa	1 000	2000
7.	R 7	ul. Wspólna – Al. Wyzwolenia	1 600	1991
8.	R 8	ul. Korczaka	3 000	2000
9.	R 9	Aleja Piastów – ul. Kwiatowa	3150	2010

Sieci gazowe.

Na terenie Piły istnieją dwa rodzaje miejskich sieci gazowych:

- gazociągi średniego ciśnienia (0,35 MPa), zasilające stacje i punkty redukcyjno – pomiarowe; stacje gazowe R 2 ÷ 5 i R 7 ÷ 9 zasilane są dwustronnie ponieważ sieć gazowa ułożona jest w systemie pierścieniowym, z odgałęzieniami w stronę osiedli: Gładyszewa i Staszyc,
- gazociągi niskiego ciśnienia (do 10 kPa), doprowadzające gaz do poszczególnych odbiorców.

Odbiorcy gazu zasilani są głównie z sieci niskiego ciśnienia, jednak rejon takie jak: osiedla Gładyszewo, Staszycy, Motylewo, Koszyce w rejonie Al. Wyzwolenia i ul. Kazimierza Wlk., Kuźnicy Pilskiej (rejon ul. Miłej i Królewskiej) oraz ulice: Wawelska, Składowa

Masztowa i ul. Kalina zasilane są bezpośrednio z sieci średniego ciśnienia, poprzez urządzenia redukcyjno – pomiarowe.

Na obszarze miasta, wydzielonym systemem sieci gazowej, zasilani są następujący odbiorcy gazu:

- Szpital Specjalistyczny przy ul. Rydygiera oraz zakład Philips Lighting Poland – przyłączony do gazociągu DN 100, poprzez stację redukcyjno – pomiarową I° o przepustowości $Q = 5\ 000\ \text{m}^3/\text{h}$, (Piła Piaszczyste) na terenie lasu, przy granicy miasta. Stacje gazowe I° i II° łączy gazociąg średniego ciśnienia DN 200. Stacja gazowa II° zlokalizowana jest na terenie zakładu Philips Lighting Poland.
- Piła Kalina – zasilana jest z SRP I° z Kaczor, poprzez gazociąg średniego ciśnienia o długości 3,99 km.
Poprzez układy zasuw, sprzęgających sieć gazową średniego ciśnienia, w sytuacjach awaryjnych, po uzgodnieniu z ich operatorami istnieje możliwość współpracy zasilania miasta i zakładu Philips Lighting Poland S.A.

Długość sieci gazowej na terenie Piły wynosi:

- średniego ciśnienia – 69 km, w tym Kalina – 3,99 km gazociągu z Kaczor,
- niskiego ciśnienia – 128 km,

łącznie długość sieci dystrybucyjnej ś.c. i n.c. wynosi – 197 km,

a ilość przyłączy:

- średniego ciśnienia – 550 szt.,
- niskiego ciśnienia – 4 400 szt.

Odbiorcy gazu.

Gaz jest wykorzystywany przez przemysł, obiekty użyteczności publicznej oraz indywidualne gospodarstwa domowe.

Do sieci gazowej podłączonych jest ponad 90% gospodarstw domowych, poprzez 4 438 przyłączy sieci gazowej.

Łącznie do sieci gazowej przyłączonych jest – 25 940 odbiorców, w tym :

- gospodarstwa domowe – 25 340 odbiorców,
- pozostali odbiorcy – 600 odbiorców.

Zużycie gazu w mieście wyniosło 13 366,011 tys. m^3 , w tym:

- gospodarstwa domowe bez ogrzewania – 6 522,765 tys. m^3 ,
- gospodarstwa domowe z ogrzewaniem – 5 440,660 tys. m^3 .

Wykazane w niniejszym tekście dane odnoszą się do pięciu lat (2008 – 2012 r.), udostępnionych przez Wielkopolską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o., Zakład Gazowniczy w Poznaniu.

Ocena uzbrojenia terenu.

Sieć gazowa w Pile, zasilana gazem ziemnym, zapewnia dostawę gazu odbiorcom na terenie miasta, na cele gospodarczo – bytowe i technologiczne dla zakładów przemysłowych. W gaz zaopatrywanych jest 90% mieszkańców miasta.

Gazociągi średniego i niskiego ciśnienia zasilają osiedla: Śródmieście, Górne, Zamość, Jadwiżyn i Staszycy oraz część Gładyszewa, Podlasia i Koszyc. Ponadto z sieci gazowej, od strony miasta, zasilane są miejscowości Dolaszewo i Zawada w gminie Szydłowo. System zasilania gazem posiada rezerwy, które mogą zapewnić również zasilanie innych rejonów miasta.

1.4.5. Zaopatrzenie w ciepło.

Głównymi źródłami energii cieplnej zasilającymi miejski system ciepłowniczy są trzy kotłownie rejonowe i jedna osiedlowa. Usługi ciepłownicze, w zakresie produkcji, przesyłu i dystrybucji energii cieplnej w Pile, świadczy Miejska Energetyka Ciepła Piła Sp. z o.o.

Zestawienie kotłowni i sieci ciepłych w Pile

Tabela 1.12.

L. p.	Kotłownie	Moc dyspozycyjna [MW]	Zasięg sieci poszczególnych kotłowni [km]	
			łączna długość ciepłociągów	w tym preizolowane [%]
1.	2.	3.	4.	5.
	Rejonowe			
1.	KR – Zachód	69,8 MW	30,1	62,7
2.	KR – Koszyce	40,7 MW	21,8	75,8
3.	KR – Kaczorska	40,6 MW	22,2	86,8
	Osiedlowa			
4.	KO – Staszycy	2,8 MW	1,2	0
5.	Razem	153,9 MW	75,3 km	

Sieci ciepłownicze MEC obejmują:

- 31 % sieci tradycyjnych,
- 69 % sieci preizolowanych.

Wszystkie trzy kotłownie rejonowe pracują w jednym systemie grzewczym – jest między nimi wymiana ciepła. Kotłownie KR – Koszyce i KR – Kaczorska pracują przemiennie: zimą na potrzeby dostarczenia ciepłej wody (c.w.) i centralnego ogrzewania (c.o.), a latem na potrzeby c.w. Kotłownia KR – Zachód jest eksploatowana w okresie zimowym i dostarcza odbiorcom c.o. i c.w. Kotłownia KO – Staszycy pracuje cały rok na potrzeby c.o. i c.w. W kotłowniach rejonowych paliwem jest węgiel kamienny w postaci mialu. Kotłownia KO – Staszycy pracuje na paliwo gazowo – olejowe.

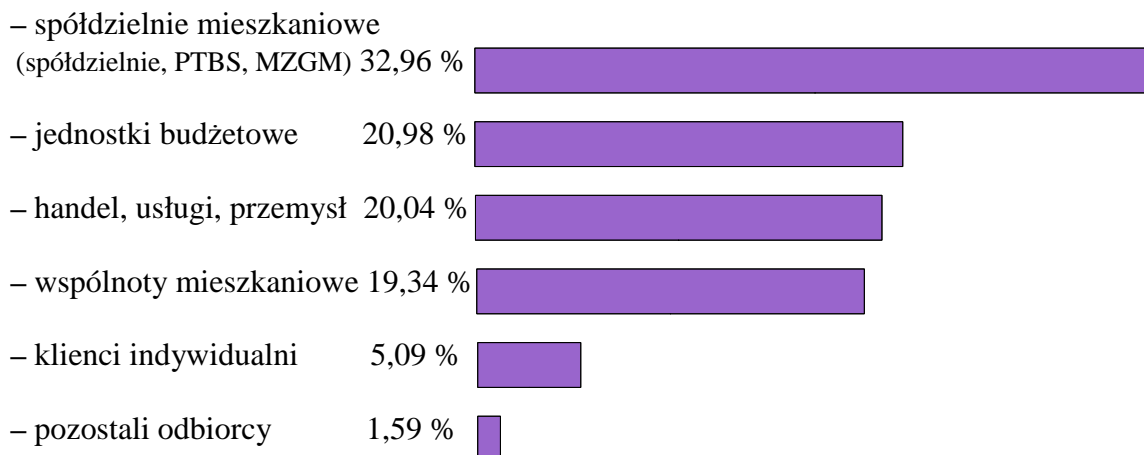
Tabela 1.13.

L.p.	Węzły ciepłe [szt.]	Własność MEC [szt.]
1.	2.	3.
1.	Węzły grupowe	81
2.	Węzły indywidualne	488
3.	Łączna ilość węzłów ciepłych	569
		427 szt. (75%)

Rynek usług ciepłowniczych.

Kubatura obiektów ogrzewanych	7 mln m ³
Powierzchnia ogrzewana	1,5 mln m ²
Moc zamówiona	113,4 MW
Moc zainstalowana	164 MW
Produkcja ciepła	746 tys. GJ
Ilość węzłów	569 szt.
Długość sieci	79,1 k

Charakterystyka odbiorców mocy zamówionej:

Do miejskiej sieci ciepłowniczej, z większych zakładów przemysłowych, są przyłączone:

- Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Sp. z o.o.,
- Agora S.A. Drukarnia,
- Baj – Pros Sp. z o.o.,
- Exalo Drilling S.A.

Od 1991 r. w Pile zostały zlikwidowane – 84 lokalne kotłownie, o łącznej mocy 83,44 MW, ograniczając przy tym emisję zanieczyszczeń do atmosfery i zmniejszając straty przesyłowe. Odbiorców, zlikwidowanych lokalnych kotłowni, obsługują obecnie kotłownie rejonowe.

Poza wymienionymi kotłowniami rejonowymi, na terenie miasta, funkcjonują również kotłownie zakładowe, takie jak:

- KZ – PHILIPS,
- KZ – Szpital Specjalistyczny.

W wyniku dokonanych modernizacji systemu ciepłowniczego, w okresie lat 2001 – 2011, zanotowano znaczne obniżenie emisji zanieczyszczeń w mieście, w tym:

- pyły o 83 %,
- dwutlenek węgla o 59 %,
- dwutlenek siarki o 43 %,
- tlenek azotu o 50%.

Lokalne źródła ciepła.

Poza zaopatrzeniem w ciepło z sieci zdalaczynnych, w mieście funkcjonują również indywidualne źródła ciepła spalające głównie węgiel gruby oraz zasilane w gaz lub energię elektryczną. System lokalnego ogrzewania na węgiel stanowi poważne zagrożenie dla środowiska, ze względu na emisję do powietrza atmosferycznego znacznych ilości dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu i innych związków.

Ocena uzbrojenia terenu.

W mieście został zmodernizowany system ciepłowniczy. Poczynione inwestycje w kotłowniach ograniczyły emisję zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Poprawiono sprawność węzłów ciepłych i uporządkowano gospodarkę odpadami stałymi i ciekłymi. W kotłowniach została wprowadzona kompleksowa automatyzacja procesów spalania. Systemy ciepłownicze są połączone, co zapobiega przerwom w dostarczaniu ciepła w razie awarii na sieci lub w jednej z kotłowni. Zmodernizowano również 61% sieci ciepłowniczych na rury preizolowane.

1.4.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Sieć elektroenergetyczną w mieście obsługuje ENEA Operator Sp. z o.o. Oddział Dystrybucji Poznań, Rejon Dystrybucji Piła. Miasto zasilane jest w energię elektryczną przez krajowy system elektroenergetyczny z Głównego Punktu Zasilania (GPZ) „Krzewina” (gmina Kaczory), napowietrznymi liniami o napięciu 110 kV.

Przez miasto przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110kV:

- trzy linie elektroenergetyczne relacji Piła – Krzewina,
- linia elektroenergetyczna relacji Piła – Wałcz,
- linia elektroenergetyczna relacji Krzewina – Trzcianka.

Na terenie Piły usytuowane są trzy Główne Punkty Zasilania:

- GPZ „Północ” przy ul. Kossaka, o mocy 66 MVA,
- GPZ „Południe” przy ul. Walki Młodych, o mocy 32 MVA,
- GPZ „Centrum” przy al. Wojska Polskiego, o mocy 50 MVA.

GPZ „Południe” posiada dodatkowo połączenie ponadlokalne z linią 110 kV Krzewina – Wałcz. GPZ „Centrum” jest powiązane liniami napowietrznymi 110 kV z GPZ „Północ” i GPZ „Południe”, zapewniając dwustronne zasilanie miasta.

Na terenie miasta, linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia, doprowadzają energię elektryczną do trzech Rozdzielni Sieciowych 15/15 kV, są to: RS „Witosa” przy ul. Witosa, RS „Czarnkowska” przy ul. Czarnkowskiej, RS „Izolacja” przy Al. Wojska Polskiego oraz jednej zakładowej RS „PKP”. Rozdzielnie sieciowe połączone są liniami średniego napięcia (15 kV) ze stacjami transformatorowymi 15/04 kV. Ze stacji transformatorowych, sieci niskiego napięcia (0,4 kV) rozprowadzają energię elektryczną do odbiorców. Na terenie miasta usytuowanych jest ~300 stacji transformatorowych SN/nn.

Sieć 15 kV jest w przeważającej części przebiegów ~75% – siecią kablową. W rejonach zabudowy rozproszonej znajdują się również sieci napowietrzne i trafostacje słupowe, zasilające odbiorców.

Moc transformatorów 110/15 kV, zainstalowanych w Głównych Punktach Zasilania w Pile wynosi 148 MVA. Stopień wykorzystania mocy zainstalowanej w Głównych Punktach Zasilania ocenia się na 60 – 70 %, w zależności od warunków zewnętrznych – głównie klimatycznych. Średnie zimowe obciążenie systemu elektroenergetycznego jest na poziomie 58 MW, a letnie na poziomie 50 MW.

System elektroenergetyczny miasta powiązany jest również z sieciami Elektrowni Wodnych – EW „Koszyce” i EW „Dobrzyca”, pracującymi na rzece Gwdzie. Właścicielem elektrowni jest Energetyka Poznańska Zakład Elektrowni Wodnych Sp. z o.o. Odbiorcą energii elektrycznej produkowanej przez Elektrownie Wodne jest Energetyka Poznańska S.A.

Elektrownie wodne

Tabela 1.14.

l.p.	Nazwa elektrowni	Lokalizacja	Moc zainstalowana MW	Moc dyspozycyjna MW	Produkcja energii elektrycznej MWh	Rok budowy
1.	EW Koszyce	Piła	1,3	0,6	5 500	1937
2.	EW Dobrzyca	Dobrzyca gm. Szydłowo	1,4	0,7	6 500	1907

Odbiorcy.

Energetyka pokrywa 100% zapotrzebowania miasta w energię elektryczną i zapewnia ciągłość dostawy energii. Przerwy w dostawach dotyczą głównie awarii, szczególnie na niezmodernizowanych sieciach napowietrznych.

Roczna sprzedaż energii w Pile wynosi – 277 974 MWh.

Oświetlenie miasta.

Miasto jest dobrze oświetlone, brak oświetlenia występuje w rejonach niezamieszkałych lub mało uczęszczanych, np. końcowe odcinki ulic: Walki Młodych, Wawelskiej i tereny ogrodów działkowych. Lampy uliczne służące oświetlaniu ulic są wymieniane na energooszczędne, co zapewnia zmniejszenie kosztów. Właścicielem 5 339 szt. lamp w mieście jest ENEA Operator Sp. z o.o.; do Gminy Piła należy 780 szt. lamp.

Ocena uzbrojenia terenu.

Piła posiada system elektroenergetyczny o dużym stopniu pewności zasilania. Stan techniczny w Głównych Punktach Zasilania jest zróżnicowany. Prowadzi się w nich stałą konserwację, modernizację wraz z automatyzacją. Istniejący układ sieci elektroenergetycznej jest sukcesywnie wymieniany, począwszy od najstarszych odcinków sieci, które ulegają częstym awariom. Zelektryfikowanie miasta i powiązania z systemem krajowym gwarantują zaopatrzenie w energię terenów zainwestowanych jak i przeznaczonych do zabudowy.

1.4.7. Telekomunikacja

Obszar miasta obsługiwany jest w układzie powiązań ponadlokalnych poprzez stacjonarny system telekomunikacji, systemy operatorów telefonii cyfrowej oraz sieć telekomunikacyjną, służącą do zapewnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu. Powyższe systemy zapewniają mieszkańcom pożądaną poziom obsługi z zakresu łączności publicznej. Dalszy rozwój sieci telekomunikacyjnej może następować zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci komunikacyjnych, na podstawie monitorowania potrzeb tego rozwoju na terenie miasta.

1.5. Gospodarka odpadami.

Odbiorem odpadów komunalnych i przemysłowych, z terenu miasta Piły oraz z powiatów: pilskiego, czarnkowsko – trzcianieckiego i w części powiatu chodzieskiego, zajmują się:

- ALTVATER Piła Sp. z o.o w Pile,
- TIP-TOP Przenośne Systemy Sanitarne, Wynajem – Serwis Usługi Asenizacyjnej, Marek Tabała – Piła,
- SANPIL EKO S.C. – Piła.

Na obsługiwanym obszarze odpady są segregowane na: opakowaniowe – papier, szkło, plastik, odpady wielkogabarytowe oraz sprzęt elektroniczny i elektryczny.

Przedmiotem działalności Miejskiego Zakładu Oczyszczania – Wysypisko z siedzibą w Pile, jest świadczenie usług w zakresie przyjmowania i składowania odpadów komunalnych innych niż niebezpieczne i obojętne na składowisku miejskim w Kłodzie.

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowane jest w Kłodzie, gmina Szydłowo, w odległości 11 km od centrum Piły; 1,3 km od wsi Kłoda i 1,7 km od wsi Pokrzywnica. Teren składowiska, łącznie z wydzielonym terenem na odpady przemysłowe dla zakładów Philips Lighting S.A., obejmuje powierzchnię 19,784 ha. Składowisko funkcjonuje od przełomu lat 1978 – 1979 na wyrobisku po zwirowni Kotuń, w otoczeniu gruntów leśnych i nieużytków. W 1993 roku, wprowadzono, do pracy na składowisku, sprzęt zagęszczający składowane odpady (kompaktor).

W celu zminimalizowania oddziaływania wysypiska na otoczenie, w latach 1995 – 1996, wybudowano instalację odzyskującą biogaz ze składowanych odpadów i elektrownię biogazową wyposażoną w dwa agregaty o mocy 200 kW każdy. W elektrowni biogazowej wytwarzany jest prąd w ilości 1,0 – 1,25 mln kWh energii elektrycznej rocznie. Moc 100 – 170 kW jest wykorzystywana na potrzeby własne, a nadmiar przesyłany do sieci ogólnokrajowego systemu energetycznego. Eksploatacją elektrowni biogazowej zajmuje się EBC – EKO s. c. w Pile.

Składowanie odpadów komunalnych z terenu miasta Piły nie ogranicza się do ich składowania na wysypisku. W 2003 r., w zakładzie oczyszczania ALTVATER Piła Sp. z o.o. przy ul. Łącznej, oddano do użytku nowo wybudowaną, jedną z pierwszych w Wielkopolsce, sortownię surowców wtórnych pochodzących z selektywnej zbiórki opakowań typu: tworzywo sztuczne, papier i makulatura oraz szkło.

W 2011 r. oddano do użytku sortownię zmieszanych odpadów komunalnych w Kłodzie, której maksymalna wydajność wynosi 90 tys. ton rocznie.

Masy ziemne i gruz budowlany, z obszaru miasta, są magazynowane i sortowane w Pile przy ul. Polnej.

Odpady roślinne, z terenów zieleni miejskiej (trawa, liście gałęzie) i częściowo wytwarzane w gospodarstwach domowych, wywożone są bezpośrednio do kompostowania w miejskiej oczyszczalni ścieków.

Ocena stanu istniejącego i obsługi miasta.

Lokalizacja składowiska posiada korzystne warunki do wieloletniego składowania odpadów, a wykonana modernizacja i rozbudowa składowiska zredukowała do minimum niekorzystne oddziaływanie na środowisko naturalne, pozwalając na wieloletnią eksploatację istniejącego składowiska do określonej pojemności, zapewniającej odbiór odpadów w okresie wieloletnim. Zgodnie z ustawą o odpadach, dla obszaru województwa – wymogi systemu gospodarki odpadami określone zostały w Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017 (uchwała Nr XXV/440/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 sierpnia 2012 r.). Zadania 14 gmin: Białośliwie, Czarnków, Drawsko, Jastrowie, Kaczory, Krajenka, Krzyż Wlkp., Miasteczko Krajeńskie, Okonek, Piła, Szydłowo, Ujście, Wieleń, Wyrzysk i Wysoka przejmie w całości Związek Międzygminny „Pilski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi”.

Systemy infrastruktury technicznej określono na rysunkach: „Miasto Piła – zaopatrzenie w wodę”; „Miasto Piła – odprowadzenie ścieków komunalnych”; „Miasto Piła – odprowadzenie ścieków opadowych i roztopowych”; „Miasto Piła – zaopatrzenie w gaz i energię elektryczną”; „Miasto Piła – zaopatrzenie w ciepło”.

2. Stan środowiska.

2.1. Stan środowiska.

2.1.1. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Użytki rolne ogółem w granicach Piły zajmują obszar 1715 ha, który stanowi 16,7% powierzchni miasta. W ich strukturze dominują grunty orne, przy współudziale łąk i pastwisk trwałych. Użytki rolne niezabudowane, przeznaczone wyłącznie pod uprawy¹, zajmują obszar 1654 ha, co stanowi 96,4% powierzchni wszystkich użytków rolnych.

¹ bez terenów zabudowanych, rowów i stawów.

Wykaz powierzchni użytków rolnych w granicach miasta Piły
(powierzchnie geodezyjne wg stanu na 01.01.2012 r.)

Tabela 2.1.

Piła	użytki rolne razem	grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe	grunty rolne zabud.	grunty pod stawami	grunty pod rowami	
	ha								
	1715	1058	4	490	102	26	4	31	
	%								
100	61,7	0,2	28,6	5,9	1,5	0,2	1,8		

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla Piły wynosi 43,8. Ze względu na warunki przyrodnicze i kierunki prowadzonej działalności rolniczej, obszar Piły zaliczany jest do dwóch regionów glebowo-rolniczych. Centralna i północna część miasta zaliczana jest do Regionu Pilskiego. Obszary znajdujące się w tym regionie charakteryzują się dużym udziałem słabych gleb, klasyfikowanych najczęściej do kompleksów 6 i 7 – żytniego słabego i żytniego bardzo słabego. W regionie tym coraz więcej terenów rolnych przeznaczanych jest na cele nierolnicze. Południowa część miasta (rejon os. Motylewo), zaliczana jest do Regionu Noteckiego. W regionie tym dominują gleby hydrogeniczne i semihydrogeniczne tworzące użytki zielone średnie (2z) oraz użytki zielone słabe i bardzo słabe (3z).

Zestawienie klasoużytków w Pile (wg stanu z dnia 29.08.2012 r.)

Tabela 2.2.

Użytki	Klasy bonitacyjne						
	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	Razem
	ha ²						
grunty orne	3,92	18,76	120,17	126,94	354,09	471,65	1095,53
łąki	110,76		155,05		186,30	49,89	502,00
pastwiska	27,63		29,27		24,62	25,52	107,04
Razem	161,07 (9,5%)		431,43 (25,3%)		565,01 (33,2%)	547,06 (32,1%)	1704,57 (100%)

źródło: Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Pile.

W granicach miasta grunty rolne charakteryzują się małą przydatnością dla intensywnego rolnictwa; brak jest gruntów I i II klasy, a grunty klas III zajmują powierzchnię zaledwie 161 ha. Najwięcej gruntów III klas użytkowanych jest jako łąki (111 ha); grunty orne zajmują jedynie niecałe 23 ha. Nieco większy zasięg w granicach miasta mają grunty rolne IV klas bonitacyjnych (ponad 25% powierzchni wszystkich gruntów rolnych). Największy udział w powierzchni użytków rolnych występujących na terenie Piły mają grunty V i VI klas bonitacyjnych (ponad 65% powierzchni wszystkich użytków rolnych i ponad 75% powierzchni gruntów ornych). Są to gleby mało przydatne dla rolnictwa, które w większości przypadków mogą być przeznaczane na inne niż rolnicze cele, bez większej straty dla środowiska.

2 wg powierzchni ewidencyjnej.

Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych ogółem w Pile³.

Tabela 2.3.

Piła	Liczba gospodarstw rolnych ogółem				
	Ogółem (ha)	do 5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
	132	95	11	8	18
	100%	72,0%	8,3%	6,1%	13,6%
	Powierzchnia gospodarstw ogółem (w ha)				
	Ogółem (ha)	do 5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
	1555,82	117,78	94,05	102,87	1241,12
	100%	7,6%	6,0%	6,6%	79,8%
	Liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą				
	Ogółem (ha)	do 5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
	110	74	10	8	18
	100%	67,3%	9,1%	7,3%	16,3%
	Powierzchnia gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (ha)				
	Ogółem (ha)	do 5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
	1513,37	91,08	78,30	102,87	1241,12
100%	6,0%	5,2%	6,8%	82,0%	

Według Spisu Rolnego z 2010 r., w granicach miasta istniały 132 siedziby gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 1555,82 ha. Większość z nich to gospodarstwa indywidualne (131). Średnia wielkość gospodarstwa rolnego z siedzibą w Pile wynosi 11,8 ha. Ponad 70% wszystkich gospodarstw to gospodarstwa małe, o powierzchni do 5 ha. Stanowią one zaledwie niecałe 8% powierzchni wszystkich gospodarstw rolnych. Jedynie 18% gospodarstw ma powierzchnie większe niż 15 ha, za to ich areał stanowi prawie 80% powierzchni wszystkich gospodarstw. Obecnie działalnością rolniczą zajmuje się 110 gospodarstw o łącznej powierzchni 1513,4 ha.

Struktura zasiewów⁴ w Pile w 2010 r.

Tabela 2.4.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa z uprawą według rodzaju - powierzchnia zasiewów			
	powierzchnia (ha)	odsetek (%)	liczba gospodarstw	odsetek (%)
ogółem	670,8	100	48	100
zboża	454,0	67,7	31	64,6
ziemniaki	99,3	14,8	27	56,3
warzywa gruntowe	0,9	0,1	12	25
inne	116,6	17,4	b.d.	b.d.

źródło: Główny Urząd Statystyczny – Spis Rolny 2010 r.

Powierzchnia użytków rolnych przeznaczonych pod produkcję roślinną w granicach miasta wy-

3 wg siedziby gospodarstwa.

4 wg siedziby gospodarstwa.

nosi 670,8 ha. Wśród upraw dominują zboża i ziemniaki. Produkcja roślinna w granicach miasta koncentruje się na gruntach rolnych głównie w południowej części miasta (rejon os. Motylewo) oraz na północno-zachodnich jego krańcach (rejon os. Gładyszewo). Produkcja roślinna prowadzona jest w 48 gospodarstwach rolnych.

Produkcja zwierzęca na obszarze miasta prowadzona jest w bardzo ograniczonym stopniu, obejmuje produkcję żywca wołowego, drobiu oraz mleka. Łączne pogłowie zwierząt w sztukach dużych (SD) w 24 gospodarstwach wynosi 504. Z roku na rok, pogłowie zwierząt maleje.

Zwierzęta gospodarskie⁵ w Pile.

Tabela 2.5.

Wyszczególnienie	Pogłowie zwierząt gospodarskich		Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych ⁶
	pogłowie	liczba gospodarstw	
bydło ogółem	121	4	7
konie	15	5	1
drób ogółem	805	17	47

źródło: Główny Urząd Statystyczny – Spis Rolny 2010 r.

Działalność rolnicza na obszarze miasta wykorzystywana jest głównie dla zaspokojenia własnych potrzeb. Sporadycznie działalność ta obsługiwana jest przez zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego zlokalizowane poza miastem. Większość gospodarstw rolnych istniejących w granicach miasta prowadzi jednocześnie działalność rolniczą i pozarolniczą.

Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Łączna powierzchnia terenów leśnych oraz zadrzewień i zakrzewień w granicach miasta Piły wynosi 5343 ha, co stanowi 52% jego powierzchni. W strukturze własnościowej terenów leśnych dominują lasy państwowe (95,9%), przy niewielkim udziale lasów komunalnych (2,1%) i innych form własności (2,0%). Lasy są przestrzenią pełniącą bardzo ważne funkcje przyrodnicze, krajobrazowe i gospodarcze. W granicach lasów prowadzona jest gospodarka leśna polegająca głównie na pozyskiwaniu drewna i prowadzeniu działalności łowieckiej.

Lasy Państwowe

Tereny leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia administrowane przez Lasy Państwowe, zajmują powierzchnię 5126 ha, co stanowi prawie 95,9% powierzchni wszystkich terenów leśnych, występujących w granicach miasta Piły. Lasy te administrowane są przez dwa nadleśnictwa: Kaczory (tereny leśne po wschodniej stronie rzeki Gwdy) i Zdrojową Górę (tereny po zachodniej stronie rzeki Gwdy).

W granicach miasta tereny administrowane przez Nadleśnictwo Kaczory zajmują powierzchnię 3286,58 ha. Większość z nich to grunty leśne i związane z gospodarką leśną oraz tereny zadrzewione i zakrzewione (98,9%). W granicach nadleśnictwa znajdują się także: tereny użytków rolnych, jezioro oraz grunty zabudowane i zurbanizowane. Tereny Nadleśnictwa Kaczory w granicach miasta, należą do obrębu Kaczory i trzech leśnictw: Podlasia, Garncarskiej Góry, Kaliny. Obecnie dla Nadleśnictwa Kaczory obowiązuje Plan urządzania lasu na lata 2004-2013, ustanowiony Decyzją Ministra Środowiska zatwierdzającą plan urządzania lasu sporządzony dla Nadleśnictwa Kaczory w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile na lata 2004-2013 (DLlp-611-61/04 z dnia 20.07.2004r.). W granicach nadleśnictwa istnieją lasy ochronne ustanowione decyzjami Ministra Środowiska (DLlp-0233-30/03 z dnia 29 grudnia 2003 r. i DLOPi-K-L-lp-0233-22/06 z dnia 21 listopada 2006 r.) o powierzchni 3126 ha.

5 wg siedziby gospodarstwa.

6 obliczenia własne.

W całym Nadleśnictwie Kaczory dominują siedliska lasu świeżego oraz boru mieszanego i świeżego, przy dużym udziale boru świeżego oraz lasów mieszanych świeżych. Niewielki jest natomiast zasięg borów suchych i borów mieszanych wilgotnych. We wschodniej części miasta, administrowanej przez Nadleśnictwo Kaczory, dominują siedliska borowe, a wśród nich bór świeży i bór mieszany świeży. Siedliska lasów liściastych tworzą większe powierzchnie w południowo-wschodniej części miasta (Piła-Kalina) oraz przy wschodnim brzegu rzeki Gwdy, powyżej obwodnicy miasta. Występują tu siedliska lasów mieszanych świeżych, wilgotnych oraz lasów świeżych i wilgotnych. Wśród drzewostanu, w granicach całego nadleśnictwa dominuje sosna (68% udziału), przy mniejszym udziale dębu (19,7%) i brzozy (5,0%); stosunkowo mały, do kilku procent, jest udział olszy (2,7%), świerka (1,3%) oraz innych gatunków (3,3%). Przeciętny wiek drzewostanu w tym nadleśnictwie to 58 lat; najwięcej drzew jest w wieku 41-60 lat (25%), a najmniej powyżej 120 lat (3%). Przeciętna zasobność drzewostanów w nadleśnictwie wynosi 233 m³/ha, przeciętny roczny przyrost – 4,05 m³/ha, a bieżący roczny przyrost miąższości ogółem – 104,4 tys. m³.

W granicach miasta tereny administrowane przez Nadleśnictwo Zdrojowa Góra zajmują powierzchnię 1954,8 ha. Większość z nich to grunty leśne i związane z gospodarką leśną oraz tereny zadrzewione i zakrzewione (96,5%). W granicach nadleśnictwa znajdują się także tereny użytków rolnych, jezioro oraz grunty zabudowane i zurbanizowane. Tereny leśne znajdujące się w granicach Nadleśnictwa Zdrojowa Góra na terenie miasta należą do obrębu Zdrojowa Góra i czterech leśnictw: Mały Borek, Koszyce, Stobno i Zawada. Obecnie dla tego nadleśnictwa obowiązuje Plan urządzania lasu na lata 2012-2021, zatwierdzony Decyzją Ministra Środowiska zatwierdzającą plan urządzania lasu sporządzony dla Nadleśnictwa Zdrojowa Góra w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile, na lata 2012-2021 (DLP-lpn-611-2/16405/12/JŁ z dnia 23.04.2012 r.). W granicach nadleśnictwa istnieją lasy ochronne ustanowione decyzją Ministra Środowiska (DL-lpn-612-21/53863/11/JŁ z dnia 5 grudnia 2011 roku), o powierzchni 1782 ha.

Lasy Nadleśnictwa Zdrojowa Góra zdominowane są przez siedliska boru świeżego (50,5%) i boru mieszanego świeżego (33,5%). Dodatkowo występują tu siedliska lasów mieszanych świeżych, boru suchego oraz lasów świeżych. W zachodniej części miasta, administrowanej przez Nadleśnictwo Zdrojowa Góra, największą przestrzeń tworzą siedliska boru mieszanego świeżego (tereny między szpitalem a os. Staszyce), powierzchnie borów suchych (spiaszczone powierzchnie w obrębie niższych poziomów teras nadzalewowych doliny Gwdy), lasy liściaste oraz lasy mieszane świeże (na zachód od os. Staszyce). Szczególnie cenne przyrodniczo siedliska olsów występują w sąsiedztwie łąk Košno, na zachodnim brzegu Zbiornika Koszyce oraz w granicach rezerwatu „Kuźnik”. Wśród drzewostanu w granicach całego nadleśnictwa dominuje sosna (95% udziału); inne gatunki drzew o znaczeniu gospodarczym to dąb, brzoza i olcha. Przeciętny wiek drzewostanu w tym nadleśnictwie to 59 lat, najwięcej drzew jest w wieku 51-60 lat (24%). Najstarsze drzewostany osiągają wiek 210 lat (w przypadku sosny) i 290 lat (w przypadku dębów). Drzewostany, których skład gatunkowy jest zgodny i częściowo zgodny z siedliskiem, zajmują 96% terenów leśnych nadleśnictwa. Przeciętna zasobność drzewostanów w nadleśnictwie wynosi 260 m³/ha, przeciętny roczny przyrost – 5,2 m³/ha, a bieżący roczny przyrost miąższości ogółem – ok. 100,0 tys. m³.

Ponad 95% wszystkich lasów będących własnością Skarbu Państwa ma status lasów ochronnych (4901 ha). Wśród nich największą powierzchnię zajmują lasy w granicach administracyjnych miasta (4403 ha). Dodatkowo w granicach miasta występują także następujące kategorie lasów ochronnych: glebochronne, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa.

Lasy komunalne

Dla większości terenów leśnych stanowiących własność komunalną, znajdujących się w granicach miasta Piły, obowiązują uproszczone plany urządzania lasu. Powierzchnia lasów objęta tymi planami wynosi 115,96 ha. W lasach komunalnych dominują siedliska borów – borów świeżych i borów mieszanych świeżych. Udział innych siedlisk przyrodniczych jest poniżej 2%

(las mieszany świeży, las mieszany wilgotny, las świeży, las wilgotny, olsy).

W składzie gatunkowym siedlisk borowych dominuje sosna z niewielkim udziałem brzozy i dębu, w siedliskach lasów dominuje dąb, a w olsach - olsze. Wśród innych gatunków drzew spotykane są brzozy i jesiony. Sporadycznie w lasach komunalnych spotkać można: graby, klon, wiąz, lipy drobnolistne, modrzewie, świerki, grochodrzewy. Wiek drzewostanu jest bardzo zróżnicowany i najczęściej waha się od 30 do ponad 100 lat. Stan zdrowotny i sanitarny lasów komunalnych jest zadowalający.

2.1.2. Zasoby wodne

Zasoby wód podziemnych

W zależności od struktury hydrogeologicznej, główne poziomy wodonośny w rejonie Piły występują w osadach czwartorzędowych (plejstocenijskich) lub trzeciorzędowych (miocen, oligocen). Poziom wodonośny w osadach mezozoicznych (jury) ma charakter poziomego podrzędne.

Obecnie główne ujęcie komunalne dla miasta Piły znajduje się ok. 5 km północ od granic miasta, w obrębie terenów leśnych, w sąsiedztwie miejscowości Dobrzyca. Jej funkcjonowanie polega na poborze wody z wodonośnych warstw czwartorzędowych przez 9 studni głębinowych, tworzących tzw. barierę zachodnią o długości 3,3 km. Zatwierdzone zasoby dla tej bariery wynoszą 660 m³/h (decyzja CUG KDH/013/5078/M/85 z dnia 24.05.1985 r.). Eksploatacja wód z tego ujęcia rozpoczęła się w maju 2005 r. Obecnie wydajności eksploatacyjne z 9 studni są niższe od zakładanych (ok. 500 m³/h). Ujęcie to uzupełniają trzy studnie ujmujące wody czwartorzędowe w rejonie os. Gładyszewo o zatwierdzonej wydajności 118 m³/h. Aktualny pobór wody z tych studni wynosi ok. 100 m³/h. W celu zwiększenia zasobów wodnych istniejących ujęć komunalnych, realizowane są kolejne dwie studnie, które mają ujmować także wody czwartorzędowe w rejonie ul. Wałęckiej. Łączne zasoby eksploatacyjne tych dwóch studni szacuje się na 160 m³/h.

Aktualnie łączna wydajność stacji uzdatniania wody w rejonie Wałęckiej i na os. Gładyszewo, wg pozwoleń wodno-prawnych, wynosi 18 960 m³/dobę, czyli 790 m³/h. Dodatkowo zasoby te są uzupełniane przez 20 000 m³ wody zgromadzonej w zbiornikach retencyjnych w rejonie wsi Dolaszewo. Zasoby rezerwowe zapewniają studnie o łącznej wydajności wg pozwolenia – 111 m³/h; aktualna ich wydajność wynosi 30 m³/h i 40 m³/h. Obecnie rozpoznane zasoby dla istniejących studni potencjalnie wynoszą 1049 m³/h. Należy jednak brać pod uwagę fakt, że rzeczywiste wydajności poszczególnych studni mogą być mniejsze od zakładanych. Brana jest także pod uwagę dalsza rozbudowa ujęcia w rejonie Dobrzyca i Krępska poprzez utworzenie tzw. bariery wschodniej, której zasoby szacuje się na 600 m³/h.

Dla określenia jakości wód podziemnych wykorzystano wyniki monitoringu operacyjnego (dla punktu w Szamocinie za rok 2013) oraz monitoringu diagnostycznego (dla punktu w Jastrowie za rok 2010), przeprowadzanego przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy w ramach oceny jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Niemal cały obszar Piły znajduje się w granicach jednolitej części wód podziemnych – JCWPd28. Jedynie południowo-zachodnie krańce miasta znajdują się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych – JCWPd36. W świetle przeprowadzonej oceny, wody podziemne w punkcie monitoringowym zlokalizowanym w Jastrowiu (JCWPd28) cechuje dobra jakość – II klasa, a w punkcie monitoringowym w Szamocinie (JCWPd36) zadowalająca jakość – III klasa. Monitoring ten dotyczył jedynie składu chemicznego wód podziemnych.

Zasoby wód powierzchniowych

Zasoby wód powierzchniowych w granicach miasta tworzone są głównie przez rzekę Gwdę, mniejsze rzeki i ciek wodne, systemy rowów oraz jeziora, stawy i tereny podmokłe. Łączna powierzchnia wód powierzchniowych w granicach Piły wynosi 414 ha⁷, co stanowi 4% jej powierzchni.

Wody powierzchniowe płynące zajmują powierzchnię 257 ha. Największą rzeką w mieście jest

7 wg zestawienia rocznego gruntów za rok 2011 (powierzchnie geodezyjne).

Gwda. Jej średni przepływ kształtuje się na poziomie 27,4 m³/s. Długość rzeki w granicach miasta wynosi 29 km. W północnej części Piły, na rzece Gwdzie istnieje zaporą piętrząca z elektrownią wodną („Elektrownia Wodna Koszyce”). Istniejący tam na rzece zbiornik zajmuje powierzchnię 46 ha. Jego pojemność całkowita wynosi 0,74 mln m³, a pojemność użytkowa 0,63 mln m³. Przez północną część miasta przepływa także rzeka Ruda – prawy dopływ Gwdy. Jej średni przepływ wynosi 0,40 m³/s. Również na tej rzece istnieje zbiornik zaporowy „Koszyce” o funkcji retencyjnej i rekreacyjnej. Jego powierzchnia wynosi 104 ha, przy pojemności całkowitej 2,6 mln m³ i pojemności użytkowej 1 mln m³. Przez obszar miasta przepływa jeszcze kilka mniejszych cieków⁸, a wśród nich: Kanał Motylewski, Kotuń (Kotunianka), Młynówka, Rów graniczny, Farbiarska Struga⁹.

Na obszarze miasta zasoby wód powierzchniowych tworzą także wody powierzchniowe stojące. Łącznie ze stawami zajmują one powierzchnię 126 ha. Największy udział w zasobach tych wód mają jeziora. Obecnie dwa z nich wykorzystywane są do celów rekreacyjnych.

Wykaz najważniejszych jezior na obszarze Piły.

Tabela 2.6.

Jezióra	Powierzchnia (ha)	Głębokość średnia (m)	Objętość (tys. m ³)
Płocie	31,2	10,8	3375,2
Rudnickie	19,6	2,3	4610,0
Jeleniowe	13,0	5,7	749,1
Bagienne	10,2	4,0	409,5
Piaszczyste	6,8	3,5	235,5
Okoniowe	3,6	2,7	97,6

Na obszarze miasta występują również lokalne systemy rowów o łącznej powierzchni 31 ha. Obecne są one na terenach o ograniczonym odpływie wód powierzchniowych (rejon ul. Wypoczynkowej, ul. Paderewskiego, Wałęckiej i Koszyckiej, tereny między rzeką Gwdą a ul. Wawelską, południowa część os. Motylewo). Łączna długość rowów będących w ewidencji Spółki Wodno-Melioracyjnej Piła wynosi 65 km.

Gwdę, Rudę i Krępicę kontrolowano w ramach monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych. Badania prowadził Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Delegatura w Pile. Podstawę oceny wód stanowiło *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych*. Z uwagi na ograniczony charakter badań nie w każdym przypadku możliwa była pełna ocena stanu tych wód.

rz. Gwda od Piławy do ujścia – 2013 r.

Jakość wód:

1) elementy chemiczne	–	stan dobry
2) elementy fizykochemiczne	–	klasa I
3) stan i potencjał ekologiczny	–	dobry i powyżej dobrego (dla jcw za rok 2012)

rz. Ruda – 2009 r.

Jakość wód:

1) elementy biologiczne	–	klasa II
2) elementy fizykochemiczne	–	poniżej stanu dobrego
3) stan ekologiczny	–	umiarkowany

Podstawę powyższej oceny stanowiły wyniki badań uzyskane w punkcie pomiarowo-kontrolnym usytuowanym w Pile (0,4 km biegu rzeki). Rzeki nie badano w latach późniejszych.

⁸ część z nich ma charakter okresowy.

⁹ Młynówka, Rów graniczny, Farbiarska Struga – nazwy historyczne.

rz. Krępicą – 2011 r.

Jakość wód:

- 1) elementy biologiczne – klasa II
- 2) elementy fizykochemiczne – klasa II
- 3) stan ekologiczny – umiarkowany

Podstawę powyższej oceny stanowiły wyniki badań uzyskane w punkcie pomiarowo-kontrolnym usytuowanym w Stobnie (4,2 km biegu rzeki).

System oceny jezior, opracowany w Instytucie Ochrony Środowiska w Warszawie, obok oceny jakości wód jeziorowych, uwzględniał również określenie stopnia podatności zbiornika na degradację. Podstawę tej oceny stanowiły wskaźniki morfometryczne i zlewniowe. Wymienione czynniki w znacznym stopniu determinują jakość wody. Poniżej zestawiono ocenę podatności na degradację skontrolowanych jezior.

Ocen jezior zlokalizowanych na obszarze miasta od kątem ich podatności na degradację.

Nazwa jeziora	Ostatnia data oceny	Wynik punktacji i sumaryczna kategoria podatności jeziora
Jezioro Rudnickie	1986/87 r.	3,57 = poza kategorią
Jezioro Płocie (Płotki)	2004 r.	1,43 = I kategoria
Jezioro Piaseczno (Jeleniowe)	2006 r.	2,29 = II kategoria
Jezioro Święte (Piaszczyste)	2006 r.	2,43 = II kategoria

2.1.3. Obszary występowania złóż kopalin, obszary terenów górniczych

Aktualnie w granicach miasta Piły formalnie istnieje jedno złożo - złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej - "Wawel" o nr IB 3132 o pow. 0,97 ha. Jego aktualny zasięgi obejmuje część działek o następujących nr ewid.: 55, 28/21, 28/22, 126/9, 126/33¹⁰, położonych w rejonie ulic Wawelskiej, Lutyckiej i Giełdowej. Obecnie jest ono wyeksploatowane - nieczynne, brak możliwości powiększenia jego zasobów. W ostatnim czasie podjęto stosowne kroki, aby formalnie skreślić to złożo z bilansu zasobów kopalin. Dla żadnego z terenów, dla których wcześniej udokumentowano złoża, nie obowiązują koncesje, które umożliwiałyby prowadzenie działalności wydobywczej; nie jest też ustanowiony żaden teren i obszar górniczy.

Według Mapy geośrodowiskowej Polski skala 1:50 000, na obszarze miasta Piły prowadzone były rozpoznania nowych złóż kopalin. W trzech miejscach na obszarze miasta stwierdzono obecność trzech potencjalnych obszarów perspektywicznych dla wydobycia złóż kopalin: piasków i żwirów (południowe krańce miasta w kierunku wsi Ługi Ujskie, obszar między rzeką Gwdą a jeziorem Zalew¹¹) oraz piasków (tereny w rejonie ul. Kamiennej, na wschód od linii kolejowej). Poza tym na obszarze miasta kilka badań, których celem było rozpoznanie złóż kopalin, zakończyło się negatywnymi wynikami. Badania te dotyczyły rozpoznania następujących złóż kopalin: piasków kwarcowych, (obszar na północny-zachód od osiedla Motylewo), piasków i żwirów (obszar między ul. Miłą i Al. Niepodległości), surowców ilastych ceramiki budowlanej (południowa część miasta między ulicami Rydygiera i Przemysłową a osiedlem Motylewo) oraz węgla brunatnego (centralna część miasta). W najbliższym czasie na obszarze miasta Piły nie jest planowana żadna działalność górnicza.

2.1.4. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

Odpowiedzialnym za prowadzeniem rejestru terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi (osuwiskami) oraz terenów, na których występują te ruchy, jest starosta piłski (art. 110 a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawa ochrony Środowiska – j.t. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, ze zm.). Do chwili obecnej jednak taki rejestr dla Piły jeszcze nie powstał. Według „Przeglądowej

¹⁰ wg <http://mapy.geoportal.gov.pl> i <http://ikar3.pgi.gov.pl/>

¹¹ Jez. Zalew – nazwa północnej części Zbiornika Koszyce

mapy osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie wielkopolskim”, w granicach miasta występują dwa miejsca występowania terenów o takim zagrożeniu: w rejonie ulic Podleśnej i Chopina oraz w granicach rezerwatu „Kuźnik”. Według opracowania ekofizjograficznego, sporządzonego na potrzeby niniejszego Studium, tereny najbardziej narażone na ruchy masowe występują w obrębie strefy krawędziowej, pomiędzy terasami doliny Gwdy a poziomem sandrowym, szczególnie w zachodniej części miasta. Lokalnie mogą występować tu 20 metrowe deniwelacje terenu, przy spadkach powierzchni terenu osiagających nawet 36%. Podobne nachylenie powierzchni obserwowane jest w obrębie zalesionej krawędzi doliny Gwdy, w południowo-wschodniej części miasta, w rejonie Piły-Kaliny. Potencjalnym miejscem ruchów masowych są także tereny na północno-zachodnich krańcach miasta, w obrębie fragmentu powierzchni wysoczyznowej. Nachylenie powierzchni miejscami wynosi tu ponad 25%.

Na obszarze miasta nie stwierdzono występowania obszarów zagrożeń geologicznych dla środowiska w obrębie dawnych obszarów górniczych. Istniejące tereny powyrobowiskowe w dużej części są już zrehabilitowane lub w trakcie przeprowadzania tego procesu.

2.1.5. Stan powietrza

Ocena rocznej oceny jakości powietrza za rok 2013 dla obszaru miasta Piły, uwzględniająca ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin, została przeprowadzona przez WIOŚ w Poznaniu. W przypadku klasyfikacji pod kątem ochrony zdrowia ludzi, polegającej na ocenie stężeń: dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla benzenu, ołowiu oraz poziom docelowego arsenu, kadmu, niklu, strefę wielkopolską zaliczono do klasy A (jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych). W przypadku poziomu docelowego dla ozonu, strefę wielkopolską, w której znajduje się Piła, zaliczono także do klasy A. Odnosząc otrzymane wyniki do celu długoterminowego dla ozonu, strefa wielkopolska została zaliczona do klasy D2 (jeżeli poziomu stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego). W przypadku pyłu PM_{2,5}, strefę wielkopolską zaliczono do klasy A. Ze względu na przekraczanie poziomów dopuszczalnych stężenia pyłu PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu, strefę wielkopolską zaliczono do klasy C (jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe).

Klasyfikacja strefy wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia za rok 2013.

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	A

Wyniki pomiarów jakości powietrza metodą automatyczną w roku 2013.

Adres stacji	Mierzone zanieczyszczenia [ug/m ³]						
	NO _x	NO ₂	NO ₂	SO ₂	SO ₂	SO ₂	CO
okres uśredniania	1 rok	1 godz.	1 rok	1 godz.	24 godz.	1 rok	8 godz.
wartość dopuszczalna	30	200	40	350	125	20	10000
Piła, ul. Kusocińskiego	-	115,5	16,0	29,4	14,9	-	1780,0

**Wyniki pomiarów pyłu PM10 w latach 2006-2013
- częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego.**

Lokalizacja stanowiska	Obsługujący	Stężenie pyłu PM10							
		uśrednienie 24-godzinne – częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego w roku kalendarzowym							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Piła, ul. Kusocińskiego	WIOŚ	40*	42*	27	44*	61*	57*	56*	34

* - przekroczenie wartości dopuszczalnej.

Wyniki pomiarów pyłu PM10 w latach 2006-2013 - stężenie.

Lokalizacja stanowiska	Obsługujący	Stężenie pyłu PM10							
		średnie dla roku							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Piła, ul. Kusocińskiego	WIOŚ	29,1	28,4	25,2	29,9	32,5	32,6	32,9	27,4

Wyniki pomiarów metali i BaP w pyłe PM10 w roku 2013.

Stanowisko	Ołów	Kadm	Arsen	Nikiel	benzo(A)piren (BaP)
	[ug/m ³]	[ng/m ³]			
Piła, ul. Kusocińskiego	0,02	0,5	0,9	1,5	2,8*

* - przekroczenie wartości dopuszczalnej.

Rezultatem końcowym oceny strefy wielkopolskiej pod kątem ochrony roślin jest jej zakwalifikowanie do klasy A, w przypadku oceny pod kątem zanieczyszczenia ozonem oraz pod kątem zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki i tlenkami azotu.

Klasyfikacja strefy wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin za rok 2013.

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
	NO _x	SO ₂	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	A

Ostatnie okresowe kompleksowe badania pomiaru hałasu na ulicach miasta prowadzone były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w latach 2002-2003 r. Pomiarami hałasu drogowego we wskazanym okresie objęto ulice o największym natężeniu ruchu, o łącznej długości 30,3 km. Uzyskane wartości poziomu równoważnego hałasu mieściły się w przedziale 62,5 - 74,9 dB. Globalny wskaźnik hałasu miasta określono na 69,7 dB (średnia wartość poziomu hałasu dla wszystkich punktów pomiarowych). Najwyższy równoważny poziom dźwięku dla pory dziennej – około 75 dB stwierdzono przy Alei Powstańców Wielkopolskich. Wysokie wartości poziomu ekwiwalentnego (70 – 75 dB) zarejestrowano również przy: Al. Niepodległości, alei Poznańskiej, Al. Wojska Polskiego, Okrzei, Towarowej, Buczka, 14-Lutego, Browarnej, Ludowej i Kossaka. Najkorzystniejsze warunki akustyczne stwierdzono przy ul. Ma-

twiejewa. Przeprowadzone rok później (w 2004 r.) pomiary hałasu w porze nocnej wykazały również niekorzystne warunki akustyczne w pobliżu dróg. Liczbę punktów pomiarowych ograniczono do 12. Zlokalizowano je przy: alei Poznańskiej, Alei Piastów, Al. Wojska Polskiego, ul. Bydgoskiej oraz Alei Powstańców Wielkopolskich. Uzyskane wartości równoważnego poziomu hałasu utrzymywały się w przedziale 65,3 – 69,3 dB.

Wyniki pomiarów hałasu na wybranych drogach miasta w latach 2010 – 2011

Lokalizacja punktu pomiarowego	Kategoria drogi	Równoważny poziom hałasu		Natężenie ruchu	
		dzień	noc	ogółem	pojazdy ciężkie
badania w za rok 2010					
al. Poznańska 88	droga krajowa nr 11	68,4	-	645	35
		-	57,4	75	8
Al. Niepodległości 64	droga krajowa nr 11	65,8	-	576	15
		-	57,1	74	5
Al. Piastów 5-13	droga krajowa nr 11	66,0	-	1282	75
		-	57,7	193	11
Al. Powst. Wlkp. ZS im. St. Staszica	droga wojewódzka nr 179	68,7*	-	1206	67
		-	58,0	129	11
badania w za rok 2011					
ul. Kossaka 12a	droga powiatowa nr 1177P	65,9	-	456	6
		-	54,2	19	5

* - szczególnie duże przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu.

źródło: dane WIOŚ w Poznaniu.

Pojedyncze badania hałasu pojedynczych fragmentów ulic (dróg powiatowych, krajowych i wojewódzkich) w granicach miasta prowadzone były przez WIOŚ w Poznaniu w 2010 r. i 2011 r. W badanym okresie w 2010 r. w ciągu dnia natężenie hałasu komunikacyjnego wynosiło 65,8 - 68,7 dB, a w porze nocnej 57,1 - 58,0 dB. W tym czasie szczególnie duże przekroczenie wartości dopuszczalnej poziomu hałasu obserwowane było na Al. Powst. Wlkp. W 2011 r. obserwowane natężenie ruchu komunikacyjnego nie spowodowało szczególnie dużego przekroczenia wartości dopuszczalnej poziomu hałasu.

Informacji o zagrożeniu hałasem kolejowym dostarczają opracowania analizujące pod tym kątem wybrane odcinki linii kolejowych¹². Na poszczególnych odcinkach dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku dla pory dziennej i nocnej o wartości 55 i 50 dB dotrzymywane są w odległości 25-65 m od torów, w zależności od konfiguracji terenu, przez który przebiegają. W przypadku torów poprowadzonych na poziomie terenu lub na nasypie odległości te wzrastają odpowiednio do około 180 – 240 m.

2.2. Wymogi ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego

2.2.1. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Rezerwaty

W granicach administracyjnych miasta Piły istnieje jeden rezerwat – „Kuźnik”, ustanowiony Zarządzeniem Nr 367 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 31 października 1959 r. Aktualnie zajmuje on powierzchnię 96,0 ha, z czego w granicach administracyjnych miasta Piły znajduje się 87,5% jego powierzchni (83,96 ha).

W granicach rezerwatu głównym przedmiotem ochrony jest fragment lasu zróżnicowanego sie-

¹² na podstawie danych z "Analiza oddziaływania hałasu kolejowego w mieście Pile. Ocena zagrożenia klimatu akustycznego w środowisku zewnętrznym i zabudowie wymagającej komfortu akustycznego wzdłuż linii kolejowych do Chojnic i Szczecinka, opracowanej w 2003 r."

dliskowo wraz z otaczającą roślinnością i rzadkimi gatunkami zwierząt. Przedmiotem ochrony jest także krajobraz pojezierny tego obszaru, składający się z: jezior, różnych typów siedlisk leśnych, źródlisk i torfowisk.

Aktualnie dla rezerwatu „Kuźnik” obowiązuje plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 151/2006 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 4 lipca 2006 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Kuźnik”(Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 119, poz. 2941). W planie tym określono działania ochronne na obszarze ochrony czynnej, polegające na:

- 1) ochronie ekosystemu leśnego z zachowaniem warunków umożliwiających przebieg naturalnych procesów ekologicznych,
- 2) ochronie istniejących stanowisk rzadkich chronionych gatunków roślin wraz z panującymi warunkami siedliskowymi;
- 3) ochronie obecnego reżimu hydrologicznego wód powierzchniowych i gruntowych.

Obszary chronionego krajobrazu

Wybrane fragmenty miasta znajdują się w granicach dwóch obszarów chronionego krajobrazu – „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy” oraz „Doliny Noteci”, które zostały ustanowione Rozporządzeniem Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 r. nr 5/98 – Dz. Urz. Woj. Piłskiego Nr 13, poz. 83 dla terenów wyróżniających się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwości zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Pełnią one także ważne funkcje korytarzy ekologicznych. Pierwszy z nich obejmuje północną i wschodnią część miasta, a drugi południowo-wschodnie jego krańce.

Dla obszaru „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”, obowiązywało wcześniej Rozporządzenie Nr 212/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2006 r w sprawie obszaru chronionego krajobrazu „Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy” (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 201 poz. 4770), a dla obszaru „Doliny Noteci”, Rozporządzenie Nr 25/07 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 31 października 2007 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Noteci” (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 170, poz. 3714). W wyniku błędów proceduralnych, popełnionych w postępowaniu legislacyjnym, przepisy te zostały unieważnione¹³. W związku z powyższym, dla wyżej wymienionych obszarów nie obowiązują zakazy, o których mowa w art. 24 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (jt. Dz. U. z 2013 r., poz. 627, z późn. zm.).

Obszary Natura 2000

W granicach Piły chronione są także tereny najcenniejsze przyrodniczo w granicach obszarów Europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Tereny te zostały włączone do dwóch obszarów Natury 2000:

- 1) obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) „**Puszcza nad Gwdą**” (PLB300012);
- 2) obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) – specjalnego obszaru ochrony siedlisk (SOO) „**Ostoja Piłska**” PLH300045.

Pierwszy z nich, „**Puszcza nad Gwdą**” (ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Dz. U. Nr 229, poz. 2113, ze zm.), zajmuje północną i północno-wschodnią część miasta o powierzchni 50116,4 ha. W granicach tego obszaru chronionych jest 15 gatunków ptaków, w tym dwa gatunki ptaków migrujących, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

Drugi obszar, „**Ostoja Piłska**”, w obrębie miasta tworzy kilka izolowanych powierzchni, z których najważniejsze, to:

- 1) rynna jezior Kuźnickich – cenne siedliska śródleśnych jezior z torfowiskami przejściowymi wysokimi, wapiennymi, nakredowymi oraz siedliska lasów i borów bagiennych, występują tu również siedliska grądów kwaśnych, buczyn i łągów olszowo-jesionowych;
- 2) system jezior: Okoniowe, Płocie (Płotki), Piaseczno (Jeleniowe), Bagienne – 4 jeziora o różnym etapie rozwoju (dystroficzne i eutroficzne), z cennymi siedliskami torfowisk

13 wyroki: WSA w Poznaniu: sygn. IV SA/Po709/10 dla obszaru chronionego krajobrazu „Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy”, WSA w Poznaniu, sygn. IV SA/Po744/10 dla obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”.

- przejściowych i wysokich;
- 3) meandry i starorzecza Gwdy poniżej Motylewa – fragment ujściowego meandrującego odcinka rzeki Gwdy z licznymi starorzeczami;
 - 4) kwaśne dąbrowy i grądy w Kalinie – kompleks dobrze zachowanych kwaśnych dąbrów i grądów środkowoeuropejskich.

W granicach drugiego obszaru Natura 2000 „**Ostoja Pilska**” chronione są;

- 1) 22 siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43 /EWG;
- 2) 5 gatunków ssaków, 1 gatunek płaza, 3 gatunki bezkręgowców; wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG;
- 3) 2 gatunki roślin, wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43.EWG.

W sąsiedztwie południowych krańców miasta przebiegają jeszcze inne tereny objęte ochroną w ramach europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Na niewielkim odcinku wzdłuż granicy administracyjnej miasta, w części południowo-zachodniej od strony wsi Ługi Ujskie, przebiega granica obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) „Nadnoteckie Łęgi” (PLB300003). Po przeciwnej stronie Gwdy, na południe od wsi Byszki, biegnie granica obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” (PLB300001). Powyższe dwa obszary stanowią jedną z ważniejszych ostoi ptasich w kraju. Dodatkowo z granicami wyżej wspomnianych obszarów od strony północnej, pokrywa się w dużej części zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW), specjalnego obszaru ochrony siedlisk (SOO) – „Dolina Noteci” (PLH300004).

Użytki ekologiczne

W granicach miasta aktualnie występują trzy użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 1,6 ha. Zostały one utworzone trzema odrębnymi uchwałami:

- 1) „Zakole” (0,94 ha) – uchwała Nr XII/138/07 Rady Miasta Piły z dnia 28 sierpnia 2007 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego na obszarze miasta Piły; przedmiotem ochrony jest łąka znajdująca się w strefie wczesnowiosennych wylewów rzeki Gwdy, w obrębie której można wyróżnić część mokradłową, bezpośrednio przylegającą do koryta rzeki Gwdy;
- 2) „Wrzosowisko na poligonie” (0,46 ha) – uchwała Nr XXVI/319/08 Rady Miasta Piły z dnia 30 września 2008 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego na obszarze miasta Piły; przedmiotem ochrony jest roślinność stanowiąca rzadki zespół roślinny tworzący wraz z pokrywą glebową siedlisko uznane za cenne pod względem przyrodniczym – suche wrzosowisko (4030)¹⁴;
- 3) „Murawa przy pomniku” (0,20 ha) – uchwała Nr XXVI/320/08 Rady Miasta Piły z dnia 30 września 2008 roku w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego na obszarze miasta Piły; przedmiotem ochrony jest zespół roślinny złożony z gatunków rzadkich i zagrożonych, wytworzony na utworach eolicznych tworzących siedlisko uznane za cenne pod względem przyrodniczym – wydmy śródlądowe z murawami szczytlichowymi.

Na wymienionych terenach zabrania się:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru (1¹⁵, 2, 3);
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym (1);
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody (1,2,3);

¹⁴ wg numeracji siedlisk wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510).

¹⁵ nr odnosi się do użytku ekologicznego, którego dotyczą dane ograniczenia.

- 4) likwidowania, zasypywania, i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych oraz obszarów wodno-błotnych (1);
- 5) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby (2,3);
- 6) zmiany użytkowania ziemi (2,3);
- 7) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych (1,2,3);
- 8) umieszczania tablic reklamowych (2,3);
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych z wyjątkiem wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką leśną i łowiecką (1,2,3).

Pomniki przyrody

Aktualnie na obszarze miasta istnieje 30¹⁶ pomników przyrody, ustanowionych w okresie 1965-2006. Obiekty uznane za pomniki przyrody to pojedyncze drzewa, grupy drzew oraz dwa głazy narzutowe. Wśród drzew dominują dęby szypułkowe; drzewa innych gatunków, to: klon jesionolistny, buk pospolity, lipa drobnolistna, wiąz polny, buk (odm. purpurowa). Najwięcej pojedynczych pomników znajduje się w rejonie Piły-Kalina. Grupy drzew (od 2 do 8) występują w rejonie Parku Miejskiego im St. Staszica oraz parku w sąsiedztwie cmentarza przy Al. Wojska Polskiego. Stan zdrowotny większości drzew uznano za dobry i bardzo dobry. Są jednak też drzewa, których stan zdrowotny pogarsza się (np. niektórych lip w rejonie ul. Miłej). W pojedynczych przypadkach, tam gdzie drzewa stanowiły zagrożenie dla ludzi, ze względu na zły stan zdrowotny, zostały one usunięte. Na szczególną uwagę zasługują pomniki przyrody nieożywionej – głazy narzutowe. Stan głazów należy uznać za zadowalający. Znajdują się one w trudno dostępnych miejscach (w wodach Zbiornika Koszyckiego oraz przy brzegu rzeki Gwdy w granicach terenów leśnych) i dotychczas nie stwierdzono na nich śladów dewastacji.

2.2.2. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Zgodnie ze „Studium granic bezpośredniego zagrożenia powodzią dla zlewni rzeki Gwdy”, opracowanym przez RZGW w Poznaniu, niewielka część miasta (tereny w sąsiedztwie rzeki Gwdy) znajdują się w zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie 1% (raz na 100 lat). W granicach Piły obszar ten ograniczają rzędne od 50,22 m n.p.m. w części południowej do 61,11 m n.p.m. w północnej części miasta. Odstępstwem od przytoczonej reguły są wezbrania lokalne związane z opadami nawałnymi.

Maksymalne miesięczne i roczne stany wody rzeki Gwdy (w cm) – posterunek w Pile.

Tabela 2.7.

		XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
2001	[cm]	138	130	135	142	159	148	138	137	144	142	168	153	168
2002		152	146	268	261	156	208	180	153	154	202	150	217	268
2003		183	172	174	168	179	145	141	148	156	158	138	140	183
2004		137	141	143	196	170	154	158	148	156	169	136	154	196
2005		149	144	182	167	239	165	174	169	159	166	152	132	239
2006		126	159	151	126	160	160	147	143	165	163	152	131	165
2007		126	130	170	202	189	159	177	166	195	191	173	164	202
2008		163	174	185	182	191	219	169	156	173	205	182	154	219
2009		162	158	150	183	178	168	148	162	187	165	159	147	187
2010		146	158	150	151	228	199	190	169	194	229	209	199	229

źródło: IMGW w Poznaniu

¹⁶ trwa aktualizacja liczby pomników na podstawie weryfikacji dokumentów je ustanawiających i kontroli rzeczywistego stanu poszczególnych obiektów.

Charakterystyczne stany wód z wielolecia (1948-2000) dla wodowskazu w m. Piła (most im B. Chrobrego)

Tabela 2.8.

	Stany wody w rzece (cm)	Rzędna w m n.p.m.
stan ostrzegawczy	180 cm	56,2
stan alarmowy	200 cm	56,4
SW	141 cm	55,8
WW	306 cm	57,5
abs.max.	464 cm	59,1
abs.min.	80 cm	55,2

źródło: RZGW w Poznaniu.

Maksymalne miesięczne i roczne stany wody rzeki Noteci (w cm) – posterunek w Ujściu.

Tabela 2.9.

		XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
2001	[cm]	263	244	211	230	248	264	252	254	258	246	266	263	266
2002		245	232	336	348	360	321	275	257	260	265	267	294	360
2003		296	292	250	246	248	260	254	255	248	247	250	251	296
2004		233	230	189	273	231	255	269	261	255	253	250	248	273
2005		250	241	249	220	306	256	270	230	240	236	222	224	306
2006		178	194	182	176	215	236	258	234	234	240	224	220	258
2007		234	250	240	260	264	242	250	230	252	232	226	236	264
2008		244	242	252	244	246	274	238	230	238	258	230	236	274
2009		244	244	184	194	242	238	240	238	232	228	234	240	244
2010		233	235	180	204	273	268	258	223	254	258	261	269	273

źródło: IMGW w Poznaniu.

W ostatnim dziesięcioleciu (2001-2010) najwyższe obserwowane stany wody na rzece Gwdzie obserwowane były w styczniu 2002 r. – 268 cm, a na Noteci w marcu tego samego roku – 360 cm. Wskazany rok cechowały też stosunkowo wysokie opady atmosferyczne. Według danych IMGW w Poznaniu, na stacji meteorologicznej w Pile wynosiły one 714 mm, podczas gdy średnia dla wielolecia 2001 – 2010 kształtowała się na poziomie 579 mm. Wyższe opady zaobserwowano jedynie w 2010 r.

2.2.3. Obszary i obiekty przyrodnicze wskazywane do ochrony

Przeprowadzona w 2009 r. „Inwentaryzacja przyrodnicza dla obszarów niezabudowanych miasta Piły” wskazała miejsca i obiekty przyrodnicze, które powinny być chronione ze względu na swoje funkcje przyrodnicze, ekologiczne i krajobrazowe.

Główną osią przyrodniczą miasta jest dolina rzeki Gwdy, która jednak w obszarze śródmiejskim traci swój przyrodniczy charakter. W obrębie doliny Gwdy występują cenne przyrodniczo siedliska, szczególnie w jej południowej części (starorzeczka, zbiorowiska ziołorośli nadrzecznych). Pozostała część przestrzeni przyrodniczej w granicach miasta tworzą kompleksy leśne z jeziorami, tereny podmokłych łąk oraz tereny zieleni urządzonej, głównie o charakterze parkowym.

Duża koncentracja terenów cennych przyrodniczo obserwowana jest w północnej części miasta. Występują tu, oprócz rezerwatu „Kuźnik” (śródlądne jezioro z torfowiskami mszarnymi) i terenu tzw. „Źródlisk Koszyckich” znajdujących się w granicach obszaru Natura 2000, tereny siedlisk kwaśnej dąbrowy (między Zbiornikiem Koszyce a drogą krajową nr 10), Zbiornik Koszycki, ujściowy odcinek rzeki Rudy oraz podmokłe tereny łąk w rejonie ul. Koszyckiej i Podleśnej, wskazane do ustanowienia na nich użytków ekologicznych. Wśród pozostałych terenów leśnych otaczających zurbanizowaną część miasta, pod względem przyrodniczym wyróżniają się tereny wzdłuż jezior: Płocie (Płotki), Piaseczno (Jeleniowe), Bagienne, tereny w rejonie Piły-Kaliny

(siedliska kwaśnej dąbrowy i grądów przylegające do meandrującej rzeki Gwdy). Obecność terenów cennych przyrodniczo stwierdzono również w zachodniej części miasta, gdzie występują podmokłe łąki w rejonie ul. Wypoczynkowej („Bagno Dolaszewo”) i dalej na południe („Kośno”, „Łęgi”), również wskazywane do ustanowienia na nich użytków ekologicznych.

Szczególną rolę w strukturze miasta odgrywają tereny zieleni urządzonej, a wśród nich parki: Park Miejski im St. Staszica, park na wyspie powstałej w rozwidleniu rzeki Gwdy, park w rejonie ul. Ceglanej, park w rejonie ulic Brzozowej i Wiosny Ludów, park przy Al. Niepodległości oraz w części „Bulwary Chatellerault” nad Gwdą w centrum miasta. Na obszarze Piły część zadrzewień o charakterze parkowym rośnie w granicach cmentarzy. Najbardziej charakterystyczne z nich występują w obrębie cmentarzy w Pile-Leszku, przy Al. Wojska Polskiego, przy ul. Mickiewicza, przy ul. Śniadeckich, przy ulicach Zamiejskiej i Wiśniowej, przy ul. Sokolej. Na obszarze miasta elementami uzupełniającymi system przyrodniczy są częściowo zrehabilitowane tereny powrobiskowe, w obrębie których występują stawy oraz zadrzewienia o charakterze parkowym (ul. Ceglana, ulice Kusocińskiego- Podchorążych, ul. Wawelska, ul. Polna).

Innym ważnym elementem przestrzeni przyrodniczej, szczególnie w obrębie zurbanizowanej części miasta, są aleje drzew, bardzo cenne dla miasta, nie tylko ze względów przyrodniczych (ekologicznych), ale także estetycznych i krajobrazowych. Najważniejsze z nich występują wzdłuż ulic: Paderewskiego (611 drzew), Chopina (172 drzew), Miłej (88 drzew), Różyckiego (26 drzew), Niemcewicza (16 drzew). Dwie cenne aleje występują w obrębie terenów leśnych – w rejonie Piły Kaliny (41 drzew) oraz w sąsiedztwie rezerwatu „Kuźnik” w północnej części miasta (50 drzew). Większość wyżej wymienionych i opisanych alei proponowana jest do uznania za pomniki przyrody. Mniejsze aleje i nasadzenia szpalerowe drzew występują wzdłuż większości najważniejszych dróg w mieście.

W inwentaryzacji przyrodniczej wyróżniono także nietypowe ostoje zwierząt związane z obecnością infrastruktury miejskiej. Są nimi zimowiska nietoperzy znajdujące się w obrębie kanału deszczowego w rejonie os. Motylewo (tzw. „Rura Motylewska”) oraz piwnice dawnego browaru w sąsiedztwie rezerwatu „Kuźnik”.

Część obszarów cennych przyrodniczo (tzw. obszary węzłowe) tworzy w granicach miasta system powiązań ekologicznych, umożliwiający migracje zwierząt wokół zurbanizowanej części miasta. Oprócz samej doliny Gwdy, najważniejsze obszary węzłowe swoim zasięgiem obejmują: rejon Zbiornika Koszyce, Bagna Dolaszewo, rejon Jez. Piaszczystego, rejon Jeziora Bagiennego, Piaseczno (Jeleniowego) i Okoniowego oraz tereny w rejonie Piły-Kaliny. Szczególnie ważna jest południowa część miasta, obejmująca część terenów leśnych i łąk w obrębie pradoliny Noteci i w jej sąsiedztwie, która w systemie powiązań ekologicznych Ekonet pełni funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym.

Ochronę środowiska przyrodniczego przedstawia rysunek „Miasto Piła – Prawne formy ochrony przyrody”.

2.2.4. Ochrona krajobrazu kulturowego.

Definicję krajobrazu kulturowego określa art. 3 pkt 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – „krajobraz kulturowy to przestrzeń ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze”. Cechy krajobrazu kulturowego określone zostały w słowniku pojęć zawartych w opracowanym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa poradniku¹⁷. Cechy krajobrazu kulturowego to: „zespół cech istniejącego krajobrazu naturalnego (ukształtowanie – fizjografia terenu, z pokryciem naturalnym w postaci zadrzewień, cieków i zbiorników wodnych) i krajobrazu zabudowanego (zabudowa, elementy infrastruktury z komunikacją, kubaturowe i powierzchniowe formy zagospodarowania)”. Ochrona prawna środowiska wynika z przepisów Prawa ochrony środowiska i ustawy o ochronie przyro-

¹⁷ Problematyka dziedzictwa kulturowego i zabytków w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, Warszawa 2011, (praca zbiorowa pod kier. Jolanty Wek-Jędrzejewskiej).

dy, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań i wskazań dotyczących wymogów ochrony środowiska przyrodniczego miasta oraz podjęcia działań w zakresie ochrony prawnej, zgodnie z polityką przestrzenną ustaloną w opracowywanym studium oraz programach ochrony środowiska i opieki nad zabytkami. Zagadnienia struktury krajobrazu kulturowego miasta Piły zawiera pkt 3.5. „Ocena krajobrazu kulturowego miasta Piły”.

Miasto Piła posiada bardzo czytelny układ elementów przyrodniczych, z wyróżnieniem doliny rzeki Gwdy oraz znacznych obszarów pokrytych lasami, tworzącymi naturalne granice przestrzeni zurbanizowanej. Historyczne kształtowanie zabudowy miasta podporządkowane było istniejącym elementom układu hydrograficznego oraz formom rzeźby terenu. Wymogiem ochrony krajobrazu kulturowego jest zachowanie i ochrona struktury przyrodniczej miasta. Ochrona krajobrazu kulturowego jest funkcją działań wieloprzedmiotowych i dalsze kształtowanie krajobrazu kulturowego, wynikające z przekształceń w zagospodarowaniu i zabudowie miasta wymaga:

- ochrony przestrzeni przyrodniczych, pełniących w mieście istotną funkcję estetyczną krajobrazu oraz klimatyczną i korytarza ekologicznego,
- ochrony historycznych zespołów zabudowanych, stanowiących istotne elementy dziedzictwa kulturowego,
- ochrony i opieki nad zabytkami,
- zagospodarowania przestrzeni o czytelnych powiązaniach kompozycyjnych układów gniazdowych struktury przestrzenno–funkcjonalnej miasta, o której mowa w ocenie krajobrazu kulturowego (pkt 3.5), z uwzględnieniem wyróżnionych elementów przestrzeni kulturowej oraz powiązań komunikacyjnych.

Podstawowe elementy krajobrazu kulturowego oznaczono na rysunku "Miasto Piła – Struktura przestrzenna krajobrazu kulturowego"

3. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury.

3.1. Podstawy prawne ochrony zabytków.

Podstawę prawną ochrony zabytków określają przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z 17.09.2003 r. ze zmianami). Zgodnie z art.19 – „w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę: zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomości znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, parków kulturowych”. Dla ochrony kulturowego dziedzictwa archeologicznego istotne są wymogi art. 31 ustawy, wprowadzające następujący obowiązek: „osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego – jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1 (*ustalenie dotacji na badania przez ministra, o ile wydatek przekracza 2% kosztu inwestycji*), pokryć koszty badań archeologicznych oraz dokumentacji, jeżeli prowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony zabytku.”

Formy ochrony zabytków są, zgodnie z art. 7 ustawy, ustalane poprzez:

- 1) wpis do rejestru zabytków (właściwy wojewódzki konserwator zabytków);
- 2) uznanie za pomnik historii (Prezydent RP);
- 3) utworzenie parku kulturowego (rada gminy);
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (rada gminy);
- 5) decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego, inwestycji drogowej, kolejowej lub w zakresie lotniska użytku publicznego (właściwy organ dla wydania decyzji).

3.2. Narodowy program kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004 – 2013.

Podstawa prawną sprzedzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest art. 84 i art. 85 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

art.84. W celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego inicjuje i opracowuje, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

art. 85. 1. W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się w szczególności, cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, także harmonogram ich realizacji.

2. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami opracowuje się na okres 4 lat. Krajowy program uchwała Rada Ministrów.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Program „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004 – 2013, wskazuje m.in. następujące cele strategiczne programu narodowego, prowadzące do zmiany filozofii ochrony zabytków i znacznego poszarzenia zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego:

*„Stąd ochrona oznaczać musi przede wszystkim mądre zarządzanie zmieniającą się funkcją zabytkowych obiektów i zmieniającym się ich potencjałem. Wymaga to zintegrowanego podejścia do zagadnienia krajobrazu kulturowego, jako niezwykle złożonego układu wielu naczyni połączonych..... Nowoczesna ochrona dziedzictwa musi w istocie oznaczać mądre zarządzanie potencjałem dziedzictwa i ciągle poszukiwanie kompromisu pomiędzy koniecznością zachowania substancji zabytkowej a nieuchronną zmianą w jej środowisku. Wymaga to od służb konserwatorskich coraz większej wiedzy w zakresie ekonomii, teorii zarządzania, marketingu, a także prawa i administracji publicznej. ...**Kluczową kwestią dla skutecznej ochrony zabytków w demokratycznym państwie prawa jest również zasada ograniczonego prawa własności ze względu na interes społeczny.** Podporządkowując interes prywatny interesowi publicznemu państwo tworzy równocześnie system pomocy kompensujący dodatkowe obowiązki nałożone na właścicieli zabytków”....*

„Fundamentem skutecznej polityki państwa w kwestii ochrony zabytków winien być również merytoryczny charakter służb konserwatorskich i ich apolityczność.

Wśród najważniejszych celów strategicznych państwa w zakresie ochrony zabytków powinny więc dziś znaleźć się w pierwszej kolejności:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Ponadto w programie wskazano, że: *„Turystyka, która w dużym stopniu wyrasta z kulturowego kontekstu dziedzictwa, jest dzisiaj – zawłaszcza dla naszych historycznych miast zarówno szansą, jak i zagrożeniem.”*

Program narodowy określa do realizacji dwa zadania: „Trakt Królewski” (Warszawa) oraz „Dziedzictwo Fryderyka Chopina 2010 r.”

Wskazane dotychczasowe możliwości finansowania określają możliwości wykorzystania funduszy Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, wskazanych w działaniach: „Rozwój turystyki i kultury”; Rozwój lokalny – „Obszary podlegające restrukturyzacji”; Rozwój lokalny – „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych” oraz finansowanie ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).

Zapis art. 18 ustawy zdecydowanie przecenia skuteczność uwzględnienia w studium gminy – programu krajowego. Zadania gminy wynikają z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zadań własnych gminy, określonych w ustawie o samorządzie gminnym i dotyczyć mogą tylko możliwości lokalnych, o ile nie zostały wskazane w programach ponadlokalnych.

3.3. Zasoby dziedzictwa kulturowego i ochrona prawna zabytków miasta Piły.

Ochrona zabytków na obszarze miasta Piły obejmuje:

- 22 obiekty i zespoły – wpisane do rejestru zabytków, w tym 24 obiekty budowlane, 5 cmentarzy, park i cmentarzysko (obiekt archeologiczny) – tabela 1;
- 176 obiektów zabytkowych – objętych ochroną w ustaleniach 29 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Piły, w tym 175 budynków i park przydomowy (al. Niepodległości) - tabela 2;
- obszary miasta ustalone przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dla których mają zastosowanie przepisy art. 31 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w zakresie ochrony dziedzictwa archeologicznego, obejmujące 18 zespołów, w tym 102 zewidencjonowane stanowiska archeologiczne oraz obszar zabudowany – ochrony konserwatorskiej pradziejowych, średnio-wiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych miasta Piły, obejmujący teren Śródmieścia, Zamościa i części osiedla Górne.

WYKAZ ZABYTEKÓW MIASTA PIŁY WPISANYCH DO REJESTRU WWKZ

Tabela 3.1.

Lp.	Data decyzji:	Nr rejestru:	Obiekt:	Dane o obiekcie:
0.	01.02.1957 r. 28.05.2008 r.	Kl. IV – 73/38/57 Decyzja Ministra Kultury i Dz. Narodowego	Wypalony kościół pw. Jana Chrzciciela w Pile (uznanie za zabytek). skreślenie z rejestru zabytków kościoła pw. Jana Chrzciciela w m. Piła wpisanego do rejestru WKZ w Poznaniu z dnia 1.02.1957 r.	Kościół zw. „kościółem polskim”, z prezbiterium późnogotyckim – 1628 r.; nawa późnobarokowa – 1726- 1729 r.; konstrukcja szachul- cowa; przebudowa w XVIII w. hełmy wież z 1844r.; ostatnia renowacja – 1929 r. Zniszczony w czasie II wojny; zburzony 20.12.1975 r.
1	01.06.1968 r.	121/A	Dom St. Staszica w Pile ul. Browarna 18.	Bud. z poł. XVIII w. o kon- strukcji szachulcowej – własność rodziny Stasziców. Zburzony w 1945 r.; odbudowany w 1948 r. – przebudowa elewacji szachul- cowej 1985-86 r. –wg litografii Napoleona Ordy z 1880 r. (arch. Ireneusz Ratajczak); od 1951 r. – muzeum;

				ob. Muzeum im. St. Staszica; dz. nr ewid.14/2.
2	14.12.1983 r.	491 – A	Cmentarz jeniecki z okresu I wojny światowej w Pile-Leszkowie.	Zał. 1915 – 1918 r.; pochówki ~2656 zmarłych w obozie jenieckim w Pile; dz. nr ewid. 91.
3	15.02.1985 r.	512 – A	Kościół parafialny pw. św. Rodziny.	Bud.1912 – 1915 r. ul. Bosko – proj. Oskar Seide; dz. nr ewid. 197.
4	16.09.1986 r.	A – 537	Park miejski im. Stanisława Staszica.	Park krajobrazowy z XIX w. – ogród strzelecki – założony w1896 r. przy ul. Parkowej; park miejski – 1900 r. (część reprezentacyjna i główne wejście z ob. ul. Dzieci Polskich), a większa część obecnego parku należy do obszaru powiększonego w 1928 r. Od 1945 r. park miejski obejmuje obie części; w 1955 r. z okazji 200-lecia urodzin, na osi kompozycyjnej parku, umieszczono popiersie St. Staszica (w miejscu d. pomnika cesarza Wilhelma I); dz. nr ewid. 204, 205,168/3, 170/1,4,5.
5	11.08.1989 r.	A – 600	Cmentarz katolicki zał. w 1840 r. przy ul. Asnyka.	Część zespołu cmentarzy ewangelickich i katolickiego; zamknięty w 1964 r.; najstarszy nagrobek z 1895 r.; dz. nr ewid. 301/1.
6	11.08.1989 r.	A – 601	Cmentarz katolicki z XX w. Al. Powst. Włkp.	Zamknięty w 1964 r.; najstarszy nagrobek z 1917 r.; nagrobek 13 poległych 1914 – 1918 r.; dz. nr ewid. 92/1.
7	29.09.1989 r.	A – 632	Cmentarz choleryczny I wojny światowej znajdujący się na terenie leśnym.	Założony 10.1914 r.; miejsce pochówku 148 rosyjskich jeńców zmarłych w obozie; dojazd od drogi nr 10.
8	29.09.1989	A – 633	Cmentarz wojenny żołnierzy Armii Radzieckiej i Wojska Polskiego z lat 1949-1953 w Pile-Leszkowie.	Pochówki po ekshumacji zwłok 1372 żołnierzy A.R., 185 żołnierzy W.P. i osób cywilnych z Piły i województwa oraz 139 Estończyków z obozu pracy w Pile. Grób bohatera Związku Radzieckiego mjr. Aleksandra

				Siemiradzkiego (ur. 1928, zm. 01.1945 r.) na pomniku – Александр Антонович СЕМИРАДСКИЙ; dz. nr ewid. 18.
9	29.10.1990 r.	A – 712	Budynek arsenału Landwery z 1843 r. przy ul. 1 Maja 1.	Od 1894 r. do k. XIX w. skład broni miejscowego oddziału obrony Landwery; w 1881 r. rozbudowany o trzecią kond. – biura; wpisany do rejestru zabytków 1.06.1968 r.; od XX w. – 1945 r. Urząd Zaopatrzenia Wojska (Versorgungsamt); od 1945 r. – budynek mieszkalny; dz. nr ewid. 288/1.
10	20.06.1991 r.	A – 721	Kościół pw. św. Antoniego Padewskiego.	Bud. 1929 – 1930 r.; projekt arch. Hansa Herkommera ze Stuttgartu (1887-1956) nie został zrealizowany w całości; dom zakonny oo. Kapucynów zbudowano w latach 1958-1960 (proj. arch. Władysław Pawlina z Poznania), a całość założenia wraz z krużgankami zakończono w 1970 r.; dz. nr 32/3-4.
11	28.12.1992 r.	A – 740	Kościół pw. św. St. Kostki, ul. Browarna.	Bud. 1895-1897 r.; d. kościół luterński; od 1947 r. kościół filialny parafii św. Antoniego; od 1987 r. – nowa parafia; dz. nr ewid. 18/1.
12	29.12.1993 r. 09.06.1995 r.	A – 751 A – 763	Dom przy ul Browarnej 7. (Muzeum Okręgowe); decyzja uzupełniająca do A – 751.	Willa z ok. 1875 r.; w latach 1934 – 39 r. Siedziba Konsulatu R.P.; w latach 1945-1947 r. – szpital wojskowy, następnie Sąd Grodzki; rozbudowa w 1969 r. oraz w latach 1995 – 97 i od XI.1997 r. – dz. nr ewid. 405/2-4.
13	30.12.1993 r.	A – 753	Dom strzelecki z 1896 r., ul. Chopina 1.	Dom Bractwa Kurkowego, zlokalizowany w parku – konstrukcja szachulcowa. Po wojnie siedziba MOSiR, Zarządu Zieleni Miejskiej i Muzeum Okręgowe, ob. Pensjonat „Park”; dz. nr ewid. 169/1. (ob. 207).
14	25.08.1997 r.	A – 793	Zespół dawnego Królew-	Bud. 1902 – 1904 r.; w skład

			skiego Katolickiego Seminarium Nauczycielskiego wraz z salą gimnastyczną, Al. Wojska Polskiego 45.	seminarium wchodził obiekt szkoły, sala gimnastyczna i dom nauczyciela; szkoła funkcjonowała w latach 1902 – 1926 r.; po wojnie obiekt W.P. – od 1957 r. szkoła podstawowa; dz. nr ewid. 1201.
15	21.10.1997 r.	A – 796	Budynek d. Kasyna Oficerskiego przy ul. Browarnej 3.	Bud. 1870 – 1890 r.; po 1945 r. siedziba ZSMP; od 1991 r. bud prywatny, a od 1996 r. – Inwest-Bank; dz. nr ewid. 403/2 i 405/6.
16	15.01.2001 r.	46/Wlkp/A	Stanowisko archeologiczne nr 92 – pradziejowe cmentarzysko kurhanowe	Działki leśne – pow. 25 ha; dz. nr ewid.143/1L – 3L.
17	07.11.2002 r.	110/Wlkp/A	Kasyno oficerskie Al. Powst. Wlkp. 63; ob. Zespół Administracyjny Nieruchomości Piła-Debrzno	Bud. 1913 – 1915 r.; budynek w d. zespole koszar kompanii łączności, a następnie statków powietrznych, zlokalizowany na zbiegu Al. Powst. Wlkp. i ul. Kossaka; po roku 1945 budynek mieszkalny; od 1975r. – GAM, ob. bud. administracyjny; dz. nr ewid. 245/6 (ob.245/28).
18	05.05.2003 r.	128/Wlkp/A	d. kościół ewangelicki pw. Matki Bożej Częstochowskiej, ul. Orła 29 Piła-Motylewo	Bud. 1887 – 1892 r.- neogotyck; dz. nr ewid. 274.
19	14.08.2003 r.	142/Wlkp/A	Budynek mieszk.- willa wraz z ogrodem, ul. Śniadeckich 46.	Bud. 1910 – 1920 r.; po 1945 r. przedszkole; ob. bud. administracyjny WWKZ; dz. nr ewid. 160/1.
20	14.07.2004 r.	193/Wlkp/A	Budynek loży masońskiej, Al. Niepodległości 2; ob. Zachodnia Pomorska Szkoła Biznesu (ob. nazwa zmieniona).	Bud. loży masońskiej Borussia (1820 – 1918); przebudowany w XIX w. zlokalizowany przy d. Starym Rynku. Po 1945 r. – Liceum Medyczne, Żłobek Nr 2; od 1992 r. – Wyższa Szkoła Biznesu w Pile; dz. nr ewid. 131/2.
21	20.11.2009 r.	769/Wlkp/A	Dom Krajowy ob. Starostwo Powiatowe w Pile, Al. Niepodległości 33-35.	Bud. 1927 – 1929 r. – proj. arch. Ernest Bolme; d. siedziba władz samorządowych Prowincji Marchia Graniczna Poznań – Prusy Wschodnie (Landeshaus);po

				1945 r. - Dom Partii, lazaret, Liceum Pedagogiczne z bursą, Dom Dziecka, siedziba Urzędu Wojewódzkiego; ob. Starostwo Powiatowe; dz. nr ewid.153/5.
22	07.07.2010 r.	796/Wlkp/A	<p>Zespół stacji kolejowej Piła Główna z otoczeniem przy ul. Zygmunta Starego,</p> <p>w skład którego wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bud. dworca kolejowego wraz z wystrojem i wiatami; - bud. Trafostacji; - tunel – dworzec z pawilonem wyjściowym do miasta; - bud nastawni dysponującej Pł-A z wyposażeniem; - bud. nastawni wykonawczej Pł-2; - bud. lokomotywni okrągłej z wyposażeniem; - bud. wieży wodnej ze stacją pomp i kominem; - wieża wodna; - bud. magazynu towarowego. 	<p>Zespół wzdłuż torów kolejowych ograniczony rz. Gwdą, ul. Zygmunta Starego, 14 Lutego, al. Poznańską i ul. Stalową;</p> <p>dz. nr ewid. 176/11 (ob. zmiana podziału), 182, 175/3.</p> <p>Pierwsza linia kolejowa została wybudowana w 1851 r. jako linia łącząca Berlin z Królewcem.</p> <p>Zespół stacji tworzą obiekty z lat 1851 – 1870 i z XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - bud. dworca wraz z wystrojem i wiatami –1851 r. z rozb.; - bud. trafostacji – 1911 r.; - tunel – dworzec z pawilonem wyjściowym do miasta – początek XX w.; - bud nastawni dysponującej Pł-A z wyposażeniem – początek XX w.; - bud. nastawni wykonawczej Pł-2 – druga dekada XX w.; - bud. lokomotywni okrągłej z wyposażeniem – ~1870 r.; - bud. wieży wodnej ze stacją pomp i kominem ~1870 r.; - wieża wodna – 1890-1891 r.; - bud. magazynu towarowego – 1912 r.

WYKAZ ZABYTKÓW MIASTA PIŁY OBJĘTYCH FORMĄ OCHRONY NA PODSTAWIE USTALEŃ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY

Tabela 3.2.

Nr planu	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Piły Nr uchwały	Obiekty objęte formą ochrony zabytków na podstawie ustaleń mpzp – art. 7 pkt 4 ustawy.
GÓRNE		
101	w rejonie ul. Warsztatowej LI/613/06 Rady Miasta Piły z 29.08.2006 r.	ul. Warsztatowa 8 – 5 obiektów b. ZNTK; ul. Warsztatowa 20;
122	na obszarze osiedla Górne XX/214/08 Rady Miasta Piły z 26.02.2008 r.	ul. Mała 1, 3, 5, 7, 9, 11; 2, 4, 6, 8, 12, 14; ul. Drzymały 4-6; ul. Żeromskiego 17, 18, 24, 42-44;; ul. Reymonta 1-3, 10-12, 31, 33, 35, 37; ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 48;
147	w rejonie ul. Warsztatowej i Pomorskiej XXXVII/437/09 Rady Miasta Piły z 30.06.2009 r.	ul. Warsztatowa 2, 4, 6 (szkoła), 6a;
177	w rejonie ul. Kasprowicza XVII/239/12 Rady Miasta Piły z 28.02.2012 r.	ul. Wyspiańskiego 12;
JADWIŻYN		
117	w rejonie al. Powstańców Wlkp. i ul. Fritsa Philipsa XVI/172/07 Rady Miasta Piły z 27.11.2007 r.	Al. Powstańców Wlkp. 176 – 3 obiekty (Poczta Polska);
138	rejonie ulic Olsztyńskiej i Kwidzyńskiej XVII/335/08 Rady Miasta Piły z 28.10.2008 r.	ul. Olsztyńska 5;
KOSZYCE		
157	w rejonie ulic Wałęckiej i Podleśnej XLVI/564/10 Rady Miasta Piły z 30.03.2010 r.	ul. Wałęcka 13, 17;
166	w rejonie ulic Wałęckiej i Okrężnej V/43/11 Rady Miasta Piły z 25.01.2011 r.	Al. Niepodległości 156 oraz park przydomowy przy dawnej gospodzie „Pod Zielonym Wieńcem”; ul. Okrężna 1;
118	w rejonie ul. Suchej XVI/173/07 Rady Miasta Piły z 27.11.2007 r.	Al. Niepodległości 154 (b. szkoła) ul. Koszycka 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 23, 25;
103	w rejonie ul. Okrężnej LIII/641/06 Rady Miasta Piły z 24.10.2006 r.	ul. Okrężna 5, 6, 7, 9, 11; Al. Niepodległości 158 (b. młyn); ul. Prosta, wieżowa stacja transformatorowa (dz. nr ewid. 151/5);

MOTYLEWO		
32	Piła-Motylewo w rejonie drogi krajowej nr 11 V/31/98 RM w Pile z 28.12.1998 r.	ul. Orła 70-72;
PODLASIE		
123	w rejonie ul. Lutyckiej (Podlasie-Lisikierz) XXIII/252/08 Rady Miasta Piły z 27.05.2008 r.	ul. Lutycka 18, 26;
106	w rejonie ulic Składowej i Słowiańskiej VI/31/07 Rady Miasta Piły z 20.02.2007 r.	ul. Bydgoska 153, 171;
STASZYCE		
81	w rejonie ul. Polnej XXIV/281/04 Rady Miasta Piły z 31.08.2004 r.	al. Poznańska 20 (bud. adm. wieża ciśnień);
90	na obszarze osiedla Staszycy III XXXVI/458/05 Rady Miasta Piły z 30.08.2005 r.	ul. Miedziana 4, 6, 8, 10; al. Poznańska 139, 141;
158	w rejonie ulic Kazimierza Pułaskiego i Kościuszki XLVI/565/10 Rady Miasta Piły z 30.03.2010 r.	ul. Kościuszki 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14,16, 18, 20;
84	w rejonie ul. Margonińskiej XXV309/04 Rady Miasta Piły z 26.10.2004 r.	al. Poznańska 131;
ŚRÓDMIEŚCIE		
79	rejonu placu Stanisława Staszica XVII/207/04 Rady Miasta Piły z 27.01.2004 r.	ul.11 Listopada 3, 7, 31, 39, 43, 47, 49, 51, 53; ul. 14 Lutego 14, 16, 20; ul. Teatralna 1 (szkoła); pl. Staszica 1, (PDK), 3, 7 (Szkoła P.), 10-9-8 (UM);
97	obszaru śródmiejskiego miasta Piły XLVI/551/06 Rady Miasta Piły z 28.02.2006 r.	ul. Ceglana 3, 9, 15-17; ul. Buczka 9, 11, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 29-31, 33-35, 37-39, 41-43, 48, 54; 34A; ul. Świętojańska 1-3, 5-7, 2-4, 6-8; ul. W. Pola 11 (szkoła), 15; ul. Okrzei 1-3, 6, 8, 14, 16, 15-17, 19,35; ul. Sikorskiego 9-11, 18-18a, 31, 73, 82; ul. Kilińskiego 7, 14-16; ul. Boh. Stalingradu 23; ul. Śródmiejska 20, 22, 24; ul. 1 Maja 4, 6; pl. Konstytucji 3 Maja 1a-2a; ul. Towarowa 4a, 6a, 12; ul. Pocztowa 1 (poczta), 3; ul. 11 Listopada 4, 6, 8, 10, 26,38,40;
134	w rejonie ul. Zakopiańskiej XXIV/287/08 Rady Miasta Piły z 24.06.2008 r.	ul. 14 Lutego 34 (w ewid. 36);

173	w rejonie Dzieci Polskich i Ogińskiego XII/175/11 Rady Miasta Piły z 27.09.2011 r.	ul. Ogińskiego 9, 11;
178	w rejonie ulic 14 Lutego i Kwiatowej XIX/248/12 Rady Miasta Piły z 27.03.2012 r.	ul. Kwiatowa 8, 12; ul. 14 Lutego 23, 25;
ZAMOŚĆ		
82	w rejonie al. Powstańców Wlkp. oraz ulic Kossaka i Głuchowskiej XXIV/283/04 Rady Miasta Piły z 31.08.2004 r.	ul. Kossaka 20;
175	w rejonie ul. Głuchowskiej i al. Powstańców Wlkp. XIII/184/11 Rady Miasta Piły z 25.10.2011 r.	ul. Głuchowska 1-9;
59	w rejonie Placu Powstańców Warszawy LV/579/02 RM w Pile z 24.09.2002 r.	ul. Browarna 1; pl. Powstańców W-wy 1, 2, 3; ul. Witosa 7, 9; ul. Browarna 20, 26, 28;
100	w rejonie ulic: Podchorążych – Bydgoskiej XLVIII/577/06 Rady Miasta Piły z 25.04.2006 r.	ul. gen. W. Andersa 2, 4-8, 10, 12-16, 20, 26-30, 34 (szkoła); ul. Rodła 1; ul. ppłk. A. Kity
140	w rejonie ulic Bydgoskiej i Kusocińskiego XXVII/337/08 Rady Miasta Piły z 28.10.2008 r.	ul. Bydgoska 82, 84;
171	w rejonie ulic Rodła i Podchorążych XI/154/11 Rady Miasta Piły z 30.08.2011 r.	ul. Podchorążych 10 – 4 budynki byłych koszar (ob. P. W. S. Z.);
172	w rejonie ulic Bydgoskiej i Łowieckiej XII/174/11 Rady Miasta Piły z 27.09.2011 r.	ul. Wawelska 4, 6, 40, 42; ul. Łowiecka 17; ul. Karpacka 1, 3;

Formą ochrony zabytków w ustaleniach planów miejscowych objęto **175** budynków i park przydomowy przy al. Niepodległości.

Zasoby zabytków miasta ujęte w ewidencji WWKZ obejmują, łącznie z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków – **524** wpisów odnoszących się do zabytków zlokalizowanych na obszarze miasta Piły. Wykaz zabytków obejmuje: **11** zespołów zabudowy mieszkaniowej i użyteczności publicznej, **505** budynków, w przeważającej ilości – budynków mieszkalnych, **2** parki – zespół parku miejskiego, park leśny w Kalinie oraz **2** ogrody dworskie Piła-Płotki (ul. Wawelska) i Kuźnica Pilska (ul. Miła) oraz **19** cmentarzy, w tym 5 cmentarzy i 1 cmentarzysko kurhanowe (stanowisko archeologiczne), wpisanych do rejestru zabytków.

Gminna ewidencja zabytków miasta Piły opracowana w 2002 r. przez historyka sztuki mgr Ewę Kledzik (obecnie zaktualizowana), zawiera następującą krótką ocenę historycznego krajobrazu kulturowego miasta:

„Historia Piły jako miasta rozpoczęła się przed rokiem 1449. Z tego czasu pochodzi bowiem zapis o wójcie Pawle z Piły i jest to najwcześniejsza zachowana wzmianka mówiąca o miejskim charakterze osady Piła. Pierwszym dokumentem potwierdzającym prawa miejskie magdeburские dla miasta Piły był przywilej Zygmunta Starego z 4 marca 1513 r. Miasto wchodziło w skład dóbr królewskich starostwa ujsko-pilskiego. W 2 poł. XVI w. otrzymało od królowej Konstancji herb przedstawiający czerwonego jelenia skaczącego na zielonej łące. Do poł. XIX w. Piła była niewielkim prowincjonalnym miasteczkiem, w którym przeważała drewniana zabudowa, wielo-

krotnie niszczona przez pożary, nie było bogatych kamienic i kościołów. Na przełomie XIX i XX w. Piła była już jednak jednym z największych miast w województwie poznańskim. Zdecydowały o tym: utworzenie dużego węzła kolejowego (1851-1881 r.), rozwój przemysłu i rzemiosła oraz zlokalizowanie w Pile garnizonu wojskowego. Wzrosła liczba ludności, powstały nowe dzielnice, wzniesiono wiele okazałych budynków (dworzec kolejowy, pocztę, szkoły) i kościołów. Lata międzywojenne stanowiły najważniejszy okres w rozwoju urbanistycznym miasta. Decyzją Traktatu Wersalskiego Piła pozostała w granicach Niemiec. W 1922 r. utworzona została Marchia Graniczna Poznań – Prusy Zachodnie, a Piła została siedzibą władz. Z Berlina napływały znaczne fundusze na rozwój miasta. Na przedmieściu Borkowo powstała „dzielnica” administracji i obiektów kultury. Jej centrum stanowił ukształtowany wówczas pl. Gdański (obecnie Plac Staszica z okazałymi gmachami użyteczności publicznej. Mieścili się tu siedziby m.in. władz rejonowej, dyrekcji policji, konsystorza ewangelickiego, urzędu celnego, urzędu finansowego, był również teatr i muzeum. Gmachy użyteczności publicznej powstały w latach 20-30-tych XX w. we wszystkich częściach Piły. Równocześnie dzięki bardzo dogodnym kredytom państwowym budowane były liczne wille i domy prywatne. Wznoszono również domy państwowe z mieszkaniami dla urzędników, celników i policjantów. Na przedmieściach Piły powstały duże kolonie domów – Jadwiżyn, Koszyce, Przedmieście Poznańskie (Staszycy). Wraz z nową zabudową zostały także urządzone tereny sportowe i rekreacyjne: powstała promenada i łązienki nad Gwdą, a park miejski wraz z ogrodem różanym uważany był za najładniejszy po wschodniej stronie Odry.

W chwili wybuchu II wojny światowej Piła była ładnym, zadbanym miastem, z nową architekturą wznoszoną od k. XIX w. Niestety w 1945 r. dawna Piła przestała istnieć. Zdobywająca miasto Armia Radziecka nie dbała o zachowanie jego zabudowy. Reszty zniszczeń dopełniły pożary a później rozbiórka budynków, z których cegłę wykorzystywano do odbudowy Warszawy.”

W 1945 r. największe straty zasobów w obszarze śródmiejskim spowodowały zniszczenie zabudowy z pierwszej połowy XX w., wyróżniającej Piłę spośród innych miast Ziemi Odzyskanych. Miasto posiadało znaczące obiekty z przełomu wieków XIX i XX, jak również modernistyczne obiekty z lat dwudziestych i trzydziestych XX w., w formie architektonicznej nadającej mu odrębny obraz kulturowy. W pierwszym okresie powojennym część obiektów monumentalnych zachowała się, ale następnie podlegała rozbiórce. Były to obiekty nadające się do użytkowania, jak również wymagające odbudowy. Z krajobrazu Piły zniknęły trzy kościoły w rejonie Nowego i Starego Rynku; kaplice na cmentarzach przy al. Wojska Polskiego i Śniadeckich, krematorium przy Al. Wojska Polskiego, kościół ewangelicki pw. św. Jana, który w 1945 r. był zniszczony, ale dalsze jego zniszczenie następowało w następnych latach. Zburzeniu uległ również ciekawy obiekt Kościoła Baptistów przy ob. ul. Dr. Drygasa oraz rozebrany Kościół Syjonu przy ul. Witosy. Duże straty dotyczyły również charakterystycznych obiektów usługowych i mieszkalno-usługowych, kształtujących naroża ulic: Okrzei i Buczka, Okrzei i Sikorskiego (bud. mieszkalny – obecne miejsce istniejącego budynku internatu), ul. Sikorskiego i Śródmiejskiej (Kasa Oszczędności) czy b. Młyńskiej (ob. pl. Zwycięstwa) i Al. Piastów (Dom Meblowy) oraz hotelu na narożu ul. Śródmiejskiej i Buczka. Do 1960 r. – 1.02 1957 r. do rejestru zabytków został wpisany jeden obiekt – kościół pw. św. Jana Chrzyciciela, zburzony 20.12.1975 r. i skreślony z rejestru zabytków w 2008 r. W roku 1948 odbudowany został dom rodzinny St. Staszica, wpisany do rejestru zabytków 1.06.1968 r.; w latach 70-tych przebudowany. W okresie wielkich zniszczeń ochrona i odbudowa zabytków nie stanowiła istotnych celów inwestycyjnych, jak również brak dokumentów historycznych miasta i wadliwa ocena rysu historycznego jego rozwoju spowodowała przekształcenie istotnych elementów układu urbanistycznego Piły. Działania inwestycyjne nastawione były na realizację nowej zabudowy. Z upływem czasu służby konserwatorskie zdecydowanie nasiliły działania administracyjne w zakresie objęcia ochroną wartościowych obiektów zabytkowych. W każdym z dziesięcioleci lat 80-tych i 90-tych XX w. oraz w pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku, do rejestru zabytków wpisano po 7 obiektów, łącznie 21 obiektów, w tym zabytkowy zespół stacji kolejowej Piła-Główna. Łącznie zabytki ujęte w rejestrze zabytków

obejmują: 23 budynki, 5 cmentarzy, park i stanowisko archeologiczne (cmentarzysko kurhano-we).

Obiekty objęte ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmują budynki mieszkalne tworzące zespoły kształtujące całe pierzeje ulic, o architekturze charakterystycznej dla okresu, w którym powstały. Powyższe dotyczy pierzei ul. Koszyckiej („Osiedle Wschodnie” z lat 20-tych XX w.), ul. Kościuszki, w przekształconych budynkach nr 2-20, ale z zachowaną unikatową formą szczytów oraz ul. Miedzianej nr 4-10. Na ochronę zasługują również modernistyczne budynki mieszkalne przy ul. Wiatracznej, do dziś zachowane w niezmienionej formie architektonicznej. Zgodnie z art. 22 ust. 5 pkt 3 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami – gminna ewidencja zabytków została zaktualizowana o zbiór wszystkich obiektów objętych formami ochrony zabytków.

3.4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków.

W wyniku działań wojennych miasto utraciło całe historyczne, nowożytnie centrum. Fragmenty pozostałej zabudowy śródmiejskiej nie tworzą zwartej struktury. Zachowane obiekty użyteczności publicznej obejmują głównie kościoły, szkoły i obiekty administracyjne. Pozytywnym elementem miasta jest zachowana zabudowa i kształt urbanistyczny pl. St. Staszica. Do początku XXI w. zachowane zostały zespoły koszar wojskowych, ale w związku z likwidacją garnizonu wojskowego w Pile uległy znacznym przekształceniom. Powyższe dotyczy również terenów przemysłowych. W okresie po II wojnie światowej większość zakładów produkcyjnych funkcjonowała w istniejących budynkach sprzed 1939 r., ale do dnia dzisiejszego nie przetrwał w całości żaden zakład przemysłowy. Powyższe dotyczy również pilskiego węzła kolejowego. Wszystkie tereny poprzemysłowe i powojenne uległy przekształceniom formy i funkcji, a wiele budynków wyburzono. Rozbiórki obiektów zabytkowych towarzyszą przekształceniom miasta od 1945 r. do dziś. Nie zawsze są to działania korzystne, gdyż niszczona jest substancja w dość dobrym stanie technicznym – natomiast zainteresowania inwestorów odnoszą się tylko do uzyskania terenu. Stan ten w znacznej mierze obniża estetyczną wartość przestrzeni miejskiej. Negatywnym przekształceniom uległ obszar koszar przy Al. Powstańców Wlkp., poprzez rozbiórkę obiektów tworzących jednorodną pierzeję jednej z głównych ulic miasta. W przypadku zespołu obiektów powojennych b. Wyższej Oficerskiej Szkoły Samochodowej przy ul. Podchorążych – przekształcenie znacznej części obszaru tworzy ciekawy wielofunkcyjny zespół usługowo-mieszkaniowy. Niszczą również obiekty zabytkowe, nieujęte w ewidencji, na terenie byłego lotniska oraz b. zakładów ZNTK przy ul. Warsztatowej. W strukturze miasta wyróżnić można zachowane zespoły budynków, które stanowią istotne elementy historycznej struktury przestrzennej. Jest to zabudowa ulic Świętojańskiej, Rymarskiej i Buczka (Śródmieście), zespół budynków przy ulicach Kopernika, Żółkiewskiego i Chorwackiej (Górne), Bocheńskiego, Gdańskiej i Głuchowskiej (Zamość) oraz Roosevelta, Okólnej i Ludowej wraz z istotnym urbanistycznym elementem kościoła pw. św. Antoniego. Ciekawym przykładem osiedla robotniczego jest zespół zabudowy szachulcowej przy ul. Śmiłowskiej. Przedmieścia miasta tworzące zwarte zespoły zabudowy jednorodzinnej zachowały w znacznej mierze historyczny układ urbanistyczny, czego najlepszym przykładem są rejon ulic Kolejowej, Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego (Staszyce), ulic Lutyckiej, Ledyckiej i Sobieskiego (Podlasie) oraz Jadwiżyna. Wszystkie zespoły zabudowy jednorodzinnej na osiedlach Górne, Podlasie, Staszyce, Jadwiżyn zostały uzupełnione zabudową z 2 poł. XX w. i nadal są rozbudowywane. Większość planów miejscowych, dla osiedli jednorodzinnych, nie posiada ustaleń odnoszących się do ochrony form architektury historycznej, co skutkuje wyjątkowo negatywnymi przykładami rozbudowy pojedynczych budynków, w tym zmiany formy dachów. Uporządkowanym przykładem zespołu zabudowy jest obudowa pierzei ul. Trzcianeckiej, ale równocześnie stanowi dowód dla braku poczucia estetycznego mieszkańców, decydujących się na rozbudowę szpecącą cały zespół mieszkaniowy. Pomimo rosnących wymagań ustawowych, w sprawach ochrony dziedzictwa kulturowego, nie wywołuje to świadomości społecznej dla pozytywnego działania w przestrzeni zurbanizowanej. Jest to

również wynikiem kontynuacji działań z okresu często celowego niszczenia zasobów miejskich, jako dowodu na intensywny rozwój miasta. Należy jednak podkreślić, że obiekty wpisane do rejestru i przeważająca część wymienionych budynków znajduje się w dobrym stanie technicznym. Nowa zabudowa od lat pięćdziesiątych XX w. nie tworzy dóbr kultury współczesnej, które powinny być objęte ochroną. Natomiast renowacja elewacji budynków z lat sześćdziesiątych, o sprecyzowanej charakterystycznej formie i stylu architektury z tych lat, niweczy ich formę poprzez nową kolorystykę obiektów. Sięgnięcie do pozwoleń budowlanych, z okresu kiedy kolorystyka elewacji stanowiła element autorski projektu architektonicznego, pozwoliłoby na zachowanie właściwego obrazu tej zabudowy. Powyższe dotyczy przede wszystkim zabudowy pl. Zwycięstwa, w tym wieżowca przy ul. Wodnej 2, aczkolwiek również innych obiektów. Natomiast pozytywnie wyróżniają się obiekty sprzed 1939 r. użytkowane od 1945 r., w rejonie ulic Roosevelta – Okólnej, gdyż ich obecna renowacja na ogół utrzymuje charakter okresu, w którym te obiekty powstały.

Obszar administracyjny miasta zmieniał się w XX w. dwukrotnie, poprzez włączenie do miasta w 1954 r. wsi Koszyce, z przysiółkiem Kuźnica Pilska i w 1992 r. – wsi Motylewo. Układy urbanistyczne tych wsi zostały zachowane wraz z zabudową. Tereny rolne stały się terenami rozwojowymi dla osiedla wielorodzinnego na Koszycach i jednorodzinnego w Motylewie. Obiekty przy ul. Orlej nadal zachowują historyczną formę architektoniczną, natomiast zabudowa Al. Niepodległości uległa znaczącym przekształceniom. Wynika to głównie z nieprzydatności funkcjonalnej obiektów wiejskich do dzisiejszych potrzeb mieszkańców. Zabudowa osiedla spółdzielczego przy ul. Koszyckiej, zrealizowanego w 1928 r., zachowana jest do dzisiaj i objęta została formą ochrony zabytków na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jako pozytywny przykład kształtowania ładu przestrzennego miasta.

Na obszarze miasta Piły nie występują obiekty uznane za pomniki historii oraz wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Naturalnego i Kulturowego UNESCO. Obiekty wpisane do rejestru zabytków obejmują zabytki z XIX i XX w., z wyłączeniem cmentarzyska kurhanowego. Stan ten pozwala na zhierarchizowanie walorów dziedzictwa kulturowego w odniesieniu do dziedzictwa narodowego Polski. Brak wysokiej rangi budynków zabytkowych nie stanowi oczywiście podstawy do nieobejmowania ich ochroną i opieką, jako pozostałości dziedzictwa materialnego miasta.

Realizacja układu komunikacyjnego miasta będzie nadal wymagała likwidacji obiektów zabytkowych, nieobjętych formą ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia planów obowiązujących stanowią przepis prawa miejscowego i w tym zakresie przebudowa następujących dróg: Al. Niepodległości, ulic: Browarnej, Zakopiańskiej, Okrzei, Wawelskiej i Kusocińskiego, będzie wymagała rozbiórki obiektów historycznych. Na etapie opracowywania projektów budowlanych dla przebudowywanych ulic, dopuszczalna jest modyfikacja rozwiązań przestrzennych w zakresie np. regulacji pasa drogowego i podziału nieruchomości, co jest możliwe przy zastosowaniu przepisów szczególnych realizacji dróg publicznych.

3.5. Ocena krajobrazu kulturowego miasta Piły.

Ocena służy wskazaniu istotnych elementów kompozycji krajobrazu kulturowego miasta, które winny być uwzględnione w dalszych opracowaniach urbanistycznych.

Strukturę przestrzenną miasta tworzą zespoły trzech jednostek osadniczych: miasta Piły oraz byłych wsi Koszyce i Motylewo.

W strukturze obszarów o istotnych cechach kształtowania krajobrazu kulturowego wyodrębnia się układ południkowy krajobrazu naturalnego, wód i zieleni obejmujący:

- przebieg doliny rzeki Gwdy i Rudy, z wyspą w rozwidleniu rzek Gordaliny (obecny nurt Gwdy) i Gwdy, pełniących w mieście istotną funkcję estetyczną krajobrazu oraz klimatyczną i korytarza ekologicznego;

- przebieg skarpy rozdzielającej tereny dwóch tarasów miasta, od skarpy na Koszycach, wzdłuż otwartej przestrzeni ogrodów działkowych z elementami: pl. Lotnictwa, zabytkowego Parku miejskiego i parku przy ul. Ceglanej – zamknięty obszarem przemysłowym, z zachowanym charakterem historycznej pierzei ul. Warsztatowej;
- oraz układ gniazdowy zabudowy, obejmujący:
- historyczną wieś Koszyce, w trzech zespołach zabudowy, rozdzielonych układem hydrograficznym, w rejonach ulic: Pogodnej, Piaskowej, Podleśnej, Wałęckiej i Brukowej; Okrężnej i Błotnej; Wałęckiej i Al. Niepodległości;
 - śródmiejski obszar intensywnej zabudowy miasta Piły, ograniczony pierścieniowo dawną granicą (rów graniczny), obszarem lasu na osiedlu Górnym, skarpą rozdzielającą osiedle Staszyc i od wschodu linią kolejową do Chojnic oraz układem komunikacyjnym Al. Wyzwolenia i ul. F. Philipasa, łączącym Koszyce z Jadwiżynem i Zamościem;
 - oddaloną od obszaru śródmiejskiego b. wieś Motylewo, z historyczną zabudową ul. Orlej i dominantą przestrzenną zabytkowego kościoła ewangelickiego z k. XIX w. (ob. parafia katolicka pw. Matki Bożej Częstochowskiej) – obiekt wpisany do rejestru zabytków; układ zabudowy ulicówki zakończony jest od północy – zabytkowymi terenami cmentarzy: zamkniętego ewangelickiego i czynnego cmentarza katolickiego.

Na północy południkowy układ fizjograficzny spina zalew rzeki Rudy (Zalew Koszycki), łączący się z terenami leśnymi i Rezerwatem „Kuźnik” oraz obszarem chronionego krajobrazu Pojezierze Wałęckie i Dolina rzeki Gwdy, jak również terenami Natura 2000 – „Ostoja Pilska”. W dotychczasowych ustaleniach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły wskazano: *„Śródmiejski obszar doliny rzeki Gwdy i Gordaliny, starorzecza w rejonie Jadwiżyna oraz Koszyc oraz dolina rzeki Rudy stanowią obszar predysponowany dla ustanowienia ochrony, jako zespołu przyrodniczo-krajobrazowego o znaczeniu krajobrazu naturalnego i kulturowego, z ograniczonym przekształceniem na cele rekreacyjne.”*

Poza wyodrębnionym układem gniazdowym zlokalizowane są tereny zainwestowane o cechach stanowiących mniejsze znaczenie w strukturze przestrzennej krajobrazu kulturowego. Powyższe dotyczy terenów produkcyjnych w rejonie ul. Długosza, Gładyszewa, terenu Koszyc i b. przysiółka Kuźnica Pilska, Przedmieścia Podlasie, Podlasie-Lisikierz oraz Staszyc i osiedla Motylewo, stanowiących w przeważającej części obszary nowej zabudowy.

Analizowane obszary posiadają również gniazdowo rozproszone elementy zagospodarowania, budynki i ich zespoły o cechach wyróżniających się w przestrzeni, wskazanych do ochrony, zapobieganiu ich degradacji, jak również prowadzeniu działań służących wyeksponowaniu kompozycji przestrzennej, w celu podniesienia wartości estetycznej cech krajobrazu kulturowego.

Wyróżnione w analizie elementy przestrzeni kulturowej odnoszą się do:

- 1) **wskazanego przebiegu skarpy** wzdłuż ulic: Wałęckiej, Podleśnej, Chopina i Ceglanej, jako strefy widokowej ekspozycji panoramy miasta, z wyróżnieniem zespołu zabudowy z lat 30-tych XX w., w rejonie ulic: Chorwackiej, Kopernika i Żółkiewskiego oraz pl. Lotnictwa jako istotnego punktu widokowego, terenu zabytkowego parku miejskiego z obiektem Domu strzeleckiego z 1896 r., w powiązaniu z obudową historycznego traktu do Berlina – Al. Wojska Polskiego, z zielenią towarzyszącą d. cmentarza ewangelickiego (zieleń parkowa) oraz zabytkowymi obiektami: cmentarza katolickiego z 1840 r. przy ul. Asnyka i zespołu dawnego Królewskiego Katolickiego Seminarium Nauczycielskiego z 1902 - 1904 r. – wpisanymi do rejestru zabytków, a także wyróżniającego się budynku dawnego szpitala miejskiego (ob. Klinika Ars Medical); w przedłużeniu Al. Wojska Polskiego wyróżnia się teren zieleni kształtujący historyczny przebieg traktu berlińskiego – element osi kompozycyjnej ul. Boh. Stalingradu i pl. Zwycięstwa;

- 2) **prawobrzeżnej części miasta** wzdłuż doliny rzeki Gwdy, z obszarem Starego i Nowego Rynku oraz zespołów zabudowy zlokalizowanych w kolistym układzie ulic: ks. J. Popiełuszki, Dzieci Polskich, Okrzei i Zygmunta Starego, w tym:
- pierzeja ulic: ks. J. Popiełuszki, O. M. Kolbego, Wiatracznej i Al. Niepodległości, z zabytkowymi obiektami: Domu Krajowego zbudowanego w k. lat 20-tych XX w. (ob. Starostwo Powiatowe) oraz część budynku Szkoły Podstawowej Nr 5, z 1870 r. (d. Instytut Głuchoniemych), zlokalizowanych przy historycznym trakcie do Jastrowia, wraz z charakterystyczną zabudową wielorodzinną z lat 30-tych XX w., w pierzei ul. Koszyckiej (Osiedle Wschodnie), objętej ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
 - pierzeje ulic: Buczka, Świętojańskiej, Rymarskiej i zabytkowych obiektów w południowo-zachodniej pierzei ul. Okrzei oraz osi kompozycji przestrzennej łączącej ul. W. Pola z modernistycznym budynkiem Gimnazjum z 1929 - 1931 r. i dominantą przestrzenną kościoła z lat 1912 - 1915 pw. Świętej Rodziny, wpisanego do rejestru zabytków oraz pierzejami ul. Kilińskiego i budynku z przejazdem bramowym – b. siedziby Konsulatu RP. W pierzei ul. W. Pola obszar został uzupełniony nowym obiektem sakralnym Kościoła Ewangelickiego, którego plebania z kaplicą zlokalizowana jest przy ul. Buczka,
 - oś kompozycyjna ul. Śródmiejskiej, łącząca pl. Zwycięstwa z ul. Buczka, z wizualnym przymknięciem zabytkowym obiektem b. arsenału z 1843 r. oraz z powiązaniem ulicami Ossolińskich i Pocztową, z obiektem b. Poczty i historycznym traktem Al. Piastów i ul. Wodnej, z zamknięciem obiektem b. Łoży Masońskiej z 1820 r. – przebudowanej w XIX i XX w. – w rozwidleniu ulic b. Starego Rynku; budynek arsenału i Łoży Masońskiej wpisane zostały do rejestru zabytków,
 - historyczny pl. Gdański z zabudową monumentalnymi obiektami z k. lat 20-tych XX w. (ob. pl. St. Staszica),
 - teren zespołu stacji kolejowej Piła Główna z lat 1851 - 1870, z otoczeniem; obejmujący 9 obiektów wpisanych do rejestru zabytków – predysponowany do ustalenia strefy ochrony konserwatorskiej obszaru zabytkowego,
 - teren zamykający obszar kolejowy przy al. Poznańskiej, obejmujący: zespół zabudowy jednorodzinnej z czytelną kompozycją urbanistyczną oraz wyróżniającymi się pierzejami ulic Kolejowej i Kościuszki, w tym zabudowy obrzeżnej ul. Kościuszki budynkami nr 2-20, objętej ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego; zespół zabudowy zamyka od południa skarpa oraz zieleń kompozycyjnie związana z ul. Wysoką i al. Poznańską, w rejonie d. Domu Strzeleckiego;
- 3) **wschodniej części obszaru śródmiejskiego** Zamościa i Jadwiżyna, zlokalizowanej w rejonie historycznych traktów komunikacyjnych do Krajenki (Al. Powstańców Wlkp.), Żelgniewa (ul. Kossaka) i Bydgoszczy (ul. Bydgoska), z wyodrębnieniem zespołów zabudowy:
- pl. Powstańców W-wy i ul. Browarnej, z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, w tym: domu rodzinnego St. Staszica, odbudowanego po zniszczeniach wojennych w 1948 r. i przebudowanego na podstawie litografii Napoleona Ordy; budynku d. Kasyna Oficerskiego z lat 1870 – 1890 przy ul. Browarnej nr 3 (ob. Inwest Bank); willi z ok. 1875 r., w której w latach 1934 – 1939 znajdowała się siedziba Konsulatu RP (ob. Muzeum Okręgowe) i b. kościoła luterańskiego z lat 1895–97, ob. kościół katolicki pw. św. Stanisława Kostki,
 - osi kompozycyjnej ul. Roosevelta, z zabudową i dominantą przestrzenną kościoła zbudowanego w latach 1929 – 1930, o charakterystycznej modernistycznej bryle zamykającej przestrzennie oś widokową,
 - zespołu b. koszar w rozwidleniu ul. Kossaka i Al. Powstańców Wlkp., obecnie z obiektami użyteczności publicznej, w tym obiekcie b. Kasyna Oficerskiego z lat 1913 – 15, wpi-

sanego do rejestru zabytków; w północno – zachodniej pierzei al. Powstańców Wlkp. zlokalizowany jest cmentarz z XX w., wpisany do rejestru zabytków,

- zespołu zabudowy jednorodzinnej Jadwiżyna, z czytelnym układem urbanistycznym ulic Dąbrowskiego, Jagiellońskiej i placu Jagiełły oraz ul. Śniadeckich, przy której w willi z lat 1910 – 1920, wpisanej wraz z ogrodem do rejestru zabytków – zlokalizowana jest siedziba WWKZ,
- zespołu zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej ulic: Tucholskiej, Wągrowieckiej i Tczewskiej wraz z wkomponowaną zielenią uliczną oraz przykładem charakterystycznej zabudowy wielorodzinnej z lat 30-tych XX w. przy ul. Tucholskiej,
- unikatowej zabudowy zespołu osiedla robotniczego przy ul. Śmiłowskiej;

- 4) **wyróżniającej się kompozycji zieleni alej przyulicznych** – ulic Paderewskiego i Kossaka, które powinny być zachowane, a we fragmentach poddane sanacji.

Wykazane w analizie podstawowe elementy kształtujące przestrzeń krajobrazu kulturowego miasta łączą następujące przebiegi tras komunikacyjnych:

- pl. Lotnictwa – ul. Różyckiego – most Wenecki – Wyspa – most Dąbrowskiego,
- Park miejski – ul. Kujawska – ul. Piekarska – most pieszki – Wyspa – most Dąbrowskiego,
- trasa rekreacyjna: Wyspa – dolina rzeki Gwdy – ul. Zielona Dolina – ul. Miła – Zalew Koszycki – rezerwat „Kuźnik”,
- park przy ul. Ceglanej – ul. Buczka – ul. 1 Maja – ul. 14 Lutego – Zespół stacji Piła Główna (obszar rewitalizacji),
- pl. 9 Maja – ul. Sikorskiego – ul. Ossolińskich – ul. Pocztowa – dr. F. Witaszka – pl. St. Staszica,

służące aktywizacji rekreacyjnej, poprzez dostępność komunikacyjną w powiązaniach wschód – zachód oraz południkowych układów krajobrazu przyrodniczego, z wyróżnionymi w analizie obszarami materialnego dziedzictwa kulturowego. Uczytelnienie powiązań ciągami pieszymi i pieszo-rowerowymi, z towarzyszącymi elementami zieleni i małej architektury o znaczeniu funkcjonalnym i estetycznym, może stanowić istotny element zintegrowanego krajobrazu historycznego miasta.

Działania wojenne spowodowały, że poza zabudową przedmieść i okalających wsi – miasto przestało istnieć. Jego przebudowa w okresie prawie 70 lat wprowadziła do krajobrazu nowe elementy zwartej przestrzeni zurbanizowanej, o cechach architektonicznych okresów w jakich była realizowana. Nowa zabudowa centrum miasta, Zamościa, osiedla Górne, Jadwiżyna i Gładyszewa stanowi typową formę architektury lat 60-tych i 70-tych XX w., wyrosłej z tradycji modernizmu i epoki uprzemysłowienia „Fabryk Domów”. Osiedle Koszyce powstające na przełomie XX i XXI w. stanowi tendencję lat 80-tych oraz 90-tych XX w., czyli powrotu do budowy miasta opartej na tworzeniu zamkniętych przestrzeni, ograniczonych zabudową obrzeżną ulic, a w formie architektonicznej budynków – powrotu do geometrii dachów stromych. Duże zespoły zabudowy mieszkaniowej tworzą nowy obraz krajobrazu kulturowego miasta z 2 połowy XX w. W tym krajobrazie następować będą modyfikacje, ale celem dalszego rozwoju winna być zasada, że krajobraz kulturowy składa się z wielu komponentów przestrzeni przyrodniczej i ukształtowanej poprzez człowieka. W dalszych działaniach zadaniem nadrzędnym jest harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego miasta, zapewniające spójność pomiędzy wszystkimi elementami krajobrazu i dziedzictwa kulturowego.

4. Uwarunkowania rozwoju miasta

4.1. Warunki i jakość życia mieszkańców.

W okresie planowania przestrzennego, związanego centralnym zarządzaniem państwa z planowaniem społeczno-gospodarczym, prowadzono badania naukowe dotyczące określenia mierni-

ków zagospodarowania przestrzennego. Nie wprowadzono tego jednak do praktyki planistycznej.

Warunki życia mieszkańców mogą być oceniane na podstawie pragmatycznych zasad budowy miasta, poprzez relacje przestrzenne, w których człowiek funkcjonuje jako mieszkaniec danej jednostki osadniczej.

Główne relacje dotyczą:

- miejsca zamieszkania i jego podstawowego wyposażenia oraz obsługi i dostępu do usług;
- miejsca pracy, w szczególności w zakresie dojazdu z miejsca zamieszkania;
- miejsca wypoczynku, codziennego i okresowego.

Ww. miejsca, w których funkcjonuje człowiek jako jednostka, stanowią podstawowe elementy struktury miasta, powiązane układem komunikacyjnym. Prawidłowa struktura miasta, dobry dostęp komunikacyjny oraz poziom świadczonych usług podstawowych, ogólnomiejskich i ponadlokalnych, stanowią o warunkach i jakości życia mieszkańców.

Piła jest miastem średniej wielkości, gdzie dostęp do wszystkich wymienionych elementów struktury przestrzennej nie jest utrudniony. Składają się na to elementy układu komunikacji drogowej i pieszej oraz zapewnione środki transportu.

Miernikiem oceny poziomu zabezpieczenia właściwych parametrów zamieszkania mogą być wskaźniki odnoszące się do standardu zasobów mieszkaniowych.

Dane odnoszące się do mieszkań gminnych określa Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Piła na lata 2012 – 2016 – załącznik do Uchwały Nr XVII 235/2012 Rady Miasta Piły z dnia 28.02.2012 r.

Ogółem zasób mieszkaniowy Gminy Piła wynosi – 3.523 lokale mieszkalne, o powierzchni 175 748 m² – średnie mieszkanie – 49,89 m².

Zasoby gminne obejmują 15,28 % ogólnej ilości mieszkań; 41,69% – to własność osób fizycznych, spółdzielni – 35,76%; pozostałe – 7,27%, w tym TBS ~3,0%.

Według danych GUS na dzień 31. XII. 2010 r., w Pile zamieszkiwało - 74 476 mieszkańców, przy liczbie mieszkań ogółem 25 922 – średnia ilość osób/mieszkanie w mieście – 2,87.

W tym samym czasie – średnia ilość osób/mieszkanie komunalne – 3,08; średni wskaźnik m²/ osobę – 15,91 m².

Ogólny wskaźnik ilości mieszkań/1000 mieszkańców miasta Piły wynosi – 348 mieszkań.

Dane odnoszące się do zasobów spółdzielczych największej spółdzielni – PSMLW w Pile wykazują: ilość budynków – 149; ilość mieszkań – 6870; liczba mieszkańców – 16.930; powierzchnia zasobów mieszkaniowych – 355.175 m².

Wskaźniki: średnie mieszkanie – 51,70 m²; powierzchnia/osobę – 20,98 m²; ilość osób/mieszkanie – 2,46. Powyższe wskazuje na zróżnicowanie standardów zamieszkania w zasobach gminnych oraz spółdzielczych. Wysokie wskaźniki pow./1 osobę i wskaźnik liczby osób/mieszkanie w zasobach PSMLW odnoszą się do do zasobów od lat pięćdziesiątych oraz zasobów z lat 60-70. ubiegłego wieku, w tym w przeważającej części zlokalizowanych na obszarze śródmiejskim i Zamościu. Zmiany ludnościowe na tych obszarach podlegały rozgęszczeniu zasobów mieszkaniowych, spowodowanego zmianami pokoleniowymi.

We wszystkich zasobach na terenie miasta znacząco zmniejszyła się liczba osób na mieszkanie, co jest również wynikiem znacznego przyrostu mieszkań w zabudowie jednorodzinnej.

Porównawczo – w Analizie mieszkalnictwa miasta Piły, opracowanej w 1993 r. – wskaźniki w poszczególnych latach były następujące:

Tabela 4.1.

Rok/ wskaźnik	1970	1978	1988	1990	1992
Liczba osób/mieszkanie	4,22	3,81	3,51	3,51	-
Średnie mieszkanie (m ²)	50,0	50,8	54,7	55,3	55,8
Powierzchnia mieszkalna użytkowa - m ² /osobę	11,8	13,3	15,6	15,7	16,5

W mieszkaniach wybudowanych, w analizowanych latach 1979-1988 – średnia wielkość mieszkania wynosiła – 61,1 m². Powyższe wskazuje na umiarkowaną poprawę standardu mieszkalnictwa w mieście w okresie 1990 – 2010 i stanowi podstawę do takiej oceny poziomu komfortu zamieszkania. Na korzyść oceny działa jednak stan zagospodarowania terenów mieszkaniowych, który na przeważających terenach jest funkcjonalny i estetyczny.

Porównanie jednak wskaźników miasta, z wskaźnikami w województwie i kraju, wskazuje na niski poziom standardów zasobów mieszkaniowych w Pile, pomimo takiego samego wskaźnika jak krajowy – ilości mieszkań/ 1000 mieszkańców.

Wskaźniki mieszkaniowe na obszarze kraju i województwa wielkopolskiego:

- przeciętna pow. użytkowa mieszkań: w kraju – 70,5 m²; w województwie – 77,9 m²;
- wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkań/1 osobę: w kraju - 24,6 m²; w województwie – 24,9 m²;
- liczba mieszkań/1000 mieszkańców: w kraju – 348,5; w województwie – 320 mieszkań.

Niepokojący jest również stan zasobów komunalnych oraz fakt, że przeważający zasób gminny to lokale o obniżonym standardzie, utrzymanym w planowanym programie do 2016 r.

Tabela 4.2.

Rok/lokal	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lokale pełnostandardowe	761	741	721	701	681	661
Lokale o obniżonym standardzie	2612	2532	2452	2372	2292	2212
Lokale socjalne	150	170	190	210	230	250

Ilość uprawnionych oczekujących na mieszkanie socjalne wynosi – 440 osób (rodzin).

Rozmieszczenia terenów mieszkaniowych w mieście jest adekwatne do struktury zabudowy historycznej oraz możliwości rozwoju miasta. W strukturze miasta przeważają tereny mieszkaniowe o intensywnej zabudowie, przy minimalnym udziale zabudowy rozproszonej, co zapewnia poprawne warunki zamieszkania. W zakresie obsługi komunikacyjnej terenów zabudowy mieszkaniowej oraz dostępu z miejsca zamieszkania do miejsca pracy i wypoczynku, relacje występujące w mieście można ocenić pozytywnie.

Elementem nieprzeprzecznym, występującym w ocenach atrakcyjności zamieszkania, jest również podaż miejsc pracy, co w przypadku Piły nie zapewnia oczekiwanych standardów. Należy jednak uznać, że stan ten wynika z obecnych uwarunkowań ekonomicznych w skali globalnej i nie odnosi się tylko do przestrzeni pilskiej.

Wskaźnik bezrobocia dla miasta Piły wynosi obecnie 7,5 % i ma tendencję wzrostową od 2008 roku, w którym wynosił 4,1%. Wskaźnik ten w kraju wynosi – 12,7 %, w województwie wielkopolskim – 9,8 %; w Warszawie – 3,9% i np. w powiecie szydlowieckim – 37,85 (dane GUS – styczeń 2012). Na terenie miasta znajdują się zasoby gruntów niezabudowanych przeznaczonych na cele aktywizacji sfery produkcyjno-usługowej, co może być czynnikiem stymulującym przyrost miejsc pracy. Piła posiada ograniczone możliwości rozwoju ilościowego i dalsze działania winny uwzględniać poprawę istniejących warunków zamieszkania, dla osiągnięcia oczekiwanych standardów w rozwoju jakościowym miasta.

4.2. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej zasobów.

Zagrożenia bezpieczeństwa ludzi mogą wynikać z:

- zagrożeń naturalnych środowiska;
- zagrożeń ekologicznych wynikających z działalności człowieka poprzez naruszenie wy-

- maganych standardów jakości środowiska;
- przestępczości oraz aktów terroryzmu i stanów wyjątkowych.

Na obszarze miasta Piły występują tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią ustalone przez Dyrektora RZGW uwzględnia się w studium oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Obszary komunikacyjne mogą potencjalnie stwarzać zagrożenia kolizji i wypadków komunikacyjnych oraz narażenie ludności na występowania ponadnormatywnego hałasu. Powyższe może dotyczyć również terenów istniejącego lądowiska (b. lotnisko).

Na obszarze Piły mogą wystąpić poważne awarie w wyniku lokalizacji obiektów produkcyjnych. Obecnie w stanie istniejącym nie występują przypadki poważnych awarii, jak również powodzi, a miasto poprzez rozwiązania przestrzenne nie powoduje zagrożeń. Na obszarze miasta – Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe "Geofizyka" Trans Gaz sp. z o.o. w Toruniu Oddział Piła, Al. Powstańców Wlkp. 185 oraz Philips Lighting Poland S.A., ul. Kossaka 150 zostały zaliczone do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii¹⁸. Ponadto przy ul. Walki Młodych 30 zlokalizowane są Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego w Pile „ZETPEZET” Spółka z o.o., zaklasyfikowane do grupy tzw. pozostałych zakładów mogących spowodować poważne awarie. Elementem zagrożeń ludności jest przestępczość, która nie może być kwalifikowana do zagadnień przestrzennych, ale powinna być brana pod uwagę w polityce miasta odnoszącej się do bezpieczeństwa mieszkańców, poprzez programy i działania prewencyjne, zapobiegające powstaniu zagrożeń oraz poprzez stworzenie warunków bezpieczeństwa na drogach.

W zakresie zagrożeń stanem wyjątkowym wymagane jest uwzględnienie warunków bezpieczeństwa odnoszących się do wymagań techniczno-obronnych w zakresie przygotowania infrastruktury drogowej na potrzeby obronne państwa (Zarządzenie Nr 11 Ministra Infrastruktury z dnia 14 lutego 2008 r. - Dz. Urz. MI Nr 3 poz. 10).

Na obszarze miasta wymogi te dotyczą drogi wojewódzkiej nr 179.

Ze względu na istniejące lądowisko wymagane jest również oznakowanie przeszkód lotniczych, które zapobiega powstaniu katastrof, a zatem stanowi działanie z zakresu bezpieczeństwa ludzi.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa określa, że: "uwzględnienie potrzeb bezpieczeństwa państwa w zagospodarowaniu przestrzennym ma na celu przygotowanie i przeciwdziałanie zagrożeniom wewnętrznym, w szczególności przez zapewnienie warunków do reagowania na: zagrożenia zdrowia i życia ludzi, katastrofy i klęski żywiołowe, zagrożenia gospodarczego i ekonomicznego państwa przestępczość i akty terroryzmu, ochrony i bezpieczeństwa publicznego, ochrony bezpieczeństwa powszechnego, wykonywania zadań z zakresu ochrony osób, obiektów, zabytków i urzędzeń, ochrony granic państwa". Właściwe organy opiniują studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w szczególności w zakresie: granic terenów zamkniętych, ograniczeń w zabudowie i przebywaniu ludzi, kierunków rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

Obszary zamknięte na terenie miasta obejmują:

- tereny MON – 3 działki gruntu przy ulicach Kossaka i Podchorążych oraz Al. Powst. Wlkp.– łącznie 25,4020 ha;
- tereny Szkoły Policji w Pile – 3 działki gruntu przy ul. M. Konopnickiej – łącznie 4,6372 ha;
- tereny kolejowe PKP – 54 działki gruntu węzła kolejowego w Pile, w tym tereny dworca w rejonie ulic Zakopiańskiej, 14 Lutego oraz al. Poznańskiej i teren d. Dworca Celnego – łącznie 279,9838 ha.

Na podstawie ww. wymogów oraz oceny stanu faktycznego, w Pile nie występują istotne ograni-

18 Stan na II kwartał 2013 r.

czenia i zagrożenia bezpieczeństwa dla ludności i jej zasobów. W polityce przestrzennej miasta uwzględnia się wszystkie wymagania formalne odnoszące się do przestrzeni, w zakresie ochrony środowiska i kształtowania struktur zapewniających bezpieczeństwo publiczne.

4.3. Stan prawny gruntów

Stan ewidencyjny – 2011 r. (Główny Urząd Geodezji i Kartografii)

Tabela 4.3.

Lp	Własność/użytkowanie	Powierzchnia ha (wg pow. ewid.)	Uwagi/komentarz
1	Skarb Państwa	6061	Wg pow. geodezyjnej – 6057 ha
2	Skarb Państwa użytkowanie wieczyste	664	
3	Grunty spółek Skarbu Państwa	5	
4	Zasób Gminy	1651	
5	Gmina i związki gminne – użytkowanie wieczyste	206	
6	Samorządowe osoby prawne	2	
7	Osoby fizyczne	1139	
8	Spółdzielnie	103	
9	Kościóły i związki wyznaniowe	9	
10	Wspólnoty	0	
11	Powiat	222	
12	Powiat użytkowanie wieczyste	0	
13	Województwo wielkopolskie	10	dotyczy dróg wojewódzkich w obszarze administracyjnym miasta
14	Województwo wielkopolskie użytkowanie wieczyste	0	
15	Grunty spółek prawa handlowego i pozostałe niewymienione w 1-14	200	
	Powierzchnia	ewid. – 10272 ha	geod. – 10268 ha

4.4. Potrzeby i możliwości rozwoju miasta

Każda przestrzeń zawiera ograniczenia przyrodniczo-przestrzenne, w obszarze których można wyodrębnić tereny "zamknięte" dla dalszego rozwoju i tereny "otwarte". Przestrzeń administracyjna miasta Piły jest przestrzenią zamkniętą dla rozwoju miasta i kompetencji samorządu gminnego. Ponadto obszary leśne i tereny nieprzydatne do zabudowy stanowią istotne elementy ograniczeń progowych dla jego rozwoju. Natomiast w obszarach przeznaczonych pod zabudowę, w dotychczasowych dokumentach planistycznych, istnieją zasoby terenów rozwojowych miasta. W wyniku oceny zainwestowania miejskiego oraz ekofizjograficznej oceny przydatności terenów dla różnych sposobów zagospodarowania, dokonana została ocena dyspozycyjności terenów, które mogą stanowić obszary zainwestowania miejskiego. Dla oceny potrzeb rozwojowych

istotnym elementem są tereny mieszkaniowe, jako podstawowe tereny służące rozwojowi ilościowemu miasta (pkt 1.1.).

W oparciu o następujące dane demograficzne miasta:

Tabela 4.4.

Rok	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011
Liczba ludności	49.345	58.912	67.546	72.314	75.994	74.900	75.144	74.856	74.818

Liczba ludności miasta nie zwiększa się i w ostatnim okresie ma tendencję spadkową. Natomiast w odniesieniu do stanu w 2009 r. - 74.638 mieszkańców – nieznacznie wzrosła. Powyższe nie stanowi jednak podstawy do prognozowania znacznego wzrostu liczby ludności i należy zakładać poziom stabilny. W roku 1995 r. wg danych zawartych w analizie możliwości rozwoju demograficznego miasta przyjęto, że liczba ludności miasta Piły może wynosić 88.000 mieszkańców. Opracowana analiza chłonności miasta terenów przeznaczonych do zabudowy, w studium z 1996 r., wykazała, że przy zakładanym wskaźniku – 18,1 m²/osobę powierzchni mieszkalnej – chłonność terenów mieszkaniowych wyniesie 80.600 mieszkańców.

W odniesieniu do terenów Staszyc i Motylewa, na terenach przeznaczonych do zabudowy nie wyznaczano terenów mieszkaniowych, co w latach następnych nastąpiło w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miasto Piła posiada "zamknięte" możliwości dla wyznaczania nowych terenów, ale wykorzystując tereny dotychczasowej struktury obszarów zurbanizowanych – przestrzeń zapewnia dalszy rozwój do poziomu ~ 90.000 mieszkańców.

Rozwój miasta w znacznej mierze zależny będzie od podaży miejsc pracy i rozwoju terenów przeznaczonych na cele produkcyjno – usługowe, a celem nadrzędnym pozostanie jakościowy rozwój miasta.

Do najważniejszych celów przestrzennych, w dalszym rozwoju miasta, należą:

- modernizacja ponadlokalnych powiązań komunikacyjnych w zakresie dróg krajowych oraz państwowych i regionalnych linii kolejowych;
- rozbudowa infrastruktury technicznej na nowych terenach zainwestowania miejskiego;
- przekształcanie struktury miasta, z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska oraz cech krajobrazu kulturowego, w tym działania prowadzące do uwidocznienia walorów przyrodniczych miasta oraz zachowanych elementów dziedzictwa kulturowego.

5. Ponadlokalne cele publiczne.

Cele publiczne określa art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (j.t. Dz. U. z 2010 r. Nr 102 poz. 651). Ustawa wymienia 15 celów publicznych oraz inne cele określone w odrębnych ustawach. Podział celów lokalnych i ponadlokalnych wynika z ich funkcji na obszarze kraju, województwa i powiatu (cele ponadlokalne) oraz gminy (cele lokalne).

Zadania lokalne należą do zadań własnych gminy, określonych w art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ustawy odrębne określają, które zadania gminy z zakresu administracji rządowej są obowiązkowe jako zadania zlecone.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, obejmują na obszarze miasta Piły zadania określone w:

- programach krajowych;
- planie zagospodarowania województwa wielkopolskiego;
- planie rozwoju lokalnego powiatu pilskiego.

Zapisane do realizacji zadania obejmują:

- dostosowanie dróg krajowych nr 10 i nr 11 do parametrów dróg ekspresowych;

- linie kolejowe o znaczeniu państwowym w sieci transportowej, objęte programem TEN-T;
- dostosowanie funkcji pierwszorzędnych linii kolejowych nr 354, nr 405 i nr 203 do funkcji linii państwowych;
- drogi wojewódzkie nr 179, 180, 188;
- linie kolejowe kolei regionalnych nr 403, nr 18, nr 203;
- drogi powiatowe;
- lotnisko w Pile;
- realizację regionalnego centrum logistycznego, służącego zmniejszeniu tonażu przewozów na znacznych odległościach.

W planie zagospodarowania województwa uwzględniony został również wniosek Gminy Piła, odnoszący się do "rozwoju systemów przesyłu i dystrybucji gazu" – zmiana przebiegu tranzytowego gazociągu wysokoprężnego w rejonie węzła "Piła Motylewo" i osiedla Staszycy w Pile.

IV. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z OCENY STANU ZAGOSPODAROWANIA I UWARUNKOWAŃ, ODNOSZĄCE SIĘ DO USTALENIA KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY

Wnioski z oceny uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego wynikają z analizy zagadnień omówionych w punktach 1-5 niniejszego opracowania. Na obszarze miasta nie występują:

- dobra kultury współczesnej;
- obszary naturalnych zagrożeń geologicznych;
- obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne, o których mowa w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

W studium określa się wymagania zawarte w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2012 r. poz 647 ze zmianami.).

Podstawowe tezy dla formułowania ustaleń kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, wynikające z przedstawionej oceny stanu zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów odrębnych, odnoszących się do obszaru Piły, określa się następująco:

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta i przeznaczeniu terenów, w tym potencjalne tereny przeznaczone do zabudowy.

Podstawa prawna: art. 10 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; §6 pkt 1 i pkt 6 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Kierunki rozwoju struktury przestrzennej miasta winny stanowić kontynuację zainwestowania miejskiego, z uwzględnieniem przydatności terenów dla różnych sposobów zagospodarowania, istniejącej zabudowy oraz zasad kształtowania ładu przestrzennego w zrównoważonym rozwoju przestrzennym miasta. Wyodrębnienie przestrzeni przeznaczonej do zabudowy oraz wyłączonej z zabudowy i przekształceń w wielkoprzestrzennej strukturze miasta oznaczone zostało w syntetycznej ocenie dyspozycyjności terenów. Podstawowe ograniczenia w rozwoju miasta obejmują wyłączone z zabudowy obszary leśne, doliny rzeczne, tereny lokalnych systemów hydrograficznych i obszary cenne przyrodniczo, wskazane jako tereny przyrodnicze wyłączone z zabudowy. W całym systemie obszarów wyłączonych z zabudowy winny być uwzględnione również tereny o ograniczonej dyspozycyjności, obejmujące w szczególności: na zachodzie wzgórze moreny w Gładyszewie, lokalny system hydrograficzny w rejonie Kośna i Bagno Dolaszewskie; w rejonie lotniska tereny ochrony akustycznej, a na obszarach wskazanych do przekształceń – lokalne systemy hydrograficzne, tereny nieprzydatne do zabudowy i tereny zieleni istniejącej. W obsza-

rze południowym Motylewa ograniczenie zainwestowania powinno wynikać z potencjalnego korytarza przebiegu drogi ekspresowej oraz wyłączenia z zabudowy terenów leśnych, otwartych terenów rolnych oraz łąk w dolinie rzeki Gwdy, tworzących integralną część obszarów przyrodniczych doliny Noteci, w tym obszarów objętych ochroną przyrody.

Wskazane do zabudowy tereny służą zachowaniu zwartej przestrzeni zurbanizowanej miasta i obejmują:

- tereny intensywnej zabudowy, stanowiące podstawową strukturę przestrzenną miasta, w tym osiedla: Górne, Śródmieście wraz zabudową Al. Niepodległości do ul. Wałeckiej, Jadwiżyn, Podlasie, Zamość i Staszycy. Na wyodrębnionych obszarach główną zasadą jest ograniczenie zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej i przeznaczeniu terenów oraz zachowanie funkcji ogólnomiejskich;
- tereny zainwestowane w części: Gładyszewo, Koszyce (rejon ul. Kazimierza Wlk. i Królewskiej), Jadwiżyn (rejon ul. Śniadeckich i Al. Powstańców Wlkp.), Zamość (rejon ulic Walki Młodych i Wawelskiej), rejon Bydgoskiego Przedmieścia (Podlasie) oraz Motylewo, stanowiące uzupełnienie istniejącego zainwestowania. Wymienione obszary są terenami objętymi przekształceniem struktury przestrzennej wraz z ustaleniem nowych przeznaczeń i ich funkcji, w odniesieniu do istniejącego stanu zainwestowania;
- tereny dopuszczalnej ekstensywnej zabudowy w rejonie Kośna i istniejącej zabudowy rozproszonej na obszarach wyłączonych z zabudowy;
- tereny w rejonie lotniska przewidziane do zainwestowania, z ograniczeniami wynikającymi z potencjalnej uciążliwości lotniska i jego wymogów technicznych.

Poza uwzględnieniem ww. zasad podziału terenów zainwestowania miejskiego, w ustaleniach dotyczących przekształceń struktury przestrzennej, należy uwzględnić ustalenia i rozwiązania przyjęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2. Wyłączenie z zabudowy terenów nieprzydatnych do zabudowy i wymagających ochrony.

Podstawa prawna: art. 10 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; art. 72 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska; §6 pkt 2 i pkt 6 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Podstawowym ustaleniem studium jest określenie obszarów przeznaczonych do zabudowy, ograniczeń dla zabudowy oraz obszarów wyłączonych z zabudowy. Ocena stanu środowiska, zawarta w analizie istniejących uwarunkowań, wskazuje wszystkie uwarunkowania faktyczne i prawne, odnoszące się do przestrzeni miasta, w tym przestrzeni rolniczej i leśnej oraz wymagań ochrony środowiska. Istotnym dokumentem jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów wyłączonych z zabudowy (uchwała Nr XVI/144/99 Rady Miejskiej w Pile z dnia 28 września 1999 r. – Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 91 poz. 1646), którego analiza i jej wyniki powinna stanowić podstawę do ustaleń studium oraz wytyczne dla zakresu aktualizacji dotychczasowego planu.

3. Określenie zasad ochrony środowiska i jego zasobów oraz przyrody i krajobrazu kulturowego.

Podstawa prawna: art. 10 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; art. 71 i art. 72 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska; §6 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Uwzględniając ocenę dyspozycyjności terenów na obszarze miasta, w tym obszarów wymagają-

cych wyłączenia z zabudowy, ze względu na uwarunkowania oraz prawną ochronę środowiska – podstawowym dokumentem ustaleń w studium są dane wynikające z Opracowania ekofizjograficznego miasta Piły, sporządzonego na potrzeby studium oraz wyniki przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym Prognozy oddziaływania ustaleń studium na środowisko.

4. Określenie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

Podstawa prawna: art. 10 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; art. 7, art. 18 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; §6 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W uwarunkowaniach istniejącego dziedzictwa kulturowego dokonana została ocena stanu, wskazująca istotne elementy kształtujące krajobraz kulturowy miasta Piły. Wyróżnione elementy krajobrazu kulturowego i uwzględnienie ich w strukturze przestrzennej miasta winno stanowić podstawę do dalszych działań oraz wytycznych dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jako zadania nadrzędne w harmonijnym kształtowaniu struktury funkcjonalno–przestrzennej miasta, zapewniające spójność pomiędzy wszystkimi elementami krajobrazu i dziedzictwa kulturowego. Celowe jest również merytoryczne wykorzystanie też zawartych w Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, sporządzonej we Florencji z dnia 20 października 2000 r. (Dz. U. Nr 14 poz. 98, z 20.01.2006 r.) oraz Konwencji UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego, sporządzonej w Paryżu z dnia 20 października 2005 r. (M.P. Nr 215 poz. 1586 z dnia 16.11.2007 r.), wskazujących, że "elementy krajobrazu kulturowego są podstawowym warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń".

5. Wyznaczenie kierunków rozwoju komunikacji, z uwzględnieniem celów ponadlokalnych.

Podstawa prawna: art. 10 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; §6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W zakresie powiązań ponadlokalnych, zewnętrzny układ komunikacyjny miasta uzależniony jest od wyboru przebiegu dróg ekspresowych S10 i S11 oraz ustalenia decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej na obszarze miasta. Do rozwiązań w studium może być wprowadzony korytarz tego przebiegu, co jednak będzie wymagało szczegółowych ustaleń, odnoszących się do ew. sporządzania planów miejscowych lub ustaleń dotyczących zakazu zabudowy i zagospodarowania terenów w obszarach potencjalnego przebiegu tych dróg.

Podstawowe kierunki rozwoju układu komunikacyjnego miasta zawarte zostały w uchwale Nr XXV/231/96 Rady Miejskiej w Pile z dnia 23 kwietnia 1996 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Piły oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego układu ulicznego miasta Piły (uchwała Nr IX/179/99 Rady Miejskiej w Pile z 30 listopada 1999 r.). Rozwój układu komunikacyjnego powinien być kontynuacją rozwiązań komunikacyjnych, zawartych w tych dokumentach, prowadzącą do osiągnięcia zakładanego docelowego modelu układu wewnętrznego, z uwzględnieniem zmian wynikających z modyfikacji układu zewnętrznego, określonego w polityce ponadregionalnej państwa.

6. Wyznaczenie kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, gwarantujące optymalne warunki uzbrojenia terenów przeznaczonych do zabudowy.

Podstawa prawna: art. 10 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków; §6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Uzbrojenie techniczne miasta, w zakresie zaopatrzenia w wodę, odbioru ścieków komunalnych oraz opadowych i roztopowych, zasilanie w gaz, energię elektryczną i zdalaczynne systemy grzewcze, decyduje o standardach wyposażenia obszarów zabudowanych i możliwości rozwoju miasta. Równocześnie zapewnia komfort życia dla mieszkańców oraz ochronę środowiska i osiągnięcie jego pożądaných standardów, wynikających z przepisów odrębnych.

Podstawowym zadaniem gminy jest realizacja zadań własnych i współdziałanie w zabezpieczeniu mediów realizowanych przez innych gestorów sieciowych. Miasto posiada wysoki poziom wyposażenia technicznego pozwalający na jego dalszy rozwój. Rozbudowa będzie dotyczyć wszystkich systemów infrastruktury technicznej, w tym modernizacji sieciowych i budowy nowych sieci w przypadku braków w wyposażeniu na terenach zabudowanych oraz wyposażenia w infrastrukturę techniczną planowanych terenów rozwojowych miasta.

Zadania własne gminy, w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odbiór ścieków, o których mowa w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków, muszą być zgodne z ustaleniami studium. Działalność przedsiębiorstw w tym zakresie podporządkowana jest polityce przestrzennej gminy określonej w ustaleniach studium. Wyniki oceny stanu infrastruktury na obszarze miasta określa się poniżej.

Zaopatrzenie w wodę

Udokumentowane zasoby wód podziemnych trzeciorzędowych, czwartorzędowych oraz powierzchniowych są wystarczające dla pełnego pokrycia zapotrzebowania miasta. Zasilanie docelowe miasta wymaga rozbudowy w szczególności ujęcia wody w Dobrzycy, jak również budowy nowych sieci na terenach przeznaczonych pod zabudowę. Sieci wodociągowe wymagają modernizacji ze względu na ich stan techniczny, co powinno być realizowane sukcesywnie, poprzez wymianę sieci z różnych lat jej budowy. Wymiana odcinków sieci wodociągowej, w niektórych rejonach miasta, spowodowana jest również koniecznością zwiększenia przekroju wodociągów w celu właściwego doprowadzenia wody do odbiorców.

Odbiór ścieków komunalnych

Miasto Piła posiada możliwość odbioru i pełnej utylizacji ścieków komunalnych, w oczyszczalni ścieków, z terenów istniejącego zainwestowania oraz przeznaczonych do zabudowy. Wymagana jest rozbudowa sieci na terenach przeznaczonych do zabudowy i modernizacja sieci gwarantująca wymogi wynikające z ustalonej aglomeracji ściekowej.

Odprowadzenie ścieków opadowych i roztopowych.

Odprowadzanie ścieków opadowych z obszaru intensywnego zainwestowania miasta zapewniają istniejące systemy odbioru oczyszczonych ścieków do rzeki Gwdy. Istniejąca sieć wymaga jednak znacznych modernizacji ze względu na jej przeciążenie, a niektóre obszary, nieposiadające odbiornika wód oczyszczonych – ustalenia nowych zasad odbioru ścieków, poprzez systemy lokalne. Kierunki tych rozwiązań są najważniejszym zagadnieniem dla ustaleń w zakresie funkcjonowania kanalizacji deszczowej, jako wymogu ustawowego zgodności zadań inwestycyjnych z ustaleniami studium.

Zaopatrzenie w gaz.

Sieć gazowa w Pile, zasilana gazem ziemnym, zapewnia dostawę gazu odbiorcom na terenie miasta. W gaz zaopatrywanych jest 90% mieszkańców miasta. Modernizacji będzie wymagał przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia, zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami studium oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego, z uwzględnieniem wyboru trasy dla przebiegu drogi ekspresowej S11 i węzłów komunikacyjnych.

Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze miasta funkcjonują zbiorowe systemy grzewcze. Głównymi źródłami energii cieplnej zasilającymi miejski system ciepłowniczy są trzy kotłownie rejonowe i jedna osiedlowa. Poza zaopatrzeniem w ciepło z sieci zdalaczynnych, w mieście funkcjonują również indywidualne źródła ciepła, spalające głównie węgiel gruby oraz zasilane w gaz lub energię elektryczną. Istniejący system posiada rezerwy mocy umożliwiającej rozbudowę systemów zbiorowych na nowych terenach, przy równoczesnym ograniczaniu źródeł indywidualnych niespełniających wymogów ochrony środowiska.

Zasilanie w energię elektryczną

Piła posiada system elektroenergetyczny o dużym stopniu pewności zasilania. Zelektryfikowanie miasta i powiązania z systemem krajowym gwarantują zaopatrzenie w energię terenów zainwestowanych jak i przeznaczonych do zabudowy.

Telekomunikacja

Rozwój telekomunikacyjny na obszarze miasta odnosić się będzie głównie do rozbudowy systemów istniejących, zapewniających równorzędne wyposażenie wszystkich terenów na obszarze miasta, w tym spełnienie wymogów ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

7. Określenie terenów i wymagań dla sporządzanych na obszarze miasta - miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Podstawa prawna: art. 10 ust. 2 pkt 8 i pkt 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Podstawą ustaleń w studium dotyczących stanowienia prawa miejscowego, jako narzędzia realizacji polityki przestrzennej gminy, jest ocena aktualności obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, podjętych uchwał w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu oraz wymagania wynikające z przepisów odrębnych, w tym obowiązkowego sporządzania planów miejscowych. Harmonogram opracowania planów określa się w Wieloletnim programie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru miasta Piły.

W odniesieniu do planów obejmujących cały obszar miasta, w obecnej sytuacji prawnej określającej skalę opracowań – gmina może sporządzić plan dotyczący obszarów wyłączonych z zabudowy i plan zalesień. Na podstawie opracowania ekofizjograficznego wymagana będzie aktualizacja zmieniająca miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów wyłączonych z zabudowy (uchwała Nr XVI/144/99 Rady Miejskiej w Pile z dnia 28 września 1999 r.). W odniesieniu do wymogu art. 10 ust. 2 pkt 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dotyczącego określenia w studium obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – podstawą może być analiza stanu opracowań planistycznych na obszarze miasta Piły.

Stan opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przedstawiony został na rysunku "Miasto Piła – Analiza formalna stanu sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta".

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO MIASTA PIŁY

CZĘŚĆ GRAFICZNA
integralna część załącznika Nr 1

Część graficzna uwarunkowań obejmuje:

I. Rysunek w skali 1 : 20000 – „Miasto Piła – Ocena dyspozycyjności terenów.

II. Schematy:

- Syntetyczna inwentaryzacja obszarów zainwestowania miejskiego
- Ochrona prawna zabytków
- Prawne formy ochrony przyrody
- Struktura przestrzenna krajobrazu kulturowego
- Podstawowa struktura funkcjonalno-przestrzenna
- Układ drogowy powiązań ponadlokalnych
- Podstawowy układ komunikacyjny
- Standardy uzbrojenia terenu
- Zaopatrzenie w wodę
- Odprowadzenie ścieków komunalnych
- Odprowadzenie ścieków opadowych i roztopowych
- Zaopatrzenie w gaz i energię elektryczną
- Zaopatrzenie w ciepło
- Analiza formalna stanu sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego